

S. Sayısı : 209

Çiftçiyi Topraklandırma hakkındaki 4753 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu Kanuna bazı hükümler eklenmesine dair Kanun tasarısı ile Trabzon Milletvekili Mustafa Reşit Tarakçıoğlu'nun, yayla ve meraların köylerin tüzelkişiliklerine tahsis kılınması veya kamulaştırılmaları hakkında Kanun teklifi ve Tarım ve İçişleri Komisyonları raporları ile Maliye Komisyonu mü-talâası ve Adalet ve Bütçe Komisyonları raporları (1/315, 2/82)

Çiftçiyi Topraklandırma hakkındaki 4753 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu Kanuna bazı hükümler eklenmesine dair Kanun tasarısı (1/315)

T. C.

Başbakanlık

9 . IV . 1948

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

71-1016; 6-1195

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi hakkında Tarım Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 7.IV.1948 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

Hasan Saka

GEREKÇE

11 Haziran 1945 tarihinde yürürlüğe giren 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun uygulanmasına geçilebilmek için, 63 ncü maddesinde sevk ettiği hükme nazaran Çiftçiyi Topraklandırma tüzüğü'nün yapılması ve yürürlüğe girmiş olması gerekmekte idi.

Bakanlıklar arası kurulan bir komisyonda tüzük tasarısı hazırlanırken, kanunu uygulama emrinde çalışacak komisyonların, bilhassa teknik elemanlarıyla çeşitli uzman memurlarının yetiştirilmesine ve komisyonların kurulmasını sağlayacak zaruri malzeme ve araçların teminine çalışılmış ve yine kanunun emrettiği protokollerle yönetmelikler vücuda getirilmişti.

20 . V . 1947 tarihinde Bakanlar Kurulu kararına bağlanmış olan (Çiftçiyi Topraklandırma tüzüğü) nün bu tarihten sonra yürürlüğe girmesiyle evvelâ 6 ve sonra da 9 komisyonla 6 ilimizin 10 ilcesinde bilfiil uygulama işlerine başlanmış 31 . XII . 1948 tarihine kadar kanun hükümlerine göre 1427 çiftçi ailesine 50199 dönüm Devlet arazisi dağıtılmış 2388 dönümü mazbut ve mülhak vakıflara ait olmak üzere 32299 dönüm arazi kamulaştırılmış bulunmaktadır.

Kamulaştırılan vakıf arazisi için 40585 lira ve şahıs arazisi için de (278 711) lira olarak (319.296) lira kamulaştırma değeri hesaplanmış, kanunun 45 nci maddesi gereğince peşin ödenmesi gereken kısımların havaleleri mahallî mal dairelerine gönderilmiştir.

10 ilcede topraklandırılan (1427) çiftçi ailesine (142-310) lirası yıllık işletme ve (358 650) lirası

kuruluş onarma kredisi olmak üzere (500 960) liralık açılan kredi Toprak komisyonlarımızın belirtişleri veçhile Ziraat Bankası eliyle mezkûr bankadaki özel fondan çiftçilere, tediye edilmiş bulunmaktadır.

Toprak ile birlikte kredilerini alan çiftçilerimizin gayretli ve heyecanlı çalışmalarıyla, verilen toprakları işlemeye başladıkları ve müstahsil duruma geçmekte oldukları, her tarafta memnunlukla görülmektedir. Buna karşı, buldukları yerlerde Devlete ait toprakların yetmeyişinden topraklandırılmamış olan çiftçilerimizin de topraksızlıktan dolayı duyduklarının izharı ve bu suretle topraklandırılmaları istek ve şikâyetleri de bugünün imkânsızlıkları karşısında ayrıca üzüntüyü mucip olmaktadır.

Memleketimizde henüz arazi kadastroına başlanmamış olduğundan, toprak komisyonlarının kanunun uygulandığı bölgelerde arazi kadastroından faydalanmalarına imkân bulunamamış ve bu yönden, önceden yapılmış olması gereken hukuki ve teknik işleri, bu komisyonlar yapmak zorunda kalmışlardır.

Teşkilât ve vazife kanunlarının verdiği yetkilere nazaran Toprak komisyonlarının yapmak zorunda kaldıkları bu işlere şekil bakımından kadastro denilmediği için hiç değilse Devlete ait arazinin belirtilmesi işlerinde harcanan para ve emeklerin tekerrür ettirilmemesi için Toprak komisyonlarının tesbiti veçhile tapuda tescili bu değişiklik tasarısında düşünülmüştür.

Haziran 1947 tarihinden itibaren fiilen uygulanmasına başlanılan Çiftçiyi Topraklandırma Kanununda, meraya ait hükümlerin boşluğu, uygulamanın devam ettiği her bölgede hissedilmiş olduğundan değişiklik sırasında kanundaki bu noksanların da giderilmesi üzerinde ayrıca durulmuştur.

Ömrünü toprağa bağlamış ve bütün emeğini ona harcamakta bulunan köylümüzün başlıbaşına bir küçük işletmenin sahibi olarak müstahsil birer çiftçi olması gayesini güden 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun sevkettiği hükümlerinin bütünlüğü ile zirai kalkınma dâvamız bakımından küçük işletmenin yanbaşında ve 5000 dönüme kadar olan düzenli orta işletmeleri korumakta ve gelişmelerini sağlayıcı hükümleri de toplamış olmasına rağmen yazılışı ve başlıbaşına incelenmesi ile orta işletme sahibi çiftçilerimize güvensizlik veren 17 nci madde üzerinde bilhassa durularak vatandaşta beliren bu güvensizliği giderecek şekilde tertiplenmesine çalışılmıştır.

Yine kanunun 6 aylık uygulanması sırasında yapılan kamulaştırmalarda da görüldüğü veçhile kamulaştırma bedellerinin takdirinde sabit bir kıstasa gidilmiş olması çok yerinde olmuştur.

Bu kıstasın misilleri üzerinde, leh ve aleyhte müdafaa edilen noktai nazarlar uygulamanın bu güne kadar verdiği sonuçlarla karşılaştırılıp kıyaslanarak ilgili maddeler üzerinde bu yönden de gerekli değişiklikler yapılmış bulunmaktadır.

Maddelerdeki değişiklikler

Bu genel mülâhazalara dayanılarak hazırlanan değişiklik tasarısında;

4753 sayılı Kanunun 13 ncü maddesi gereğince toprak komisyonları, tasarruf belge ve dayanakları üzerinde ve yerinde yapacakları incelemelerle özel kişilere, Devlete ait araziye belirtmektedir.

Genel düşüncelerde kısmen açıklandığı gibi memlekette arazi kadastrou yapılmamış olduğundan Toprak Kanununda yer alan ve komisyonlara vazife olarak verilen bu işler, maddede açık olarak ifade edilmemiş olduğu halde kastrodur. Fakat KADASTRO, toprak komisyonlarının yetkisi dışında görüldüğünden bu suretle belirtilmiş olan arazinin tapuda tescili cihetine gidilmemektedir. Umumiyetle Devlete ait ve bilhassa hüküm ve tasarrufu altında bulunan arazinin komisyonların belirtişleri veçhile tapuda tescil görmemesi ve senetsiz tasarruf muameleleri ile kıyaslanmak suretiyle tapu dairelerince yeniden tetkik ve tahkika tâbi tutulması dağıtım işlerinin gecikmesine müessir olacak durum arz etmektedir.

Bu itibarla Toprak Komisyonlarının tasarruf belge ve dayanaklarıyla ve bilirkişilerin de hu-

zuriyle arz üzerinde yaptıkları belirtmelerden hiç olmazsa Devlete ait olanların tescil edilmesiyle gerçekleşmesini sağlamak, dağıtım işlerine hız vermek bakımından faydalı olduğu kadar emekten, zamandan ve masraftan da tasarrufu temin edici olacaktır. Bu bakımdan maddeye (Devlete ait olanların bu belirtiye göre tapuca tescili) yapılır fıkrası ilâve edilmiştir.

Yürürlükte bulunan kanunun 17 nci maddesinin uygulanmasında; kanun hükümlerinin bir bütün olarak göz önünde tutulmasıyla yapılan kamulaştırmalarda toprak sahiplerinin itirazda bulunmadıkları ve tatmin edilmekte oldukları görülmüştür.

Toprak sahiplerini tatmin eden bu yöndeki uygulamalar yine kanunun 6 nci maddesindeki, küçük arazi mülkü olarak kabul edilmiş olan 500 dönüme kadar arazi üzerinde 17 nci maddenin uygulanması yoluna gidilmemesi ve aynı zamanda ortakçı ve kiracı ile işletilmekte bulunan arazide ortakçı ve kiracıların ancak ihtiyacına yetecek kadarının kamulaştırılmış olmasıyla kendilerine 500 dönümün üstünde ve orta bir işletmeyi kuracak kadar arazinin bırakılmış olmasındandır.

Bu itibarla yapılmakta olan bu değişiklik tasarısında Kanunun 17 nci maddesindeki (O bölgede 39 ncu madde gereğince dağıtılmaya esas tutulan miktarın kendi seçtiği yerde üç katı sahibine bırakılmak) kaydı yerine, vatandaşa kendi elinde kalabilecek toprakların en aşağı haddini kesin olarak belirtmek ve bu suretle bir işletme emniyetini sağlayabilmek için 500 dönümden aşağı topraklar üzerinde 17 nci maddesinin de uygulanmaması ve 500 dönümden büyük arazide 17 nci maddenin uygulanmasında toprak sahibinin yine kendi seçtiği yerden olmak üzere her halde 500 dönümü ayırıp kendisinde alkoyması ve üst tarafından ancak topraklandırılacak ortakçı, kiracı veya tarım işçilerinin ihtiyacı kadarının kamulaştırılması yoluna gidilmiştir. Bundan başka iklim, ekonomik şartlar ve o bölgenin nüfus kalabalığı, toprak sahibi elinde daha fazla arazi bırakılmasını gerektirecek faktörler halinde ise 500 dönümlük miktarın bin dönüme kadar çıkarılması için Tarım Bakanlığına yetki verilmesinin de uygun olacağı düşünülmektedir.

Tatbikatta, toprak sahiplerinin kendilerinde kalacak miktarı seçmek hususunda lâkayit kalmakta oldukları görülmüştür. Maddenin yukardaki esaslar dâhilinde ve toprak sahibi lehine düzenlenmesinden sonra, toprak komisyonlarını zor durumda bırakan bu cihetin de, müddetle kayıtlandırılarak giderilmiş olması uygulama bakımından zaruri bulunmaktadır.

Bu itibarla maddeye yapılacak tebliğden başlayarak 15 gün içinde kendilerine kalacak kısımları seçmedikleri takdirde Tarım Bakanlığı 18 nci maddedeki esaslar dairesinde bu seçmeyi yapar, fıkrası ilâve edilmiştir.

Yürürlükte bulunan 17 nci maddenin son fıkrasında, topraklandırılacak tarım işçilerinin geçici mevsim işçisi olup olmadıkları Tarım Bakanlığının takdirine bırakılmış bulunmaktadır. Bunun da kanunda kesin olarak belirtilmiş olması, takdire bırakılmış olmasından daha faydalı olacağı düşünülerek maddenin değiştirilen yeni şekline aralıksız üç sene o çiftlik veya köyde ikamet etmeyen tarım işçileri hakkında bu hüküm uygulanmaz kaydı eklenmiştir.

20 nci maddenin birinci fıkrasında, kamulaştırılmasına karar verilen arazinin krokileriyle işleme ait tutanakları o ilin valisine gönderileceği ve valilikçe yayımlanarak ilgililere tebliğ edileceği belirtilmekle iktifa edilmiş ve tescil hükmü açık kalmıştır.

Kamulaştırılan arazi üzerinde yapılacak temlikî tasarruflardan üçüncü şahısların zarar görmemelerini temin için kamulaştırma kararının bir örneğinin sicile şerh verilmek üzere Tapu idaresine de tebliğ olunacağı yolunda maddeye bir fıkra eklenmiştir.

21 nci maddede, kamulaştırılacak arazi için ödenecek bedele 1944 Bütçe yılı Arazi Vergisine matrah olan değer esas itti haz edilmiştir. Bu değerler normal zamanlarda (1936 - 1937) yıllarında yapılan arazi yazımına göre konmuş bulunmaktadır. İkinci Dünya Savaşının memleketimiz ekonomi şartları üzerindeki tesiri ve bu sebeple arazi değerlerinde husule gelen yükselişe rağmen, maddenin b ve c bentlerindeki misillerin bazı yerlerde değer pahasının dahi üstünde kıymetler verdiği misalleriyle karşılaşılmıştır. Bununla beraber bu misillerin tatmin edici olmadığı kıymetler de görülmüştür. Nispetlerin hak ve nispet ve kamulaştırma bedellerinin arazi rayicine yaklaştırılması amacı göz önüne alınarak 5 000 dönüme kadar yalacak kamulaştırmalarda değerlerin hesaplanmasına esas ola-

çak emsallerde değişiklik yapılması zaruri görölmüş ve madde bu düşünceye göre tertiplenmiştir.

24 neü maddenin karar verme mercilerini tanıdığı bir aylık müddetin tatbikatta geçikmelere sebep olduğu görüldüğünden bu müddet 15 güne indirilmiştir.

31 nei maddede şayan tasarruf edilen arazi sahiplerinin bir veya birkaçından kamulaştırma yapılması gerektiği takdirde yapılacak işlem hakkında bir hüküm yoktur. Tarım Bakanlığı kanununun kamulaştırmaya ilişkin hükümlerini bu hissedarlar hakkında uygulayabilmek için re'sen taksim davası açmak yetkisine de sahip bulunmadığından tatbikattaki güçlükleri gidermek düşüncesiyle bu gibi hallerde arazisi kamulaştırmaya tâbi olan hissedarların şayi hisseleri üzerinden kanun ölçülerine göre şayan kamulaştırma yapılacağı ve Tarım Bakanlığınca şuyun izalesi için mahkemeye müraعات olunacağı hükmünün maddeye eklenmesinde zaruret görülmüştür.

33 neü madde; kamulaştırma işlerinin başladığı bölgelerde kamulaştırmaya bağlı arazinin 11 nei maddedeki üç aylık süresinden itibaren belirtilip sahiplerine bildirilmesi için beş yıllık bir müddet kabul edilmiş bulunmakta ve sonradan edinmelerle ve arazinin işlenmemesi ve 16 nei maddenin son fıkrasında yazılı sebeplerin mevcudiyeti halinde ise hiçbir müddete bağlı olmaksızın kamulaştırma yapılabileceği açıklanmaktadır. Kanununun 3 neü bölümünün ihtiva ettiği kamulaştırma hükümleri arasında da faydası görülmeyen bu maddenin kanundan çıkarılması yerinde görülmüştür.

38 nei madde ile arazi istiyenlerin beyanname verme mükellefiyeti baki kalmak üzere bâzı ahvalde bu mükellefiyetin yerine getirilmesi çiftçimiz için büyük külfete bağlı olması karşısında, ilgilileri buna mâruz bırakmamak için lüzum görülen yerlerde bu işin komisyon memurları tarafından ia ihtiyar kurulu önünde bir tutanakla tesbit edileceğine dair maddeye bir fıkra eklenmiştir.

Arazi dağıtımına esas olan 39 neu madde ile geçitli tarım nazara alınmış olmakla beraber tatbikatta hâsıl olabilecek tereddütleri gidermek için bu maddeye arazisi yeter derecede olanlar da dâhil olmak üzere bağ ve bahçe yapılmasında yerine göre fayda umulursa Hazine topraklarından da başkaca bağ ve bahçe yeri verilebileceği kaydı eklenmek suretiyle madde daha şümüllü bir hale konulmuştur.

Kamulaştırma bedellerinin tediye şeklini gösteren 45 nei maddenin birinci fıkrasının, arazi sahipleri lehine olarak daha geniş ölçüde bir esasabağlamak amacıyla değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Gerçekten, bu maksatla yıllık faiz nispeti % 4 ten % 5 e yükseltilmiş ve tatbikatta güçlükler doğuran, arazisi kamulaştırılanın elinde kalan arzkiye göre kamulaştırma misillerinin tâyini yerine kamulaştırılan arazi miktarına nazaran misillerin alınması yoluna gidilmiştir. Bu suretle arazi sahiplerinin menfaatleri de daha ziyade korunmuştur.

Kanunun sistemli ve programlı bir şekilde ve her yıl daha ziyade artan bir hızla uygulanmasını sağlayabilecek unsurların başında Ziraat Bankasındaki özel fona yatırılacak miktarın en aşağı derecesinin bilinmesi gerekmekte isede; bütçe mülâhazaları bu miktarın her yıl Hükümetçe belli edilmesinin uygun görülerek maddeye bu suretle bir fıkra eklenmiştir.

Kamulaştırma bedellerinin yıllık tediye miktarının belli olabilmesi için maddeye beş milyonu geçmemek kaydı konulmuştur.

51 nei maddenin bu hususta T. C. Ziraat Bankasına verilen işlerin mezkûr bankaca yürütülmesini sağlamak bakımından kuruluşuna lüzüm gördüğü servis ve kadroları ekleyebileceğine dair olan fıkraya, idari icap ve mülâhazalar altında (Tarım ve Maliye Bakanlıkları muvafakati) kaydı ilâve edilmiştir.

Yürürlükten kaldırılmış olan kanun ve hükümleri gösteren 64 neü maddenin son fıkrasındaki, bu kanuna aykırı sair hükümler arazi hakkında cari olmaz denilmekte olmasına rağmen 1505 sayılı Kanunun yürürlükte olup olmadığı hakkında tatbikatta bâzı şüphe ve tereddütler belirmiştir. Bunlardan başka ilga edilen kanun ve maddelerle aynı anlamda oldukları halde 2613 sayılı Kadastro Kanununun 22 nei maddesinin 6 fıkrasıyla, 2644 sayılı Tapu Kanununun 10 nuu maddesi ve 14 neü maddesinin 2 ve 3 neü fıkraları da aynı şüphe ve tereddüde yol açmakta oldu-

ğundan bunları kaldırarak tatbikatı karıştırmamak için «maddenin sonuna» bir fıkra eklenmesi zaruri görülmüştür.

Genel olarak toprağa ilişkin mevzuatımızda bugüne kadar açık kalmış ve açıklığı da her ve-
sile ile kendisini hissettirmiş bulunan meralar hakkında 4753 sayılı Kanuna gerekli hükümlerin
konması bilhassa kanunu uygulama sırasında karşılaşılan durumlar dolayısıyla zaruri görülmek-
tedir.

Mevzuatımızda bugüne kadar meralara ait hükümlerin yer almamış olması şahıslar arasında
olduğu kadar köyler ve hattâ kasabalar arasında da büyük ihtilâflara ve uzun süren dâvalara yol
açmak suretiyle huzursuzluğun âmili bulunmuştur.

Bu konuda bakanlığımıza yönetilmiş bulunan şikâyetlerde Toprak Kanununu uyguladığımız
bölgelerde aldığımız sonuçlara ve bu hususta ayrıca yapılan incelemelere göre birinci ek madde
tertip edilmiş bulunmaktadır.

Bu suretle köy, kasaba, ve hattâ şehir çiftçilerinin ihtiyaçlarına cevap verebilecek mera
miktarının teknik usuklerle tespiti ve sınırlandırılması mümkün olacaktır.

Yürürlükte bulunan kanunda kamulaştırma bedellerinin tâynin esas olan kıstasın misilleri
ile ödeme ve faiz şekilleri üzerinde toprak sahipleri lehine düşünülenlerin, bu değişiklik tasarısı-
nın yürürlüğe girmesinden evvel yapılmış ve kesinleşmiş kamulaştırmalar hakkında uygulamama-
sının hak ve adalet anlamlarına uygunluğu bakımından yerinde ve zaruri olacağı mutalâa edile-
rek ek ikinci madde düşünülmüş ve tasarıya konmuştur.

**Trabzon Milletvekili Mustafa Reşit Tarakçıoğlu'nun yayla ve meraların köylerin tüzel kişiliklerine
tahsis kıymetleri veya kamulaştırmaları hakkında Kanun teklifi (2/82)**

16 . XII . 1947

B. M. M. Başkanlığına

Mera ve yaylaların köylerin tüzel kişiliklerine tahsis edilmeleri ve kamulaştırmaları hakkın-
daki gerekçem ile kanun teklifim ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını dilerim.

Trabzon Milletvekili
M. Reşit Tarakçıoğlu

GEREKÇE

4753 sayılı ve 15 . VI . 1945 tarihli Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu yapılırken köy hayvan-
larının otlaması için orta malı olarak köylerin tüzel kişiliklerine mera, gayırlık ve yayla tahsis
edilmesi düşünülmemiştir. Tersine olarak sözü geçen kanunun (4) ncü maddesinde çiftçiye dağıtı-
lacak arazi cinsleri arasında gayırlıklar ve meralar da sayılmıştır. ki şu hâl bâzı köylerde köy
hayvanlarının öteden beri otlatılmakta oldukları meraların şahıslara geçeceği ve bu suretle hay-
vanlara otlak kalmıyacağı endişesini uyandırmıştır.

Cumhuriyet Hükümeti topraksız halka toprak tevzii suretiyle çiftçinin refahını emniyet altına
almak gibi çok yerinde olan adilâne teşebbüse geçerken buna mütenazir olarak mera ve yaylası
olmayan köylere de orta malı olmak üzere yayla ve mera tahsis etmeyi göze almış olmasını
gönül isterdi. Her nasılsa bu mühim cihet düşünülmemiştir.

Memleketimizde yayla hayatı, köylülerimizin eğlenceli yaz mevsimini geçirmeleri demek olma-
yıp tamamiyle ekonomik bir ihtiyacın icabıdır. Zira köylü yayla ve meraya çıkmakla yazın ağır
ve koyunların bol bol besliyecek ot bulabilir, onlardan yağ, peynir yapmak, kısım hayvanlarının
yiyecekleri kuru otları tedarik edebilmek imkânını elde eder. Danalarını, kuzularını büyütür,
yünlerinden, etlerinden faydalanır. Bir köyü yayla ve meradan mahrum etmek ise bütün bu servet-

lerden ve nimetlerden mahrum etmek demektir.

Öteden beri mahkemelerimizi sık sık uğraştıran ve hayli can kaybına sebep olan yayla kav-galarının asıl sebepleri köylerimizin hepsinin orta malı olarak ihtiyaçlarına uygun otlaklara sa-hip olamamalarındandır. Zira yaylalarımızın bir çoğu ya gerçek kişilerin veya evkaf tarafından icara verildikleri müstecirlerin veyahut da her nasılsa ihtiyacın çok üstünde ellerine yayla ve meralar geçirmiş olan köylerin ellerindedir. Bundan dolayı yayla meseleleri adaletsiz, her za-man karışıklık çıkarmaya hazır bir sosyal konu olagelmıştır. Meseleyi izah etmek için Trabzon Vilâyetini ele alalım. İstatistiklere göre :

1946 yılı Trabzon Vilâyetinde 185 293 sığır, 188 243 koyun ve 67 995 keçi hayvanı vardır. Bu vilâyetin 54 357 hektar ekilen arazisi olduğu halde 37 040 hektar tabii çayırığı, 10 000 hektar otlak ve yaylaları ve 93 000 hektar merası vardır. Ayrıca 8 915 hektar işe yarayan arazi ve 185 950 hektar ormanı olduğuna göre umumi 463 000 küşür hektar eden arazinin 140 383 hektarı, yani arazi-nin tümünün dörtte birinden fazlası yayla ve mera olduğu halde 400 000 hayvanı beslemek pek zor bir hal almıştır. Sebebi ise açıktır: Çünkü mera ve yaylaların çoğu gerçek kişilerin veya evkafın elindedir. Bir hayli meralar da onlara muhtaç olmıyan köylerin elindedir, bu köyler başka köylerin hayvanlarını o meralara sokamazlar, beri tarafta ise hayvanı bol olan köyler merasızlıktan sızlanıp dururlar.

Millî servetin artması suretiyle köylerimizin refaha kavuşması sebeplerinden biri de hayvancılığın canlanıp gelişmesidir. Eğer köylerimize orta malı olarak adilâne bir şekilde mera ve yayla temin edersék bu maksadı temin etmiş olacağımız gibi pek müzmin bir sosyal hastalık halini almış olan yayla geçimsizliklerini de bertaraf etmiş olacağız. İlişik olan kanun teklifim bu maksatların meydana gelme-sine hizmet etmiş olacaktır.

Trabzon Milletvekili
M. Reşit Tarakçıoğlu

TRABZON MİLLETVEKİLİ MUSTAFA RE- ŞİT TARAKÇIOĞLU'NUN TEKLİFİ

*Yayla ve meraların köylerin tüzel kişiliklerine tahsis kılınmaları veya kamulaştırılmaları hak-
kında Kanun*

MADDE 1. — 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun 4 ncu maddesinde sözü geçen çayır ve meralar çiftçiye dağıtılmayıp mera ve yaylası olmıyan köyler başta olmak üzere köylerin tüzel kişiliklerine tahsis olunur veya bu maksatla kamulaştırılır.

MADDE 2. — Devletin hüküm ve tasarru-fu veyahut özel mülkiyeti altında bulunan yay-la ve meralarla sahibi bulunmıyan yayla ve meralar, yayla ve merası olmıyan veyahut ih-tiyacı karşılamıyacak kadar dar olduğu mahal-lin en büyük mülkiye âmiri tarafından anlaşılan köylerin tüzel kişiliklerine tahsis kılınır.

MADDE 3. — Nüfuslarına ve hayvanlarının miktarlarına göre ellerinde ihtiyaçlarından fazla yayla ve mera bulunduğu mahallin en büyük mülkiye âmirinin yaptıracığı tetkikat ile sabit olan köylerin ihtiyaçlarına yeter miktarının hudutları tayin ve tesbit edilerek fazla görülen kısımları yayla ve meraları hiç olmıyan veya-

hut yeter olmadığı anlaşılan köylerin tüzel ki-şiliklerine tahsis kılınır.

MADDE 4. — Mülhak ve mazbut vakıfların tüzel kişilikleri namına ve Vakıflar Genel Mü-dürlüğü veyahut mütevelliler tarafından tasarruf edilmekte olan bütün vakıf yaylalar ve me-ralar ile gerçek kişilerin mera ve yaylaları ka-mulaştırılmak suretiyle köylerin tüzel kişilikle-rine mal edilirler.

MADDE 5. — Kamulaştırma gereğini tak-dir etmek ve kamulaştırma kararını vermek Tarım Bakanlığına aittir.

MADDE 6. — Kamulaştırma muameleleri ve kamulaştırılmış olan mera ve yaylaların be-delleri 4758 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Ka-nunundaki hükümler ve esaslara göre yapılır.

MADDE 7. — Bu kanun yayımlandığı ta-rihten yürürlüğe girer.

MADDE 8. — Bu kanun hükümlerini Bakan-lar Kurulu yürütür.

Tarım Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Tarım Komisyonu

Esas No. 1/315

Karar No. 13

10 . V . 1948

Yüksek Başkanlığa

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesine dair Tarım Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunun 7 . IV . 1948 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan ve komisyonumuza gönderilen Kanun tasarısı Maliye ve Tarım Bakanları ve uzmanları hazır buldukları halde incelendi.

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun bütün emek ve varlığıyla toprağa bağlılığını gösteren çiftçi ve köylülerimizden toprak sahibi olmıyanların da topraklandırılarak kenli başlarına küçük birer işletme kurabilmeleri gayesini taşımaktadır.

Ancak kanunun bâzı maddelerinin arazi ve çiftlik sahipleri üzerinde bıraktığı güvensizliği ortadan kaldırmak ve tatbikattaki tecrübelerden faydalanılmak suretiyle Hükümetçe yapılan gerekli değişiklikleri komisyonumuzda da yerinde görmüş ve aşağıdaki sebeplere dayanarak maddelerin bir kısmına fıkralar ilâve ve yine bâzı madde ve fıkralarını ortadan kaldırmak suretiyle tasarıyı kabul etmiştir.

4753 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin a bendindeki (Veya çiftçilik yapmak isteyenleri) ibaresi bunların her zaman toprak ve vasita bulabilecekleri ve asıl gayemizin çiftçilik yapanları topraklandırma olduğuna göre maddeden çıkarılmıştır.

Çiftçi kütüklerini ortaya koyan 3 ncü madde birtakım formalitelerle Kanun tatbiki geciktirip güçleştireceğinden ameli bir faydası da görülmediği için ve yetiştirdiği mahsule göre araziyi taksim ve tarif eden 4 ncü maddenin de katıyet ifade edecek bir durumda bulunmaması ve daha ziyale ilmî mahiyet taşıması ve tatbikatta da yeri olmaması bakımından kaldırılmıştır.

7 nci maddenin ikinci fıkrasına (Dinlendirme, nadas, işletme hayvanlarına otlaklık ve harman yeri gibi) kelimelerin ilâvesi ziraat

şartlarımıza göre lüzumlu görüldüğünden makbul özürler arasında sayılmıştır.

11 nci maddede şuyululardan birine yapılan tebliğin diğerlerine yapılmış sayılması bu hissedarların itiraz hakkını ortadan kaldıracığından hissedarlara teker teker tebligat yapılması muvafık görülmüş ve bu maddenin şuyulu olarak kelimesiyle başlayan fıkrasının sonuna (hisse sahiplerinden orada bulunmıyanlarla) ibaresi konmuş, (Örneği tüzükte gösterilen) ibaresi de burada yapılacak değişikliğin tüzükte de aynı değişikliğin yapılmasını gerekli kılacağından kaldırılmıştır.

Aynı maddenin sonuna da (yüz ölçüsü 1000 dönümden aşağı toprak sahipleri bu maddedeki mükellefiyete tâbi değildirlen) fıkrasının konulması ve bu miktardan aşağı kamulaştırma yapılamıyacağından dolayı çok mühim bir yekûn tutan ve tevzii ile alâkası bulunmıyan arazi sahiplerini ve teşkilâtı külfet ve masraftan kurtarma düşüncesinin mahsulüdür. 14 ncü maddenin C fıkrasından sonra gelen parantez içindeki fıkrada Zirai Devlet kuruluşlarının dışında kalan diğer kuruluş, müessese ve derneklerin özel, tüzel kişilerden farklı tutulmasında bir sebep görülememesinden kamulaştırma dışında bırakılmamıştır.

Bir de bu maddenin E bendinin 1 ve 2 nci fıkraları 1000 dönüme kadar bırakılan arazide mal sahibinin dilediği surette kullanma yetkisi tanınmış olduğundan kaldırılmıştır.

Bağ ve bahçeler gibi zeytinlik palamutluklar ve okalıptüslük ve kavaklıklar da kamulaştırma dışında bırakılmak için bu maddeye hüküm konmuştur.

16 ncı ve 17 ncı maddelerde kabul edilen yeni prensiplere göre dar ve geniş bölge tefriki ne mahal görülemediğinden 15 ncı maddeden bu ibare kaldırılmıştır.

16 ncı madde : Bu haliyle arazi sahiplerini emniyetsizlik içerisinde bırakmakla beraber idare ile arazi sahipleri arasında birtakım ihti-

lâflara da sebep olacağı mülâhazasıyla değiştirilmiştir.

Madde 17 : Bu kanunun yürürlüğe girmesinden bugüne kadar en çok itiraza haklı haksız mülâhaza ve münakaşalara yol açan bu maddenin, arazi ve çiftlik sahiplerinin toprağa bağlılığını gevşetmeyecek, ve memlekette istihsalim verimini artıracak, teknik ziraatin genişlemesine imkân verecek, ve topraksızları da göz önünde bulunduracak bir şekilde değiştirilmesi zaruri görülmüştür.

Diğer taraftan işsiz ziraat yapılamıyacağına ve en küçük arazide bile işçiden vâreste kalınamıyacağına göre aynı maddede yalnız ortaklık ve kiracılık yapanlar göz önünde tutulmuştur.

Bu madde ile gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine bırakılacak miktar 2 000 dönüm gösterilmiş ancak topraksız veya az topraklı ortak ve kiracıların yerleştikleri ve işletmekte buldukları arazinin (1 000) dönümü sahibine bırakılmak suretiyle kalan kısmından bunların ihtiyaçlarına yetecek kadarının verilmesi kabul edilmiştir. Burada (2 000) dönümden aşağısının da kamulaştırmaya tâbi tutulması karşısında bu gibilerin 1 000 dönüme kadar arazisinin 45 nci madde hükmüne göre peşin verilmesi adalete uygun görülmüştür.

20 nci maddeye bilhassa suyuolu arazide hissedarların haber alamaması mülâhazasıyla (Mahallî gazetelerde) ibaresi konulmuş; 21 nci maddede 1944 yılı Vergisine esas tutulan değer barbahten evvelki tahrir dayandığı için bugünkü duruma göre aşağı bulunduğundan buna göre 5 000 dönüme kadar kamulaştırmalarda yukarıdaki kıymetin dört misli, 5 000 dönümden yukarı için (3) misli esas tutulmak suretiyle maddede değişiklik yapılmıştır.

34 nci madde bâzı aile reislerinin karısının da arazisi bulunacağı mülâhazasıyla maddenin (a) bendinin başına (Kendisinin veya ailesinin) ibaresi konulmuş ve arazinin de çiftçilik yapanlara dağıtılması gâye olduğundan bu maddenin (g) bendi kaldırılmıştır.

Madde 36 da vesayet altındaki küçüklerin topraklandırılmasının tatbikatta yeri olmayacağı mülâhazasıyla son fıkra kaldırılmıştır.

41 nci maddeye aşağıdaki sebeplerden iki fıkra eklenmiştir.

Topraksız çiftçilerin buldukları yerde topraklandırılması imkânı bulunmadığı takdirde başka yerlerde topraklandırılması prensibi kabul edilmekle beraber büyük Devlet arazisinin bulunduğu yerlerde çevresine başlıbaşına örnek olacak şekilde köy tesisi ve bu yerlere bilhassa Tarım ve Veteriner Okulu mezunlarının yerleştirilmesi suretiyle rasyonel ziraat işletmeciliği bakımından büyük faydalar sağlanacaktır.

Bu suretle Toprak Kanununun en faydalı uygulama şekillerinden birinin tatbiki cihetine gidilmiş olacaktır.

Madde 45 Toprak tahvillerinin diğer Hazine tahvillerinden farksız olduğuna göre bunların her zaman kıymeti üzerinden paraya tahvilinin mümkün olacağı Maliye Bakanlığının komisyonumuzdaki açıklaması memnuniyetle karşılanmış olmakla beraber 17 nci madde gereğince yapılacak kamulaştırmalarda 1000 dönüme kadar arazi bedelinin para ile ödenmesinin bu durumdaki arazi sahiplerinin hemen ihtiyaçlarını karşılama bakımından yerinde olacağı mülâhazasıyla maddeye ona göre fıkra eklenmiştir.

56 nci maddede; askerlik ve belgelendirilen uzun hastalık gibi sebeplerle arazisini işletmek zorunda bulunanlar için yalnız kira konusunu kabul edip diğer tarzda işletmeyi menetmenin doğru olmayacağı mülâhazasıyla buraya (dilediği şekilde) ibaresi konmuş ve fazla müdahaleye mahal bırakmamak için son fıkra kaldırılmıştır.

Yürürlükte bulunan kanunun (62) nci maddesi komisyonumuzca değiştirilen 15 nci maddenin metni içine alındığından kaldırılmıştır.

Ek maddelere gelince :

Hükümet tasarısında bir madde olarak teklif edilen meralara ait hükmün bu kanunda yer alması komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

Sukdar ki Hükümetin tasarısında bir maddede halinde teklif edilen meralara ait bu hükmün (2) maddeye bölünmek ve hususi şahısların tasarrufunda bulunan meralar hakkında

da bazı kayıtları taşımak üzere ek bir ve ek iki maddeler halinde tasarıya konulmuştur.

Havalelerine göre İçişleri Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmuştur.

Tarım Ko. Başkanı	Sözcü	Kâtip
İzmir	Mamisa	
R. Köken	Y. Özy	

Aydın	Çorum	İzmir
N. Göktepe	N. Atalay	S. Gülcüoğlu
		İmzada bulunamadı
Çanakkale	Malatya	Seyhan
I. Karasıoğlu	M. N. Karaköylü	K. Ener
	SİİRD	Sivas
A. B. Eren		I. M. Uğur
		İmzada bulunamadı

İçişleri Komisyonu Raporu

T. B. M. M.

İçişleri Komisyonu
Esas No. 1/315,2/82

Karar No. 22

22 . III . 1949

Yüksek Başkanlığa .

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bâzı maddelerinin de kaldırılmasına ve bu kanuna bâzı maddelerin eklenmesine dair Tarım Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunun 7 . IV . 1948 tarihli kararıyla Büyük Meclise sunulan tasarı ile gerekçesi ve Tarım Komisyonu metni ve raporu Tarım Bakanı ve temsilcileri huzuriyle İçişleri Komisyonunda incelendi.

Yayla ve meraların köy tüzel kişiliklerine tahsisine dair Trabzon Milletvekili Mustafa Reşit Tarakçıoğlu'nun kanun teklifi de bu tasarı ve tapulama kanunu tasarısı da göz önünde tutularak incelenmek kaydıyla Yüce Kamutayın 32 nci Birleşiminde 14 . I . 1949 tarihli kararıyla Komisyonumuza tevdi edildiği cihetle bu teklifin de Hükümet tasarısının ek maddeleriyle birleştirilerek incelenmek üzere Tâli Komisyon teşkiline karar verildi.

Bu suretle Tâli Komisyonca tasarı ve teklif münderecatı birleştirilerek kaleme alınan ek maddeler metinleri de muaddel maddelerin görüşülmesinden sonra umumi müzakereye alındı.

Gerek Hükümet tasarısında gerek Tarım Komisyonu raporunda tafsil edilen sebeplere göre bütün emeğini ve hayatını toprağa bağlamış Türk çiftçisini ve köylüsünün hiç topraksız olanları ile yeter toprağı bulunmayanların kendi yurtlarında Devlet özel idare, belediye, ve vakfa ait araziden veya ihtiyaç halinde beş bin dönümün üstünde büyük araziye tasarruf eden

özel ve tüzel kişilerin orta işletmenin fevkinde kalan kısım araziden veya sahipleri tarafından işletilmeyen belirli miktar üstündeki araziden kamulaştırılarak verilmek suretiyle her küçük çiftçinin müstakillen kendi işletmesi başında zirai istihsalini geliştirmeye muktedir hale getirilmesi esas istihdaf edilmekle beraber kamulaştırma bedellerinin arazi sahiplerini binnispe daha tatmin edecek hadde iblâğı, arazilerini bizzat az çok düzenli ve zaman ile çok daha mütekâmil bir düzende işlemekte ve işliyecek olan orta işletme erbabını, kendi topraklarına tasarrufta istikrara ve işletmelerini tekemmül yoluna koymakta hakiki bir huzur ve şevkle itminana kavuşturmak; diğer taraftan kendi toprağını çeşitli sebepler tesiri altında bizzat işletemeyenlerin de hiç değilse belirli bir hadde ve meselâ Komisyonumuzca Hükümetle mutabık kalarak tesbit edilmiş 1500 dekara kadar arazisini dilediği gibi tasarrufta serbest kalarak bu hadde kadar araziye kamulaştırılma endişesinden harîç tutmak suretiyle küçük işletmelerin yanısıra özel teşebbüslerle onlara örnek, destek ve yardımcı olabilecek, ve memleket zirai iktisadına önemli bir kuvvet teşkil edebilecek orta işletmelere de hayat, huzur ve inkişaf imkânları sağlamayı istihdaf eylediği anlaşıl原因 yeni tasarı hükümlerinin kanunlaştırılması ve Tarım Komisyonu metninin müzakereye esas tutulması bir de çiftçiyi topraklandırma işleriyle iskân işleri haddi zatında biri diğerine yakın ilgisi dolay-

siyle her iki teşkilâtın Tarım Bakanının nezaret ve mesuliyeti altında birleştirilmesi uygun olacağı düşünülmesiyle bu hususta bir tasarı hazırlayıp getirmesinin Hükümetten temenni edilmesi oy birliğiyle kabul olunarak maddelere geçildi.

Birinci madde : 4753 sayılı Kanun bu tasarı ile değiştirilen maddelerini göstermektedir, bunlar 1, 7, 11, 14, 15, 16, 20, 21, 34, 45 ve 56 nci maddelerdir. Tarım Komisyonu bu arada 17 nci maddeyi de değiştirmiş ise de komisyonumuz birbirinin tamamı ve mütemmimi olan 16 ve 17 nci maddeyi birleştirmiş ve 17 nci maddeyi kaldırarak bu kaldırılan maddeleri gösteren dördüncü madde hükümleri arasına almıştır.

Madde 1 : Tarım Komisyonu metni aynen kabul edildi.

Madde 7 : İkinci fıkrasında geçici ve elde olmayan sebeplerle arazinin işlenmemesi hallerinin askerlik, belgelendirilmiş uzun hastalık, ölüm gibi ciddi mâzeretlere de dayanabileceği dikkate alınarak gereken kayıtlar ilâve edildi.

Madde 11 : Kamulaştırma ilânlarının mahallerinde münasip vasıtalarla ilânın Hükümetçe «Münasip ve mütat» kaydının konması,

Kezalik tevzie ve kamulaştırmaya tâbi arazi kategorileri sırasında özel idareler, belediyelere ait arazi sırasına «Vakıflara» ait olanların da katılması uygun görüldü.

Madde 13 : Hükümetin metni aynen kabul edilmiştir.

Madde 14 : B fıkrasından «Belediyeler» kaydı çıkarıldı.

Madde 15 : Tarım Komisyonu metni aynen kabul edildi.

Madde 16 : Toprak dağıtımına başlanan yerlerde önce Devlete ait arazi ve sonra 14 nci maddedeki sırasına göre kamulaştırılacak arazi 39 ncu madde uyarınca ihtiyaca yetmediği takdirde özel hukuk tüzel kişilerine ait toprakların kamulaştırılmasına gidileceği ancak mahallî imkân ve şartlara göre gerekli tesis ve donatım olduğu halde sahibi tarafından işletilen orta arazi kamulaştırılamıyacağı 17 nci maddede sahibi tarafından işletilmeyen özel hukuk tüzel kişilerine ait arazinin iki bin dönümden aşağısı kamulaştırma dışında bırakılacağı gösterilmiş ise de sahibi eliyle «bizzat veya bilvekalâ ve müdür, çiftçi başı gibi adamları ile kendi hesabına» işletilen orta arazinin düzenli

olup olmadığı şu veya bu derecedeki Tarım uzman veya memur elemanlarının takdirine bağlı bırakmak doğru olamayacağı, hususiyile son alınan krediler ve tedbirlerle orta ve küçük işletmeleri istisnasız olarak en elverişli istihsal vasıtaları ile Hükümet ve Ziraat Bankasıncaya bugüne kadar misli görülmemiş derecede elverişli şekil ve şartlarla geniş ölçüde yardımlar edileceği, bu itibarla hakikatta hayat ve maişetini ve ailesinin istikbalini çiftçiliğe bağlamış olan her müstahsılın kendi işletmesini gündengüne müktedir olduğu kadar, muhitinin imkânları elverdiği kadar düzenlemeye koyulması kendisinin zaruri menfaati icabı olacağı düşünülerek sahibi elinde işleyen orta işletmelere tereddütsüz tam bir huzur ve hakiki bir istikbal ve inkişaf emniyeti sağlanmak üzere «Düzenli» kaydının kaldırılması, 16 ve 17 nci maddelerdeki hükümlerin 16 nci maddede birleştirilerek 17 nci maddenin kaldırılması, çeşitli sebeplerle işletilmese dahi 1500 dönüme kadar olan arazinin sahiplerine diledikleri gibi «Yani hasılat icarı veya maktu bedeli icar ile kiraya verilmesi, ortaklaşa veya mütehasıs müstahsıl ile geçici şartlar altında Borçlar Kanununun kabul ettiği türlü akitler yolu ile» serbestçe tasarruf ve intifa edilmek üzere kamulaştırma dışı kalması esasları oy birliğiyle kabul edilerek madde o yolda kaleme alındı.

Madde 20 : Bâzi kelime ve terim farkları ile kabul edildi.

Madde 21 : Tarım Komisyonunun metninde beş bin dönüme kadar yapılacak kamulaştırmalarda arazinin 1944 yılı vergisine matrah olan kıymetin dört misli ve 5000 dönümden yukarı kamulaştırmalarda üç misli kamulaştırma karşılığına esas olacağı gösterilmiş ise de arazinin vergi kıymetlerinin tahrirdeki esasa göre haddi zâtında küçük araziye toptan, büyük araziye yine toptan emsalinin o tarihteki hakiki alım satım bedeline göre kıymet konularak bu kıymet yekünları dönüm ve metre kareye bölünmek suretiyle birim kıymetleri tesbit edilmiş olduğuna göre 1944 ten evvel takarrür etmiş tahrir usulü dairesinde küçük arazinin birim kıymeti üstün, büyük arazinin birim kıymeti zaten daha ucuz tesbit edilmiş olacağı düşünülerek kamulaştırılarak parsellerin bu bir dönümden az veya çok olmasına bakılarak ayırt edilmesi yeni bir adaletsizlik doğuracağı işbu tahrir ve vergi işleriyle te-

vaggul etmiş arkadaşlar tarafından ileri sürülmesiyle misil tâyininde üniformiteye gidilmesi daha muvafık görülmüş ve mutlak surette dört misil esası kabul edilmiştir, madde o veçhile kâleme alınmıştır.

Madde 24 : Hükümet tasarısının metni aynen kabul edildi.

Madde 31 : Hükümetin 31 nci maddesi aynen kabul edildi.

Madde 34 : Tarım Komisyonunun metni, birinci bentte bir kelime «Dağıtılacak» kelimesinin ilâvesiyle kabul edilmiştir.

Madde 38 : Hükümet tasarısının metni aynen kabul edildi.

Madde 39 : Hükümet tasarısının metni aynen kabul edildi.

Madde 45 : Kamulaştırma bedellerinin «Toprak tahvilleri» ile sureti tediyelerini ve bu tahvillerin itfa şartlarını ihtiva eden bu metin uygulanma hususiyetleri ve imkânları bakımından şöyle mütalâa edildi.

Devletin her hangi bir bütçe yılında muhtelif hizmetler, yıllara sâri taahhütler, Bayındırlık ve Ekonomi teşebbüsleri için tedavüle koyduğu vâdeleri faiz nispetleri, emisyon fiyatları, itfa taksitleri birbirinden farklı bono ve tahviller mevcuttur. Menkul kıymetler piyasasında muayyen şartlar altında bunların gördüğü rağbet nihayet serbest arz ve talep şartlarına kıyasla seviyeleşmektedir.

Toprağı kamulaştırılan bir kimse nasıl olsa elinde geriye kalan toprağında daha verimli bir tarım işletmesi geliştirmek veya büsbütün toprak işinden vazgeçerek yeni bir teşebbüse geçmek niyetiyle elindeki tahvilleri paraya çevirmek zorunda kalacaktır.

Hazine tahvilleri yüzde altı ve yedi faizle tedavül ederken yüzde beş faizli toprak tahvillerini çok daha düşük bedele kırdırmak mecburiyetine düşeceklerdir. Diğer taraftan yirmi yıldan fazla süreceği anlaşılan bu kanunun uygulanma devresinde iskonto fiyatlarının daha ucuzlaması melhuz olan bir zamanda da yüzde beş faizli toprak tahvilleri bizzat Hazine ve hattâ kamulaştırma faaliyeti aleyhine bâzi şartların tecellisine sebep olabilecektir.

Bu düşüncelerle işi daha basitleştirmeyi Hazine ile toprağı kamulaştırılan vatandaşlar arasında iskonto fiyatları, vâdeler, itfa taksitleri

itibariyle «cari yılın» piyasasını eşit, âdil, sağlam bir miqyas olarak almayı, bu itibarla kamulaştırma bedellerinin aynı yıl tedavülde bulunan Hazine tahvilleriyle ödenmesini daha tercihe şayan bulduk. Maddenin bu maksada göre tanzimini oy birliği ve Hükümetin mutabakatıyla kararlaştırdık.

Hükümet metnindeki 47 ve 51 nci maddeler aynen kabul edildi.

Tasarının Tarım Komisyonunca hazırlanan metne göre ikinci maddesi ve bu suretle 4753 sayılı Kanunun 41 nci maddesine eklenen fıkra aynen kabul edildi.

Tasarının üçüncü maddesi, Çiftçiyi Topraklandırma Kanununa, yayla ve meralarla ilgili olarak eklenmesi gereken hükümler Kamutay'ın 14 . I . 1949 tarihli ve 32 nci Birleşim Kararı veçhile Trabzon Milletvekili Mustafa Reşit Tarakçıoğlu'nun ve Kars Milletvekili Akif Eyidoğan ve arkadaşlarının teklifleri, Tapulama Kanunu hep beraber gözden geçirilerek bir esasa bağlanmak üzere bir Tâli Komisyon teşkil ettik. Tâli Komisyonun hazırladığı metin üzerine müzakereye geçtik.

Kars ve havalisinin istihlâsını takip eden devrede karşılaşılan ve o bölgenin özellikleri ile ilgili bulunan toprak ve yaylak ve kışlak durumunu belirli özel hükümlerle halli istihdaf eden 474 sayılı Elviyei Selâse Kanununun bâzi maddeleri sonradan 2502 sayılı Kanun ile millî hukuk sistemimizin karakterine daha uygun şekilde ıslah edilecek bu bölgenin toprak ve yayla, tapulama şartları memleketin diğer bölgelerine az çok temessül ettirilmiş ve bugün için bu temessülün artık hiçbir özellik bakıyesine yer bırakmayacak surette tam hale getirilmesi gerekmiş olduğuna göre 474 sayılı Kanunun birinci maddesinin de kaldırılmasını ve yaylaların o havalie mahsus böyle bir hüküm ile de özel kişiler eline geçmesinin önlenmesini zaruri gördüğümüzden bu teklifin ayrıca kanunlaşması uygun bulunmuş ve komisyonumuzda aldığı şekle göre raporu Yüksek Başkanlığa sunulmuştur.

Mera; çiftçinin her gün koyun ve sığırlarının çoban ve sığırtmaçla sabah akşam otlatmaya gönderip getirtebileceği, köy ve kasaba sınırı içinde bulunan otlaklardır.

Yayla; hayvan yetiştirmekle melûf olan çiftçi ailelerinin, her çeşit hayvanları ile ve bütün

köy halkı ile birlikte kıyık köylerinden saatlerce uzakta bulunmaz, ve belirli mevsim boyunca iskân edilen ve mevsim sonu hayvan ve mahsulleriyle birlikte tekmar göç edilerek kısa karsı terk edilen yerlerdir.

Türkiyemizde yayılardan faydalanma rejimi eski Arazi Kanunnamesine göre arazi mevki ve arazi metruke sistemleriyle yüz yıllara gelenekleriyle teessüs etmiş şekillere bağlı olup vakıf yaylaları bugüne kadar vakfiyelerindeki şartlara göre idare edilmekte, vakıf olmayan yaylalar da Kanun-u Medeni'nin kabulünden beri bu kanunun 641 nci maddesi ve hile sahipsiz arazi durumunda yıllara geleneği ve hile köylerin tüzel kişiliklerini intifaında olarak suneti intifaları özel kanun ve tüzük hükümleriyle tâyin olacağını göstererek bu hükümlerin yürürlüğe girmesini beklemektedir.

Yurdun şurasında ve burasında il ve ilçe aşırı faydalanmakta olan yaylaların her bölgede özelliklerine ve geleneklerine ait müfredat ve tafsilât üzerine gereken bilgiler elde edilmedikçe bunların genel kaidelere bağlanması, yer yer uygulanmalarında türlü huzursuzluk ve intihaksızlık doğması melhuz olduğu düşünülerek Mustafa Resit Tarakçıoğlu arkadaşımızın teklifinin sâmil olduğu konularda Hükümetçe esaslı anketlere dayanarak incelemeler sonunda daha etraflı bir tasarı ile gelinmesi ihtiyacı muvafık olacağı, ancak meraların son harb yıllarının zaruretleri ile tarlaya çevrilmesi yolundaki tecavüzleri önlemek ve hayvan istihsalinin dayanağı olan menayı köylerin ancemaatin intifalarına mahsus olarak hukukan

ve fiilen her türlü müdahaleden korumak üzere Tarım Bakanlığınca büyük ve küçük baş hayvanların iase normlarının tâyinine ve buna göre meraların ihyasına ve sınırlarının tesbitine ve köy sınır defterlerine tapuca kaydına ait hükümlere ek birinci ve ek ikinci maddelerde yer verilmiş ve bunda Hükümetle mutabık kalmıştır.

Tasarının dördüncü maddesi Tarım Komisyonundakinden farklı olarak yukardaki izahlara göre yürürlükten kaldırılan madde ve fıkraları göstermektedir.

5 ve 6 ncı maddeler aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Adalet Komisyonuna ve rilmek üzere tasarı ve teklifin bireleştirilerek Yüksek Başkanlığa sunulması oy birliğiyle kararlaştırıldığı saygılarımızla arz olunur.

İçişleri Ko. Baş.	Başkan V.	Sözcü
Tekirdağ	Çoruh	Kars
C. Uybadi	A. Tüzün	A. Eyidoğan
Kâtip		
Balkesir	Amasya	
F. Tiritioğlu	16 ncı maddeye muhalifim	
	A. Eymir	
Antalya	Bolu	Çanakkale
R. Kaplan	İ. Yalçın	N. Çitakoğlu
Çorum	Giresun	Giresun
S. Karafakıoğlu	E. Dizdar	T. Ekmen
Gümüşhane	Kayseri	Konya
A. K. Varınca	F. Apaydın	Ş. Ergün
Muş	Niğde	Sürid
H. Onaran	Ş. Süer	L. Yavuz
Sinob		Trabzon
		H. Orhon

Maliye Komisyonu mütalâası

T. B. M. M.

Maliye Komisyonu

Esas No. 1/315, 2/36

Kanun No. 10

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuza tevdi buyurulan ve bir örneği ilişik olarak sunulan Çiftçiyi topraklandırma hakkındaki 4753 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesine dair Trabzon Milletvekili Mustafa Resit Tarakçıoğlu'nun, yayla

ve meraların köylerin tüzel kişiliklerine tahsis veya kamulaştırılması hakkındaki kanun teklifi komisyonumuzca incelendi.

İçişleri Komisyonunun tadile ait hazırladığı tasarı esas tutularak Toprak Genel Müdürünün, bu tasarıya ve Toprak Kanunu çıktuktan bugü-

ne kadar yapılan işler için rakama müstenit verilen izahatı dinlendi.

Yedinci maddenin birinci fıkrasında arazi işlenmesinden maksadın ekim, dikim ve bakımla iktisadi bir şekilde değerlendirilmesinden bahsedildiği halde, Türkiye'de hayvan yetiştirme ziraat politikamızın başında gelmişken tasarıda bu cihetin nazarı dikkate alınması bir boşluk yaratmış olduğundan hayvan yetiştirme birinci fıkraya eklenmesi, yine işliyen maddenin ikinci fıkrasında üstüste üç yıl sürüm, ekim ve bakım görmeyen arazinin işlenmiyor sayılarak dağıtımına cevaz verilmesi Medeni Kanun ile mülkiyeti kabul edilen arazinin pek kısa bir müddet içerisinde Devlete intikali gibi temel hükümlerine aykırı birçok mahzurlar doğuracağı neticesine varılmış.

Bu hükmün yalnız bu kanunla tevzi edilmiş ve edilecek araziye inhisar ettirilmek suretiyle birinci fıkranın tadili.

On birinci maddede ilân keyfiyetinin tatbikatta meydana getireceği zorluklar ve külfet üzerinde durulmuş, Van'da yapılacak bir kamulaştırmanın İzmir ve İstanbul'daki gazetelerle ilânında bir fayda düşünülmesiyle beraber fahişi masraflar ihtiyarında mucip olacağı nazarı dikkate alınarak kamulaştırma işinin vilâyetteki gazetelerle ve Resmî Gazete ile ilânı suretiyle iktifa olunması yerinde görülmüştür. Bundan başka yine bu maddenin son fıkrasındaki bir dönemden sonra olan toprak sahiplerine ait kırsal, yüz ölçümü 1500 dönüm olara taadil ve bunun maddenin baş tarafına alınması suretiyle ilân ve sair mükelleftiyetlerin bu esasa göre tertiplenmesi.

On dördüncü maddenin (C) fıkrasında gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait araziden beş bin dönümü geçen arazinin mutlak surette Devlete intikali halinde sahipleri tarafından kiraya verilmesiyle muntazam surette işlenen araziye de temsili muntazam bir halde işlenen çiftliklerin parçalanması gibi bir netice doğuracağı anlaşılmış, bunun 2 nci fıkrasındaki Devlet çiftliklerine kıyasen Bakanlar Kurulu kararıyla bu hükmün dışında bırakılması her bakımdan faydalı olacağı mütalâa edilmiştir.

Yürüm birinci maddede kamulaştırmaya taadil kadem fıkralardan 1944 yılı vergisine matrah

olan kıymetin dört mislinin esas olarak ele alındığı, halbuki kamulaştırmada ana prensip değer peşve olup bazı kanunlarda vergi kıymetinden alınan ölçümün emsallerle ifadesiyle değer peşve kanunla tayin edildiği malûm olmakta beraber 1936-1938 yıllarında yapılan arazi tahrirlerinde bundan sonra tahrir yapılmamış ancak alım satımdan doğan işlerde fiyat farkı olabilir bu itibarla 1944 yılı vergi matrahı da tahrir kıymetlerine istinat etmektedir. O zaman ki hububat fiyatlarına göre konulan kıymetler dañi ekseri mahallerde cüzi olduğu arsalar hariç bütün Türkiye toprakları üzerine bir milyar Türk Kâğıt Lirasını ifade eden hasis rakamı göz önüne alındığı ve hububat fiyatları halen altı misil arttığı cihetle emsal tayininde adalete yaklaşabilmek için bu cihetlerin nazarı dikkate alınması bundan sonra yapılacak tahrirlerinde o günkü ve bugünkü ve bundan sonraki kıymetler üzerinde müessir olacağı bunun arazi sahibinin leh ve aleyhinde nasıl bir netice vereceği malûm olmayacağına göre bu kanunun tasirinden sonra mevcut bir tahrir yapılmış kamulaştırmaya esas olacak matrah için bir ölçü hububatın ve 1944 yılı vergi kıymetinin emsalleri üzerinde de esaslı inceleme yapılması tatbikatta meydana getireceği birçok mahzurları önlemek bakımından nazarı görülmüştür.

34 nci maddenin F fıkrasının birinci bendine Tarım ve Veteriner okulları ve Tarım Bakanlığınca tayin olan Tarım kurslarını bitirenlere verilecek arazinin bu okullardan mezun ve gıftilikle istigak edebilecek tahsis suretiyle taadil.

47 nci maddede üç yıllık işletme kredisinin bir yıla kadar olan fıkrasının üç yıla kadar vâdeli olabileceği şeklinde değiştirilmesi.

İkinci maddede Hükümet tasarıda ve Tarım Komisyonu teklifinde (Bu kanunun kamulaştırma bedellerine taallük eden hükümleri, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kadar kamulaştırılan arazi bedelleri hakkında da uygulanır) fıkrası mevcut olduğu halde İçişleri Komisyonunun taadil tasarıda her nasılsa dâhil edilmediği anlaşıldığından bu hükümde eklenmesi.

Son dördüncü maddeye bu kanuna muhtelif sair hükümler kaldırılmıştır, fıkrasının da 12 vesi taadilatta herhangi bir yordama ve mahzuru önlemek bakımından faydalı görülmüş; İçişleri Komisyonunun 1, 13, 15, 16, 20, 24, 31,

38, 39, 45, 51 ve 56 ncı maddeleriyle 1, 2, 5 ve 6 ncı ek maddeleri aynen kabul olunmuştur.

Adalet Komisyonuna verilmek üzere işbu mütalâa Yüksek Başkanlığa sunulur.

Maliye Ko. Başkanı Bu kanun Sözcüsü
Gümüşane Kastamonu
H. F. Ataç Â. Toközlü

Kâtip
Kastamonu
Â. Toközlü
Malatya
E. Doğan

Çankırı Balıkesir
R. Dolunay H. Şeremelli
Tekirdağ Tokad
Söz hakkım C. Kovalı
mahtuzdur.
Z. E. Cezaroğlu

Adalet Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Adalet Komisyonu

Esas No. 1/315, 2/82

Karar No. 29

24 . I . 1950

Yüksek Başkanlığa

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bâzı maddeler eklenmesi hakkındaki Tarım Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 7 . IV . 1948 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısı ile yayla ve meraların köy tüzel kişiliklerine tahsisine dair Trabzon Milletvekili Mustafa Reşit Tarakçıoğlu'nun Kanun teklifi, Tarım Bakanı ve temsilcileri ve teklif sahibinin huzuru ile Komisyonumuzda incelendi.

Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun uygulama devresi içinde beliren ihtiyaçlara göre yenden gözden geçirilmesinde büyük fayda olduğu bedihidir. Bu kanunun güttüğü gayeler bakımından maddelerde yapılan değişiklikler başlıca şu esasları ihtiva etmektedir:

1. Yurt topraklarının işletilerek daha geniş ölçüde istihsale ve bu istihsalı pazara getirmeye yarıyacağı bilinen orta işletmeyi canlandırmak.

Bunu temin için,

A) İki bin dönüme kadar arazi, ne suretle işletilirse işletilsin sahiplerinde bırakılmak;

B) İki binden beş bin dönüme kadar arazi ancak sahibi tarafından işletildiği takdirde kamulaştırma dışında tutulmak; esasları kabul edilmiştir.

2. Kamulaştırılmış veya kamulaştırılacak toprakların sahiplerine ödenmiş veya ödenecek karşılıkları bu miktar yükseltmek suretiyle yapılan değişikliklerle kamulaştırma esaslarına

mevzuunu arz ettiği hususiyet nispetinde uyulmak istenilmiştir.

3. Toprak konusunda önemli bir yeri olan mera ve yaylaklarının tanzimi - hedefine doğru - önemli bir adım atılmıştır.

Madde 1. —

Birinci madde : Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun başlıca üç gayesini belirten bu madde, bu gayelerin gerçekleştirilebilmesi için sevk edilen diğer maddelerin mesnedi olarak mütalâa edilmiştir.

Maddenin (a) bendi, çiftçiyi araziye sahip kılmak gayesini tesbit ederken, bu kanuna göre kimlere toprak verileceğini belirtmek istemiştir. Bu arada kendisine toprak verilecek olanlar arasında «çiftçilik yapmak isteyenler» de yazılmış bulunmaktadır. Tarım ve İçişleri Komisyonları 34 ncü maddenin «g» bendinde yazılı olanları, toprak alabilecek kimseler arasından çıkardıkları için, buna mütenazır olarak bu maddenin «a» bendinden «çiftçilik yapmak isteyenler» ibaresini de kaldırmışlardır.

Komisyonumuz, bu maddenin «a» bendinin bir prensip maddesi olduğunu düşünerek; «arazisi olmıyan veya yetmiyen çiftçileri.. araziye sahip kılmak» şeklindeki ifadeyi 34 ncü maddede kendilerine toprak verilecek diğer kategorilere dâhil olanların hariçte kalmaları bakımından eksik bulmuş ve daha şümüllü olarak, çıkarılan «çiftçilik yapmak isteyenler» ibaresi yerine «bu kanun gereğince topraklandırıl-

maları kabul edilenleri» ibaresini koymayı uygun görmüştür.

İkinci madde : Maddenin değiştirilmesi Hükümetin tasarısında istenilmemiş ve diğer komisyon raporlarında bahis konusu edilmemiş bulunmakla beraber; komisyonumuz çiftçiliği ve çiftçiyi tarif eden bu maddede, kanunun çeşitli maddelerinde ve bu arada kimlere toprak dağıtılacağını belirten 34 nci maddesinde bahis konusu edilen «tarım işçilerinin» de tarif edilmesini gerekli bulmuştur.

Komisyonumuz, bu kanunda adı geçen «Tarım işçisi» tâbirinden hiç toprağı olmayıp da, en az üç yıldanberi o bölgede yerleşmiş ve devamlı olarak muayyen bir ücret veya devşirilecek semere veya hasılatın bir hissesi mukabilinde bedenen çalışanlar anlanmış ve bu yolda maddeye bir fıkra eklenmiştir.

Altıncı madde : Bu madde ikinci fıkrası ile, bir şahsın adına kayıtlı arazi miktarı mecmuunun dikkate alınacağını beyan etmekte ve şuyulu olarak tasarruf edilen arazide her kişiye ait hissenin ayrı ayrı hesap edileceğini beyan etmektedir.

Şuyulu olarak tasarruf, Medenî Kanun hükümlerine göre «müşterek mülkiyeti» ifade ettiğine göre, ilk olarak maddede bu cihet açıklanmıştır. Müştereken tasarruf edilen arazide hisse miktarları belli olduğu cihetle, bir şahsın sahip olduğu arazinin miktarını tâyin hususunda o şahsa ait hisse miktarı ile başkaca arazisi varsa onların tutarı dikkate alınır. Bu maddenin 14 ve 15 nci maddeler ile mukayesesinde taşıdığı mâna şudur:

14 ncu madde hükmüne göre 5000 dönümden fazla arazi kamulaştırılır. Buna göre, müştereken tasarruf edilen arazide her hisse sahibine ayrı ayrı beşer bin dönüm hesabı ile arazi bırakılır ve artanı kamulaştırılır. 15 nci maddede de aynı suretle her hisse sahibine ikişer bin dönüm bırakılır.

Komisyonumuz, «iştirak halinde» tasarruf edilen arazide, her hissedarın bütün mülk üzerinde aynı zamanda malik olduklarını ve hisse miktarlarının malûm bulunmadığını düşünerek, maddenin bu eksikliğini tamamlamak istemiştir. Bunun için maddeye bir fıkra eklenmiştir. Buna göre, durumu iki şıkta incelemek gerekir.

A) İştirak halinde tasarruf edilen yalnız arazidir, başka bir mal yoktur. Bu takdirde

eğer hissedarlık, 11 nci madde gereğince yapılacak ilân tarihinden itibaren 1 ay içinde araziyi müştereken mülkiyete çevirmemiş bulmuyorlarsa, kendiliğinden çevrilmiş sayılarak her hissedarın hissesi miktarı tesbit edilerek o miktara göre kanun uygulanır.

B) İştirak halinde tasarruf edilen arazi ile beraber diğer mallar da varsa, yalnız araziye muhasır olmak üzere yukarıda yazılı olduğu şekilde arazi üzerindeki hisse miktarlarına göre müşterek mülkiyete ait hüküm uygulanır. Araziden başka mallar üzerindeki iştirak halindeki mülkiyet devam eder.

Bu tatbik yüzünden çıkabilecek dava hakkı 25 ve 26 nci maddelere göre saklıdır.

Yedinci madde : Arazinin işletilmemesi halinde 14 ncu maddeye göre tamamının kamulaştırılması gerekeceği için, işletmeyi tarif eden bu madde ayrı bir önemi haiz görülmüştür.

Madde birinci fıkrasında, «Tabii ve mahalli şartlara göre ekim, dikim ve bakımla iktisadi bir şekilde değerlendirmeyi» işletme saymaktadır. Bu hâl ikinci maddedeki çiftçilik tarifi ile tenazura gerektirmektedir. Arazinin işletilmesi, üzerinde çiftçilik yapılmakta olmasıdır. Denilebileceğine göre, bu fıkranın 2 nci maddedeki çiftçilik tarifinin unsurlarını ihtiva etmesini temin için «Hayvan» yetiştirmesinin de eklenmesi uygun görülmüştür.

İşlenmiyen araziye tarif eden ikinci fıkrada «Sürüm, ekim ve bakım» denilmek suretiyle eksik bırakılmış olan hususları tamamlamak için birinci fıkra tekrar edilmektense, ona atıf yapılmak uygun görülmüştür.

Arazinin işlenip işlenmediğini Tarım Bakanlığı takdir edeceğine göre Bakanlığın kararını tashih etmesi için arazi sahibinin itiraz veya doğrudan doğruya idari kaza mercilerine müracaat hakkı vardır. Maddede bu husus açıkça belirtilmiştir.

On birinci madde : Madde, kamulaştırma ve dağıtımına başlanacak olan bölgelerde bu işlerin yapılacağı yerin belli edilmek suretiyle ilân edilmesi mecburiyetini koymaktadır. Komisyonumuz, O mahallin münasip ve mütat vasıtaları ile yapılacak ilândan sonra Ankara, İstanbul ve İzmir'de gazetelerle ilânın birer defa ve birer gazetede yapılmasını uygun görmüş ve maddenin atıf yaptığı 15 nci madde numarası değiştirildiği için 16 nci madde olarak tashih etmiştir.

Birinci fıkrada arazi sahiplerinin sınır belli olan arazilerini 2000 dönümden fazla araziye sahip olmalarını inkısar ettirmektedir. Çünkü 15 nci maddede geçince 2000 dönümden az arazi kamulaştırma dışında bırakılmaktadır. Arazi sahiplerinin, eğer toprakları toplu dağılım parça parça ise toprak belli olanların her parçada yapılmış dağılımıdır. Bu mecburiyetin müddeti de bir ay içinde olmaktadır.

İkinci fıkrada «ayrılı olarak tasarruf edilerek 6 nci maddede belirtilenlerle müsterek veya müsterek halinde» olarak ifade edilmiştir. Hazır bulunmayan hissedarlar bu işi temsilcileri vasıtasıyla yapacakları cihetle «akdi temsili» de ifade edilmiş maksadı ile fıkradaki «kantarın» kelimesi kaldırılmıştır. Kibükler ve kantarın adına bu mecburiyet kanunî temsilcileri tarafından yerine getirilir. Temsilci terimi geniş anlamda kullanılmıştır.

İçişleri Komisyonunun son fıkrası, birinci fıkraya ilişkin olduğuna için maddeden çıkarılmıştır;

On dördüncü maddede : Birinci fıkrada, Tarım Bakanlığının dağıtılmak üzere kamulaştırma yetkisi olduğu belirtilirken kamulaştırılan bu araziyi kamulaştırılacak araziye işaret edilmiştir. «arazisi olmayan veya yetmiyen çiftçilere (Tammî icatları dâhil) dağıtılmak üzere» denilmiştir. Kendilerine arazi dağıtılmak olanlar 34 nci maddede göre bundan ibaret olmadıkları için, birinci maddede ile alakalı olmak üzere «Tammî icatları dâhil» ibaresi yerine, «Bu kanun gereğince topraklandırılmaları kabul edilene» ibaresinin konulması uygun görülmüştür.

Maddenin (b) bendinde mevcut kamulaştırılacak araziden «Belediyelere ait olup da kamu hizmetlerinde kullanılmayanların kamulaştırma dışında bırakılmaları İçişleri Komisyonu tarafından kabul edilmiş ve «Belediyeler» maddede hükümlerinde bırakılmıştır. Kamulaştırılacak arazinin kamu hizmetlerinde kullanılmakta bulunmasına ve bu bakımdan belediyelerin, özel idarelerden ayrılması için bir sebep bulunmasına göre, Komisyonumuz fıkranın yürürlükteki şekilde bırakılmasını muvafık bulmuştur.

Maddenin (c) bendinde, gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait araziden beş bin dönümden fazla parçalarının kamulaştırılacağı belirtilmektedir. Bu mütlak bir hükümdür; 5000 dönüme kadar arazi, bir şahın elinde rasyonel

bir orta işletme teşkiline yeter sayılmış ve hiç kimsenin bu miktardan fazla araziye sahip olamayacağı esas kabul edilmiştir. Devlet ziraat kurumları ve müesseselerine ait arazi beş bin dönümden fazla olsa da Bakanlar Kurulu karar ile kamulaştırma dışında bırakılabileceği gibi, gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait iktisadi işletme teşkil eden beş bin dönümden fazla arazinin de Bakanlar Kurulu kararıyla sahibine işletme şartı ile bırakılmasına dair yapılan teklif üzerinde durulmuştur. Bir şahsa ait beş bin dönümler rasyonel bir orta işletme olarak ancak yürütülebileceği ve esasen müsterek arazide her hisse sahibine beşer bin dönüm bırakılmak suretiyle hissedar adedine göre beş bin dönümlerün misillerince genişiyen arazinin bir arada kalması yüzünden daralan dağıtma inkamını bu yolda bir kere daha daraltmak doğru görülmediğinden bu teklif reddedilmiştir.

Arazi sahibine bırakılacak beş bin dönümü 18 nci maddede de yapılan dağıtım ile sahibinin seçme hakkında sağlanmıştır.

Maddenin (d) bendinde işlenmeyen arazinin miktarı ne olursa olsun kamulaştırılacağı belirtilmektedir. Yedinci maddede tarif edildiği şekilde işlenmediği için kamulaştırmanın, sadece bu kanun hükümlerine göre dağıtılacak araziye inkısar ettirilmesi, dağıtılma dışında kalacak arazinin bu hükümlerden istisna edilmesine dair yapılan teklif müzakere edilmiş ve birinci maddede bu kanunun gayelerinden üçüncüsü olan «Yurt topraklarının sürekli olarak işlenmesini sağlama» gayesine tamamen aykırı düşeceği sonucuna varılarak reddedilmiştir.

Maddenin son fıkrası, kamulaştırma dışında bırakılacak yerleri belirtmektedir. Bağ, bahçe ve zeytinlik, patahutluk, okaliptüslük, kavaklık gibi ağaçlıkların değer araziden ayrılmasına yarınacak ölçü, Kanunun 4 nci maddesinde mevcut idi. Fakat bu maddede yapılan tarifler birçok iltibaslarla yol açacak şekilde eksik oldukları için kanundan çıkarılmış bulduklarına göre, bu maddede mazara bağ, bahçe ve sazınin kamulaştırılmasında fiilen ve hâlen bu ovasıfta olmaları gerekmektedir.

Bu fıkra, yapılmış olan ilâzlarla aynı kabul edilmiştir.

On beşinci maddede : Yürürlükteki kanunda kamulaştırılabilecek toprakların neler olduğu 8, 14, 16, 17 nci maddelerde açıklanmıştır. Kamu-

laştırmada da sıra takip edilecek, önce 8 nci maddede yazılı olan Devlet toprakları sonra 14 ncü maddede yazılı olan topraklar ve nihayet orta arazi - boyu içindeki özel kişilere ait araziler kamulaştırılacaktır. On yedinci maddenin kaldırılması sebebi ile yürürlükteki on beşinci maddede başka hüküm koymak gerekince, tadil tasarisında kamulaştırılacak araziye sayan 14 ncü madde ile 16 ncü madde arasında 15 ncü maddenin bulunuşu mantıki silsileyi bozmakta olduğu için, Komisyonumuz; alentlak kamulaştırılacak olan toprakları açıklıyan 14 ncü maddeden sonra gene kamulaştırılacak diğeri bir nevi araziye belirten maddenin yazılmasını muvafık bulunmuş ve bu sebeple İçişleri Komisyonunun 16 ncü maddesini 15 ncü madde, ve 15 ncü maddesini de 16 ncü madde olarak yazmıştır.

On beşinci maddenin birinci fıkrası, önce 8 nci maddede yazılı Devlet toprakları ile 14 ncü maddede belirtilen arazinin kamulaştırılacağını ifade ediyor. Bu ifadenin hedefi; önce bu toprakların dağıtılmasına rağmen gene toprak dağıtılması gereken kimseler - kalmışsa, ancak o zaman 15 ncü maddenin ikinci fıkrasında yazılı toprakların kamulaştırılması yapılacağını açıklamaktadır. Burada bahis konusu olan arazi, gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait orta yani 5000 dönüme kadar olan arazidir.

Maddede kabul edilen esasa göre bu boy arazi ikiye ayrılmaktadır.

A) Orta arazi sahibi tarafından işletiliyor-
sa; 5000 dönüme kadar arazi kamulaştırılmıyacak, tamamı sahibine bırakılacaktır.

«Sahibi tarafından işletilme» şartı âdi veya hasılat icarı veya sair akitlere müsteniden başkası tarafından işletilmemekte olmayı istihdaf etmektedir. Daha başka bir ifade ile bir arazi üzerinde yapılmakta olan çiftçilik sahip tarafından ve sahip nefine olmak gerekir. Tarım Komisyonu, ayrıca, «Mahallî imkân ve şartlara göre gerekli tesis ve donatımı» bulunmak ve «Sahibi tarafından işletilmek» gibi iki şart koymuş «Düzenli» kaydını çıkarmıştır. Düzenli «Kaydını gerçekten şahsi takdire yol açıp,» ihtilâflar yaratacağı için maddeden çıkarmakta büyük bir fayda mülâhaza edilmiştir. İçişleri Komisyonu «Sahibi tarafından işletilen» kaydı ile iktifa ederek, «Gerekli tesis ve donatımı bulunmak» şartını da kaldırmıştır. Gerçekten, «Sahibi tarafından işletilme» kiraya vermeyi

ve ortakçı ile işletmeyi bertaraf eden bir kayıt olduğuna göre, beş bin dönüme kadar genişliye-bilen bir orta işletmenin sahibi tarafından işletilebilmesi için mahallî imkân ve şartlara göre gerekli tesis ve donatımın bulunması için mahiyeti icabı bir zaruret olarak görülebilir; sahibi «Tarafından işletme» mefhumu içinde, bu işletmeyi temin için gerekli tesis ve donatımın da sahibi tarafından sağlanmış olması zarureti mevcut sayılabilir. Ancak bu yolsa ikinci bir şart koymak gene takdire yer vermek ve ihtilâf yaratmayı mucip olmak gibi bir neticeye varacağı için «Sahibi tarafından işletilme» kaydı ile iktifa edilmiştir.

Sahibi tarafından işletilmeyi geniş mânada anlamak gerekir. Miktarı beş bin dönüme varabilen bir orta işletme, işsiz ve yrdmcısız olmayacağı için, sahibin bizzat veya adına ne denirse denilsin bir müdür, bir vekil marifetiyle araziye işletmesi ve işçi kullanması orta işletmeye mâni değil bir bakıma zaruri telâkki edilebilir.

Komisyonumuz, bu mânada orta işletmelerin teşekkülünün memleketin istihsal kudretini artıracığına ve zamanla daha rasyonel orta işletmelerin kurulabilmesine yardım edeceğine inanmış bulunmaktadır.

B) Orta arazi sahibi tarafından işletilmiyorsa; 2000 dönümü dilediği gibi işletmek şartıyla kendisine bırakılıp üst tarafı kamulaştırılır.

Sahibi tarafından işletilmeyen, kiraya verilen veya ortakçılarla işletilen orta arazide, Tarım Komisyonu iki kategori düşünmüştür.

a) Prensip olarak 2000 dönümü arazi sahibine bırakılmıştır. Bu miktar arazi mutlak surette kamulaştırma dışında kalmıştır.

b) Eğer dağıtılacak arazi üzerinde, topraksız veya az topraklı ortakçı ve kiracılar yerleşmiş bulunuyorlarsa, arazi sahibine bırakılacak miktar 1000 dönümdür.

İçişleri Komisyonu bu tefrikı kaldırarak, sahibi tarafından işlenmeyen orta arazide arazi sahibine mutlak olarak bırakılacak miktarı 1500 dönüm olarak tesbit etmiştir.

Komisyonumuzda müzakere edilen bu hususta: Topraksız veya az topraklı çiftçilerin kamulaştırılmadan bırakılarak 2000 dönüm arazi üzerinde veya kenarında yerleşmiş olmaları ha-

linde sahibine bırakılacak miktarın tâyini, hususunda bir fark gözetilmesini gerektirmeyeceği mülâhaza edilmiş, ancak kamulaştırılmadan istisna edilecek arazi da bir orta işletme tesisine yeter ölçüde tutularak 2000 dönüm olarak kabul edilmiştir.

Maddenin son şekline göre sahibi tarafından işletilmeyen orta arazide 2000 dönüm dilediği gibi işletilmek üzere arazi sahibine bırakılmaktadır. Buradaki işletme mecburiyeti sadece 7 nci maddedeki tarif vechile işletmedir. Buna göre, arazi işletilmiyorsa, 14 ncü maddenin (d), bendine göre tamamen kamulaştırmaya tâbi olur. Arazi sahibinin işletme tarzını tâyinde tam bir serbestisi vardır.

Sahibine bırakılacak 2 000 dönüm araziye sahip, 18 nci maddeye göre dilediği yardım seçmekte serbest olacağı için, seçme yetkisi bu maddeden kaldırılmıştır.

On altıncı madde : Kamulaştırılacak araziyi sıra halinde belirtmek için İçişleri Komisyonunun 16 ncı maddesi 15 nci madde olarak ve Tarım Komisyonunun 15 ncı maddesi 16 ncı madde olarak kabul edilmiştir. Komisyonumuz, kanunun uygulanmasını kolaylaştırmak için her ilin değil, her ilcenin bir bölge sayılmasını kabul etmekle beraber, gerekli ahvalde veya özel durumda bulunan illerin bir bölge sayılabileceğini maddede belirtmiştir.

On sekizinci madde : İçişleri Komisyonu orta arazide bırakılacak parçayı, arazi sahibinin «Kendi seçeceği yerde olmak üzere» ayıracağı esasını kabul etmişti. Komisyonumuzca da muvafık görülen bu husus 18 nci maddeye taallük etmesi itibariyle 15 ncı maddeden çıkarılmıştır.

Bununla beraber, büyük arazide beş bin dönümden fazlasının kamulaştırılması gerektiğine göre, sahibine bırakılacak ve kamulaştırılacak parçaların nasıl ve kimin tarafından seçileceği konusu üzerinde durulmuş, gerek şahsi işletme ünitesine rasyonel olarak işletme imkânını sağlamak, gerek tatbikatta uygulama güçlüklerini önlemek ve gerekse arazisi alınan şahsa böyle bir rüçhan hakkını vermenin adalet ve nisfete uygun görülmesi bakımından kendisine bırakılacak olan beş bin dönüm araziye sahibinin seçmesi uygun görülerek madde ona göre tâdil edilmiştir.

Yirminci madde : Hükümet tasarısında, kamulaştırma kararı verilen arazi sahiplerine, maddede yazılı hususların sicile şerh verilmek

üzere Tapu idaresine de bildirilmesi lüzumu teklif edilmektedir. Komisyonumuz bu lüzumu kabul etmekle beraber, bu şerhin hukuki değerini kuvvetlendirmek lüzumunu da mülâhaza etmiştir. Kamulaştırma kararının sicile şerh verilmesi, bu karara karşı yapılabilecek itiraz müddeti olan bir ay içinde temlikine engel, teşkil etmemektedir. Kamulaştırma kararı eski malik hakkında olduğu için arazinin yeni sahibi hakkında hüküm ifade etmemekte ve yeniden karar istihali gerekmektedir. Eğer temlik bölünerek birkaç şahsa yapılmış ve kamulaştırma haddi dışına çıkmışsa, yeni malikler adına arazi için kamulaştırma kararı verilmemektedir.

Bunu önlemek maksadı ile, kamulaştırma kararı siciline şerh verilmiş olan gayrimenkul üzerindeki kamulaştırma kararı kaldırılmadıkça, temlik tasarruf yapılamıyacağı esası kabul edilmiştir. Ancak bu tahdidin de bir müddetle mukayyet tutulması uygun görülmüştür.

Yirmi birinci madde : İçişleri Komisyonunun tesbit ettiği metnin esası Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir. Ancak, 1944 Bütçe yılında kamulaştırılan arazinin vergi matrahı yoksa, bunun nasıl tesbit edileceğini açıklayan ikinci fıkrasında, bu tesbiti yapacak olan komisyonlar Vergi Usul Kanunu ile kurulmuş olduğu ve 1833 sayılı Kanun da aynı kanunla kaldırılmış bulunduğu dikkate alınacak fıkra bu esasa göre yazılmıştır.

Bunun gibi, üçüncü fıkrada, bedel takdiri-ne karşı itirazın 3692 sayılı Kanun gereğince yapılacağına dair hüküm; 3692 sayılı Kanunun itiraza mütaallik hükümleri Vergi Usul Kanunu ile kaldırılmış olduğu için, itirazın bu kanuna göre yapılacağı açıklanmıştır.

Yürürlükteki 21 nci maddenin son fıkrasında mevcut olan; Hazineden alınmış olan arazinin kamulaştırılmasına mütaallik hüküm Tarım Komisyonu tarafından kaldırılmıştır. Bu ihtimalin açık kalmaması için bu fıkranın, son fıkraya olarak muhafaza edilmesi uygun görülmüştür.

Madde 24 : Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir. §.

Otuz birinci madde : Müsterek arazide her kişiye ait hisselerin ayrı hesap edileceği 6 ncı madde hükmü icabı olmakla beraber, eğer mülkün tamamı alınıyorsa kamulaştırmanın hisse

nispetlerine göre yapılacağına dair eklenen ikinci fıkra hükmü gerekli görülmüştür. Mese-lâ; 4000 dönüm iki hissedar tarafından ortak-çılık sureti ile işletilmektedir, «A» nin hissesi 1/4 yani 1000 dönüm, «B» nin hissesi 3/4 yani 3000 dönümdür. On beşinci maddeye göre «A» nin hissesi kamulaştırma dışında kalır; «B» ye de 2000 dönüm bırakılarak 1000 dönüm kamu-laştırılır.

Kamulaştırılan miktar için Tarım Bakanlığı da müşterek malda hissedar vaziyetini iktisap edeceği eihetle, bu miktarın dağıtılabilmesi ancak şuyun izalesi ile mümkündür. Bu sebeple, fıkranın Tarım Bakanlığı tarafından izalei şuyu için mahkemeye müracaat edileceğine dair ikinci hüküm de uygun görülmüş ve Hükümetin teklifi sadece ifade bakımından değiştirilmiştir.

Otuz üçüncü madde : Hükümet tasarısında bu maddenin kaldırıldığı görülmektedir. Madde, bir bölgede kamulaştırmaya başlandıktan sonra, kamulaştırılacak arazinin ayrılıp ilgililere tebliğ edilmesi işinin en geç beş yıl içinde tamamlanması ve ilân edilmesi mecburiyetini koymaktadır. Bu işler beş yıl içinde yapılamadığı takdirde, o böl-ge kamulaştırılmadan terk edilmek mecburiyetin-de kaldığı için tasarıdan bu maddenin çıkarıl-ması teklif edilmiştir.

Kamisonumuz, bu kanunun bir Arazi Kanu-nu gibi daimî bir hüviyet taşımadığını, geçici bir tanzim ve tasfiye kanunu olduğunu, arazi mül-kiyetinin ve işletme sisteminin emniyet ve istik-rarının teminat altına alınması gerektiğini müta-lâa ederek bu maddenin kanunda bırakılmasını uygun görmüşür. maddedeki beş yıl müddet, esasen kimlere ait hangi arazinin kamulaştırılaca-ğının tesbiti ve sahiplerine tebliği için konulmuş olup bu arazi üzerinde mütaakıp kamulaştırma faaliyeti için müddet bahis konusu edilmemiş ve bu itibarla tatbikatta bir bölgeyi kamulaştırmadan terk etmek mecburiyeti vârit görülmemiştir.

Ancak 11 ve 16 nci maddelerde değişiklik ya-pıldığı için, madde bunlara göre yeniden yazıl-mıştır.

4753 sayılı Kanunun uygulanmaya başlanmış bulunduğu yerlerde, bu tesbitin yapılamamış ve müddetin de tamamlanmakta bulunmuş olma-sı düşünülerek kabul edilen bir geçici madde ile bu müddet iki yıl daha uzatılmıştır.

Otuz dördüncü madde : Tarım Komisyonu, hangi şartlarla kimlere toprak verileceğini be-

lirten bu maddede, birinci kademeyi teşkil eden hiç toprağı olmıyanlar hakkında, yalnız topra-ğın verileceği aile reisinin değil, aynı zamanda ailesinin de hiç toprağı bulunmaması şartını ilâve etmiş ve son kademeyi teşkil eden çiftlik yap-mak isteyenleri maddeden çıkarmıştır. Bu esas-ları Komisyonumuz da aynen kabul etmiştir.

Ancak, arazisi yetmiyen çiftçileri ifade eden ikinci « b » kademesinde aile efradının toprağı yetmemesi şartını ilâve etmeyi zaruri bulmuş-tur. Zira aile efradından birinin geniş toprağı bulunması halinde, sadece aile reisinin toprağı-nın yetmemesi ona toprak verilmesini gerektir-memelidir.

Üçüncü kademeyi teşkil eden c bendindeki ta-rım işçileri 2 nci maddede tarif edildiği için bu-rada sadece « tarım işçiliği ile geçinenler » denil-mekle iktifa olunmuştur.

(Göçebelerle, göçmenler ve göçürülenler ko-nusu üzerinde durulmuş, toprak dağıtımı sıra-sında o bölgelerde yerleşmiş olanların bahis mev-zuu olduğu, sonradan yerleştirmenin tamamen iskân mevzuatına tâbi olacakları düşünülmüş ve fıkranın aynen bırakılması kabul edilmiştir.

« F » bendine « fakülteleri » kelimesi eklen-miştir.

Toprak dağıtımında esas aile ünitesi olduğu; toprak aile reisine verildiği ve aile efradının da topraksız veya az topraklı olmaları gerekti-ği için bu kanunda «aile» kelimesinden ne anlaşıldığını belirtmek zarureti hâsıl olmuştur.

Bu kanunda aileye verilecek mâna dar tu-tulduğu nispette daha çok kimse topraklandırılabılır. Çünkü toprak aile reisine verilmek-tedir. Bu sebeple, bu kanunda aile karı koca ile furularından ibaret sayılmıştır ve bunların birlikte oturmaları şartı konulmuştur. Reşit olan fûruların aile dışında kalabileceklerini be-yan eden hüküm; bunlar evli iseler ayrı bir aile gibi topraklandırılacaklardır. Ancak, asıl aile reisine esasen toprak verilmiş olacağı için, ayrılan furuuna toprak verilmesi hususunda ayrı bir sıra tensip etmek uygun görülmüş ve bunlar dördüncü sıraya alınmışlardır.

Aile sahibi olmayıpta, bağımsız bir işletme kurabilecek durumda olanlarda arazi verilece-ğine dair maddenin son fıkrası aynen kabul edilmiştir.

Otuz altıncı madde : Tarım Komisyonunun kabul ettiği, gibi, küçüklere toprak verilme-

dinde : « Bir köyün malı olan yaylakların sınırı çizilmekle beraber bu sınır kâğıdı köy sınırı kâğıdı ile birleştirilmeli » : 6 ncı maddesinde : « Birkaç köy arasında müşterek olan ... mera, yaylak gibi yerlerde » o köylü « eskisi gibi istifade ederler, diyor. Belediye Kanunu 25 ncı maddesinin « B » bendinde : « Öteden beri mera dan teamülü veçhile alâkadarların istifade hakları bakidir » diyor. Arazi Kanunu 97 ncı maddesinde « Bir karyeye minelkadim mahsus olan mera'da yalnız ol karye ahali hayvanatını ra'yeder. İki veya üç veya daha ziyade karye ahali beyninde minelkadim müşterek olan mera her hangi karyenin hududu dâhilinde bulunursa bulunsun o karyeler ahali hayvanlarını müştereken ra'y ettirip yekdiğeri ra'yden menedemez » diyor.

Mera ve yaylaklardan bir veya belediye halkının teamüle dayanarak, eskiden beri münferiden veya müştereken istifade edecekleri prensipi her üç kanunun maddelerinde yaşamakta olduğu cihetle bu prensipi toplu bir şekilde bu maddenin birinci fıkrasında ifade etmekte fayda mülahaza edilmıştır.

Tatbikatta bu prensip, sınır büyütme ve küçültmeleri yüzünden yer yer sarsılmış ve bu yüzden birçok ihtilâflar çıkmıştır. Bu ihtilâflar kaynağı bilhassa Köy Kanununun 4 ncü maddesi ile 5 ncı maddesinin telifi mevzuundaki anlayış farkından doğmuştur.

5 ncı maddeye göre köy sınırları usulüne göre tesbit edilip tasdik edildikten sonra beş yıl müddetle değiştirilemez. Fakat bu beş yıl içinde hâsıl olacak lüzum ve ihtiyaç üzerine köyün sınırı büyütülüp küçültmek gerekirse, maddede yazılı usule göre bu iş yapıp karar kesinleşince gene beş yıl için muteber sayılmaktadır.

Bu suretle yapılan sınır tashihleri, bazan bir köyün sınırı içindeki mera ve yaylağı başka bir köy sınırı içine alıyor, bazan belediyeye ait merayı köy sınırı içine sokuyor. Bunun neticesi olarak köy veya belediye halkının istifade hakkı mevzu bahis olarak ya menediliyor veya müşterek istifade iddiası ile sürülüyor. İtiraz İtiraz üzerine idare heyetlerinin verdikleri karar taraflardan birini tatmin etmezse ihtilâf mahkemeye aksediyor. Ve mahkemenin bu ihtilâfı hal yolunda görevi, verdiği hükümlerin idare heyetleri kararına mübâyin olması çeşitli karşılıklar tevhit ediyor.

Uyuşmazlık mahkemesinin verdiği kararlar da dâhil tatbikat bu gibi ihtilâflar da şu yolda cereyan etmektedir.

Münferiden veya müştereken mera ve yaylalardan istifade hususunda teamülen zilyed olan köy veya belediye halkının istifade hakları mahfuzdur. Ve bu cihetin tetkiki mahkemelere aittir. İdare heyetlerinin yaptıkları iş sadece bir hudut tespitinden ibarettir. Köy veya belediye sınırlarının tespiti ve tadili bir mera veya yaylaktan teamülen doğmuş istifa-de hakkını ve zilyetliği kaldıran bir sebep olarak mutalâa edilemez.

İşte Komisyonumuz, bu esasları vuzuha kavuşturmak maksadı ile bu maddenin ikinci fıkrasını tesbit etmiştir. Sınırlarda yapılmış veya yapılacak değişiklik tamamen idari bir iş telâkki edilmiş ve bunun teamüle dayanan zilyetliğe tesiri olmayacağı belirtilmiştir. Teamülün mevcut olup olmadığı, ötedenberi zilyedin hangi köy veya belediye halkı olduğu hususlarında çıkacak ihtilâfları adli yargı yerlerinin hal edeceği de maddede açıklanmıştır.

6 ncı ek madde : Köy veya belediye halkının münferiden veya müştereken istifade etmekte oldukları, mera ve yaylaklarda o köy veya belediye halkının ancak intifa hakkı olup, tasarruf hakları yoktur. Bu gibi mera ve yaylaklar satılamaz. Rehin edilemez. Bu yerlerde, gerçek kişilerin hakkı karar ve iktisabi müruru zaman iddiasına hakları da yoktur.

Tatbikat da bu yolda olmakla beraber, her türlü tereddüdü kaldırmak için komisyonumuz, bu esasları bir madde halinde açıklamayı ve bu gibi mera ve yaylakların özel mülkiyet mevzuu olmayacağını belirtmeyi zaruri görmüştür.

Geçici madde : 4753 sayılı Kanun geçici maddesi ile Tapu Kanununun 6 ncı maddesinde yazılı imar ve ihya suretiyle işgal edilmiş bulunan vasıfları belli toprakların zilyedlerine müracaat için 6 aylık bir müddet tâyin tamekte; aynı kanunun 64 ncü maddesiyle Tapu Kanununun 6 ncı maddesi kaldırılmış olduğu için 4753 sayılı Kanunun yayımı tarihinden sonra - imar ve ihya suretiyle işgaller tanınmamaktadır.

Komisyonumuz bu altı aylık müddet içinde müracaat edememiş büyük ölçüde bir vatandaş topluluğu bulunduğu mülahazasıyla, 4753 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce vâkı olan imar ve ihya sureti ile işgalleri, Tapu Ka-

nununun 6 ncı maddesi hükümleri dairesinde tanıyıp bu yerleri zilyedlerinin adına tescile müsaade etmeyi hakkaniyete uygun görmüştür.

4753 sayılı Kanunun yayımı tarihinden sonra, mezkûr 6 ncı madde hükümlerine uygun dahi olsa bu gibi işgaller tanımamıştır. Altıncı madde, 4753 sayılı Kanunun yayımından itibaren kaldırılmış bulunmaktadır.

Birinci geçici madde : Komisyonumuzca tadilen kanunda bırakılması kabul edilmiş olan 33 ncü maddedeki beş yıllık müddet, evvelce kamulaştırma yapılacağı Bakanlar Kurulunca ilân edilmiş olan yerlerde bitmek üzere olduğu için, bu yerlerde kamulaştırılacak arazinin tesbiti imkânını sağlamak maksadı ile munzam olarak iki yıl daha verilmesi zaruri görülmüş ve bu maksatla kanuna geçici bir madde eklenmiştir.

İkinci geçici madde : Hükümetin tasarısında bulunduğu halde Tarım ve İçişleri Komisyon tasarılarından hiç bahsedilmiyen, kesinleşmiş ve tatbik edilmiş kamulaştırmalara, bu kanunda yapılan bedel tâyinine ait değişikliklerin de teşmili Maliye Komisyonu mütalâası veçhile uygun görülmüş ve Hükümetin ek ikinci maddesi, aynen kabul edilmiştir. Bu teşmil, bedele ait hükümlere munhasır olup, kamulaştırma bedelleri-

ne taallûku yoktur.

Üçüncü geçici madde : Yukarda meralar ve yaylaklar hakkındaki gerekçelerde izah edilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet Komisyonu	Bu rapor
Başkanı	Sözcüsü
Konya	Bursa
H. Karagülle	A. Konuk
Kâtip	
Erzurum	Ankara
Ş. İbrahimhakkıoğlu	E. H. Ergun
Balıkesir	Bursa
O. N. Burcu	A. Akgüç
Diyarbakır	İzmir
F. Kalfagil	Muhalefetle
	E. Oran
Kayseri	Manisa
R. Özsoy	K. Coşkunoğlu
	Söz hakkı mahfuzdur
	F. Uslu
Mardin	Muğla
Söz hakkım mahfuzdur	N. Özsan
M. K. Boran	Dr. S. A. Dilemre

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 2/82

Karar No. 82

3 . III . 1950

Yüksek Başkanlığa

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesi hakkında Tarım Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 9 . IV . 1948 tarihli ve 6/1195 sayılı tezkeresi ile Yüksek Meclise sunulan Kanun tasarısı, Tarım ve İçişleri Komisyonlarının raporları ile Trabzon Milletvekili Mustafa Reşit Tarakçıoğlu'nun (Yayla ve meraların, köylerin tüzel kişiliklerine tahsisi veya kamulaştırılmaları) hakkındaki Kanun teklifi ile birleştirilerek Adalet Komisyonuna verilmesinden sonra bu komisyonca istenilen Maliye Komisyonu mütalâanamesi ve

Adalet Komisyonunun raporu ile birlikte komisyonumuza verilmekle Tarım Bakanı Cavid Oral, Maliye Bakanı İsmail Rüştü Aksal ve Toprak İşleri Genel Müdürü ile Maliye Bakanlığının yetkili temsilcisi hazır oldukları halde incelenip görüşüldü.

Hükümetçe bu tasarı, Çiftçiyi Tapraklandırma Kanununun 4 yıllık uygulanmasında görülen bâzı aksaklıklarını gidermek ve hâsıl olan ihtiyaçları karşılamak üzere hazırlanmış olup esas kanunun (13, 17, 20, 21, 24, 31, 38, 39, 45, 47 ve 51) nei maddelerinde değişiklikler yapılmasını istihdaf etmiştir. Tarım, İçişleri ve Adalet Ko-

misyonları ayrıca kanunun (1, 2, 6, 7, 11, 14, 15, 16 ve 56) ncı maddelerini de ele alarak bu maddelerde de değişiklik yapılmasına lüzum görmüşlerdir. Ve tasarıya asli ve geçici bâzı hükümler de eklemişlerdir.

Komisyonumuzda, Adalet Komisyonunca tesbit edilmiş bulunan metin müzakereye esas tutularak gerek Hükümet teklifindeki ve gerekse diğer komisyonlarca tesbit edilen değişikliklerin mahiyet ve şümulü üzerinde ve bu tadilâtın yürürlükte bulunan kanunun hedef ve gayelerine tesiri bakımından umumi müzakere ve görüşmelerde bulunulmuştur.

Gerek Hükümet teklifindeki, gerek komisyonlarca derpiş edilen değişikliklerden bir kısmının yürürlükteki kanunun boşluklarını tamamlamaya ve tatbikatta görülen güçlükleri bertaraf etmeye mâtuf bulunduğu anlaşılmiş ve Komisyonumuzca da esas itibariyle uygun görülmüştür. Diğer değişikliklerin gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait olup kanunun tatbiki dolayısıyla kamulaştırılması gereken araziden mülk sahiplerine bırakılacak parçaların tevsi ve kamulaştırma bedellerinin rayiç kıymetlere yaklaştırılması maksadı ile kamulaştırma bedeline esas itihaz edilen 1944 yılı Arazi Vergisinin matrahı değere tatbik olunacak emsallerin tezyidi mahiyetinde bulunduğu ve gerek komisyon raporlarından ve gerek Tarım Bakanının vermiş olduğu izahattan memleketimizde müsmir ve ileri bir istihsalı ve arazi sahiplerinin mülkiyet haklarında emniyet ve istikrarı sağlayıcı prensiplerin mahfuziyeti bakımından ziraate orta işletmenin kurulmasına ve yerleşmesine imkân verici mahiyette olduğu ve kamulaştırma bedellerinin tezyidinin de hak ve adalete uygun bulunduğu anlaşılmiş olup bunlar da esas itibariyle Komisyonumuzca muvafık görülerek Adalet Komisyonu metni üzerinde maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Komisyonumuz, bir madde ile birçok maddeleri değiştirmek ve ek ve geçici maddeler namı ile maddeler eklemek yolundaki tertip şekli yerine maddeleri doğrudan doğruya ve sıra halinde yazmak ve her maddede ne yapıldığını ifade etmek ve yeni eklenen maddelerin de bu sıra içinde numaralamak suretiyle atıflara ve iltibaslara mahal vermiyerek tertip şeklini tercih etmiş ve başlıkta da buna uygun değişiklik yapmıştır.

Tasarının birçok maddeleri yukarıda işaret edilen tertip şekli dâhilinde komisyonumuzca da Adalet Komisyonunun metni gibi aynıyle kabul edilmiş ve bunlarla değişiklik yapılan maddeler aşağıda arzedilmiştir:

Adalet Komisyonunun birinci maddesiyle değiştirilen 4753 sayılı Kanunun 1 nci maddesi aynıyle, 2 nci maddesi bir yazı değişikliğiyle, 6 nci maddesi aynıyle 1, 2 ve 3 ncü maddeler olarak kabul edilmiştir.

7 nci maddede (iktisadi bir şekilde) kaydı mevcut olup, bu kaydın tatbikatta çeşitli anlayışlara sebep olacağı ve iktisadi işletmenin her mahalle göre değişik tatbikatı gerektireceği düşünülerek ihtilâtlara meydan vermemek maksadıyla bu kayıt maddeden çıkarılmış ve madde 4 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

Maddenin son fıkrasında idari kaza mercilerine dâva hakkı tanınmaktadır. Bu hakkın kullanılması için yapılacak müracaatların umumî hükümlere tâbi olacağı tabiidir.

11 nci maddede gazete ile yapılacak ilânın resmî gazete ile yapılacak ilândan sonraya bırakılmaması için bir kayıt konulmuş ve bir aylık süre üç aya çıkarılarak beşinci madde olmak üzere, Hükümet teklifi ile değiştirilen 13 ncü madde 6 nci madde olarak, Adalet Komisyonunca değiştirilen 14 ncü madde 7 nci madde olarak aynıyle kabul edilmişlerdir.

Adalet Komisyonu, esas kanunun 16 ve 17 nci maddelerini birleştirip 15 nci madde olarak tasarısına almış 17 nci maddeyi ilga etmiş ve yine esas kanunun 15 nci maddesini 16 nci madde olarak tasarıya koymuştur.

Bu hal esas kanunun değişen madde numaraları ile tasarıda yer alan numaralarında bir değişikliği de mucip olduğundan Komisyonumuz, bu maddelerde yapılan değişikliğe uygun bir düzeltme yapmış ve Adalet Komisyonu metnindeki 16 nci madde, esas kanunun 15 nci maddesi olmak itibariyle evvele alınmak suretiyle 8 nci madde olarak ve esas kanunun 17 nci maddesi ilga edildiğine göre değişen 16 nci maddeyi de 9 ncü madde olarak Adalet Komisyonunun değiştirişi gibi aynıyle kabul etmiştir.

Kamulaştırılarak dağıtılacak araziye mülk sahibi ekmiş bulunduğu takdirde mal sahibine mahsulünü kaldırmaya kadar müsaade olunması veya ektiği tohum bedeli ile ekim için yaptığı masrafların ödeneceğinin, mal sahibi arazisini yal-

nız nadas etmek ve gübrelemek suretiyle ekime hazırlanmış ise bu türlü işlemler için yaptığı masrafların da itibara alınacağına maddede açıklanması bazı üyeler tarafından teklif edilmiş ve ancak bu türlü hizmetler karşılığının itibara alınacağı tabii bulunduğu hakkında Tarım Bakanı tarafından verilen izahat üzerine keyfiyetin mazbatada belirtilmesi ile iktifa olunmuştur.

18 nci madde, kamulaştırılacak arazide mal sahiplerine ayrılacak kısmın kendileri tarafından seçilmesine ve geri kalanı hakkında yine mal sahibinin dilerse kamulaştırmayı isteme yetkisine sahip olacağına dair iki hükmü ihtiva etmektedir. Mal sahiplerine seçme hakkı verildiğine göre geri kalan kısım hakkında Hazineye kamulaştırma mecburiyetinin tahmil edilmeyerek ihtiyari bırakılması Komisyonumuzca uygun görüldüğünden maddenin ikinci fıkrası kaldırılmak suretiyle 10 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Adalet Komisyonunun 20 nci maddesi 11 nci madde olarak aynıyle, 21 nci madde yazı değişikliği ile 12 nci madde olarak ve Hükümetin 24 ncü maddesi yazı değişikliği ile 13 ncü madde olarak, Adalet Komisyonunun 31 ve 33 ncü maddeleri 14 ve 15 nci maddeler olarak aynıyle kabul edilmişlerdir.

Arazi verilmesinde takip edilecek sırayı gösteren 34 ncü maddede Komisyonumuz şu şekilde bir değişiklik yapmıştır: Maddenin (g) bendinde Tarım ve Veteriner Fakülteleriyle okulları veya Tarım Bakanlığınca tanınmış Tarım kurslarını bitirenlerden arazisi olmyanlara veya yetmiyenlere de arazi verilmesi yazılı bulunmaktadır. (g) bendi sırada en nihayette geldiğinden toprak dağıtımında bu bende giren kimselerin arazi edinmeleri uzak bir ihtimal dâhiline girmektedir. Halbuki ziraat tahsili yapanlardan hemen ekserisinin topraksız bulunmaları yüzünden bunların daima Devlet dairelerine müracaat ettikleri ve istihdamları için kadro veya ihtiyaç bulunmaması halinde tahsilleri için geçen zamanların heder olduğu ve aynı zamanda teknik ziraate örnek olacak bu kimselerin toprak üzerinde çalışmalarından elde edilecek faydaların memleket ziraati hesabına zayi olduğu göz önüne alınarak bunların toprak dağıtımında üçüncü sıraya alınmaları Komisyonumuzca uygun görülmüş olduğundan (g) bendi (c) bendi yerine konmuş ve diğer bentlerin yerleri buna göre sıralanmış olup madde bu de-

ğişiklikle 16 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Hükümetin 38 nci ve 39 ncü maddeleri 17 ve 18 nci maddeler olarak aynıyle kabul edilmişlerdir.

Hükümet tasarısında 45 nci maddede yapılan değişiklik toprak tahvillerine verilecek faizin yüzde dörtten yüzde beşe çıkarılmasından ve her sene ihraç edilecek toprak tahvilleri âzami miktarının beş milyon lira olarak tazyit edilmesinden ibaret bulunmaktadır.

Diğer komisyonlar, her yıl çıkarılacak tahvillerin beş milyon olarak tazyidini muvafık görmemekle beraber kamulaştırmayı kovuşturan yıl içinde nakit olarak ödenmesi gereken 1 000 lira yerine, kamulaştırılan arazinin bin dönümüne ait bedelin ödenmesini kaydetmişler ve İçişleri Komisyonu ayrıca Toprak Tahvilleriyle Hazinece çıkarılan diğer tahviller arasında faiz, amortisman ve sair şartlar bakımından fark olmasını yerinde bulmuyarak kamulaştırma bedellerinin de aynı vasıf ve şartları haiz tahvillerle ödenmesi esasını adalete uygun görmüşlerdir.

Komisyonca çağrılarak mütalâası alınan Maliye Bakanı, 1 000 liralık nakden ödemenin 1 000 dönüm tarla bedeline çıkarılmasının bütçeye tahmil edeceği yük bakımından mahzuruna işaretle bunun karşılanamayacağını ifade etmiştir.

Komisyonumuz para ile ödenecek miktar için dönüm kıstasının kabulü, arazisi kamulaştırılacaklar arasında nakden ödemelerde müsavatsızlıklar yaratacağını ve bütçeye tahmil edeceği yük dolayısıyla de tatbikatın seyrini yavaşlatacağını itibara alarak mevcut kanunda olduğu gibi para kıstasının muhafazasını ve ancak bütçeye tahmil edeceği külfetle mülk sahiplerinin haklarını telif etmek üzere para ile ödenecek miktarı bin lira yerine üç bin lira olarak tesbitini Maliye ve Tarım Bakanlıklarıyla de mutabık kalarak kabul etmiştir. Tahvil ile ödenecek bedeller karşılığının Hazinesin faiz, amortisman ve sair şartlar bakımından eşit olarak çıkaracağı tahvillerle ödenmesi hususu da Maliye ile mutabık kalınarak kabul olunmuştur. Ancak, kamulaştırılacak arazi bedellerinin gerek nakit ve gerek Hazine tahvilleriyle ödenecek kısımlarının verilebilmesi, bir sene içinde yapılacak kamulaştırmaların ve tahakkuk ede-

cek bedellerin anlaşılmasından sonra mümkün olabileceği dikkate alınmış; ve fiilî ödemelerin kamulaştırmayı takibeden malî yılın ilk üç ayı içinde yapılacağı maddede açıklanmıştır. Şu kadar ki, arazisi kamulaştırılan mülk sahiplerinin de kamulaştırma bedellerini alıncaya kadar geçecek zaman içinde faizden mahrumiyetlerini önlemek üzere yürütülecek faizin kamulaştırma tarihinden başlamasını ve bir sene içinde çıkarılacak Hazine tahvillerinin faiz başlangıcının zaruri olarak malî yıl başından itibaren edilmekle beraber kamulaştırma tarihi ile malî yıl başına kadar geçecek zamana ait faizin akden ödenmesini gerekli bulmuş ve madde bu değişikliklere göre 19. madde olarak tasarıda yer almıştır.

47 nci madde Adalet Komisyonunun, 51 nci madde Hükümetin, 53 nci madde Adalet Komisyonunun, ve 56 nci madde İçişleri Komisyonunun metni dairesinde 20, 21, 22 ve 23 nci maddeler olarak aynıyle kabul edilmişlerdir.

Adalet Komisyonunun birinci ek maddesi 24 nci madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

Adalet Komisyonunun ek ikinci maddesi bu kanun gereğince topraklandırılacak olanlara dağıtılmak üzere Tarım Bakanlığı emrine geçen arazi dağıtılmaya kadar hiç bir sebep ve suretle satılamamasını temin maksadiyle tasarıya eklenmiş ise de, dağıtılmasında fayda olmayan arazinin Tarım Bakanlığınca belirtilip Maliye Bakanlığına bildirildiği takdirde Maliyece satılmasını ve evvelce kendi kanunlarına göre Hazinece miktar üzerine yapılmış satışlarla teffiz veya tahsis muamelelerinden dolayı paralı veya parasız verilen arazinin teknik esaslara göre haritasının yapılmamış ve bu sebeple hakiki miktarları tâyin edilememiş arazide ölçü neticesinde çıkacak ve başlıbaşına dağıtımında fayda görülmeyen parçaların zilyedlerine evvelki esaslar dairesinde temlikini sağlayacak bir hümmün de bu maddeye eklenmesi hakkındaki Hükümet teklifi uygun görülmüş ve bunu temin edecek bir hüküm eklenmek suretiyle 25 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Adalet Komisyonunun 3, 4, 5 ve 6 nci maddeleri 26, 27, 28 ve 29 nci maddeler olarak aynıyle kabul edilmişlerdir.

Bu tasarının 6 nci maddesi hükmü gereğince Toprak komisyonları tarafından mahallinde yapılan incelemeler neticesinde belirtilmiş bulunan Hazineye ait arazinin tapuya tescilini sağlamak

maksadiyle bir hüküm tedvini zaruri görülmüş ve bundan başka eşhassa ait olup yine aynı esaslar dâhilinde belirtilen ve başkaları tarafından itiraz edilmeyen tapulu arazinin de aynı şekilde tescilini sağlamak ve itiraz vukuunda yargıem kararını almak gerektiği anlaşılmiş olduğundan bu esasları ifade etmek üzere kaleme alınan bu madde 30 ncu madde olarak tasarıya eklenmiştir.

Adalet Komisyonunun 5 nci maddesi Hükümet tasarısının ikinci maddesiyle kaldırılan hükümleri de içine almak suretiyle yazılmış ve 31 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Adalet Komisyonunun 3 nci maddesi, geçici birinci madde olarak ve geçici 1, 2 ve 3 nci maddeleri geçici 2, 3 ve 4 nci maddeler olarak aynıyle kabul edilmişlerdir.

Bu tasarının 12 ve 19 nci maddelerine göre kamulaştırma bedelinin hesabında tatbik edilecek misle ait hüküm ile kamulaştırma bedellerinin ödenmesine ait hükmünün kanunun yürürlüğü tarihinden önce kamulaştırılmış arazinin ödenmiş veya ödenmemiş bedelleri hakkında da uygulanması adaleti temin bakımından uygun görülmekle Komisyonumuz bu hükmü geçici 3 nci madde olarak kabul etmiştir.

Adalet Komisyonunun 6 ve 7 nci maddeleri 32 ve 33 nci madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

Raporun umumi mütalâa kısmında açıkladığı üzere diğer komisyonlarca teklif edilip esası Komisyonumuzca da uygun görülen ve sahibi tarafından işlenmeyen arazinin ancak iki bin dönümden ve sahibi tarafından işlenen arazinin beş bin dönümden yukarı kısmının kamulaştırılabileceğini tesbit eden 16 nci maddenin müzakeresinde üyelerden Mahmut Nedim Gündüzalp'ın bu istisnaların orta işletmeyi koruma maksadına müstenit bulunmasına ve köy hudutları içinde yabancıların 442 sayılı Kanunun 87 nci maddesinde arazi edinmemeleri kaydının bulunduğu göre bu istisnalardan köylerde henüz mülklerini Türk Vatandaşlara devretmemiş bulunan yabancılara ait araziye teşmili doğru olamayacağı ve bunlara ait arazinin tamamının kamulaştırılacağına ait bu kanunda bir hüküm tedvini gerektiği hakkındaki teklifi üzerine Maliye ve Dışişleri Bakanlıkları Hukuk Müşavirleri de çağrılarak gerekli izahat alınmıştır.

Hazine Hukuk Müşaviri yabancıların köy sınırları içinde toprak edinmemeleri hakkın-

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesine dair Kanun tasarısı

MADDE 1. — 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun 13, 17, 20, 21, 24, 31, 38, 39, 45, 47 ve 51 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

TARIM KANUNUNUN DEĞİŞTİRİLMESİNE DAİR

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bazılarının da kaldırılmasına ve bu kanuna bazı madde ve hükümlerin eklenmesine dair Kanun tasarısı

MADDE 1. — 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun:
1, 7, 11, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 34, 45, 56 nci maddeleri aşağıdaki şekillerde değiştirilmiştir.

Madde 1. — Bu kanunun güttüğü başlıca maksatlar şunlardır:

A) Arazisi olmıyan veya yetmiyen çiftçileri aileleriyle birlikte geçinmelerini sağlayacak ve iş kudretlerini değerlendirecek ölçüde araziye sahip kılmak;

B) Kendilerine arazi verilenlerle yeter arazi bulunup istihsal vasıtaları eksik olan çiftçilerden muhtaç bulunanlara kuruluş, onarma ve çevirme sermayesi, canlı ve cansız demirbaş vermek;

C) Yurt topraklarının sürekli olarak işlenmesini sağlamak.

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bazılarının da kaldırılmasına ve bu kanuna bazı madde ve hükümlerin eklenmesine dair Kanun tasarısı

MADDE 1. — 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun:

1, 7, 11, 13, 14, 15, 16, 20, 21, 24, 31, 34, 38, 39, 45, 47, 51, 56 nci maddeleri aşağıdaki şekillerde değiştirilmiştir.

Madde 1. — Tarım Komisyonunun 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

ADALET KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine, bazı maddelerinin kaldırılmasına ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine dair Kanun tasarısı

MADDE 1. — 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun : 1, 2, 6, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 24, 31, 33, 34, 38, 39, 45, 47, 51, 53, 56 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 1. — Bu kanunun güttüğü başlıca maksatlar şunlardır :

a) Arazisi olmıyan veya yetmiyen çiftçilerle bu kanun gereğince topraklandırılmaları kabul edilenleri, aileleri ile birlikte geçimlerini sağlayacak ve iş kuvvetlerini değerlendirecek ölçüde araziye sahip kılmak;

b) Kendilerine arazi verilenlerle yeter arazi bulunup istihsal vasıtaları eksik olan çiftçilerden muhtaç bulunanlara kuruluş, onarma ve çevirme sermayesi, canlı ve cansız demirbaş vermek;

c) Yurt topraklarının sürekli olarak işlenmesini sağlamak.

Madde 2. — Arazide ekim, dikim, bakım ve yetiştirme yolları ile nebat, hayvan veya hayvan mahsulleri istihsalinde bulunmaya veya bu mahsullerin yetiştiricileri tarafından işlenip değerlendirilmesine çiftçilik ve bu işleri devamlı olarak yapanlara çiftçi denir.

Bu kanuna göre tarım işçisinden maksat : Kendisinin veya ailesinin hiç arazisi olmayıp da en az üç yıldan beri muayyen bir bölgede yerleşmiş ve devamlı olarak bir ücret veya devşirilecek semere veya hasılatın bir hissesi mukabilinde bedenen çalışanlardır.

Madde 6. — Arazi mülkleri yüz ölçüsü bakımından küçük, orta ve büyük arazi olmak üzere üç boya ayrılır.

Küçük arazi, 500 dönüme kadar olan arazidir.

Orta arazi, 501 dönümden 5 000 dönüme kadar olan arazidir.

Büyük arazi, 5 000 dönümü geçen arazidir.

Arazinin boylara ayrılışında nerede olursa olsun bir kişiye ait bütün arazinin tutarı hesaplanır.

Madde 7. — Bu kanunda arazi işlenmesinden maksat türlü kültür arazisinin boş bırakılmayıp tabii ve mahallî şartlara göre ekim, dikim ve bakılma iktisadî bir şekilde değerlendirilmesidir.

Dinlendirme, nadas ve işletme hayvanları için otlaklık ve harman yeri gibi makbul bir özür olmaksızın üstüste 3 yıl sürüm, ekim, dikim ve bakım görmeyen arazi işlenmiyor sayılır. Arazinin işlenip işlenmediğini Tarım Bakanlığı belli eder. Bu karara karşı arazi sahibinin itiraz ve başvurma hakkı saklıdır.

Madde 11. — Bu kanunun 15 nci maddesi uyarınca kamulaştırma ve dağıtma işlerine bağlanacak bölgelerde bu işlerin yapılacağı yer belli edilmek suretiyle bu iş o yerin bağlı olduğu il gazetesi ve mahallindeki diğer münasip vasıtalarla ilân olunur. Yerlerinde bu ilânın yapılmış olduğu resmî gazetede bir defa ve ayrıca Ankara İstanbul ve İzmir'de çıkan ikiser gazetede en az birer gün ara ile üç defa yayımlanır. Bu gazetelerde yapılacak ilk ilân resmî gazete ile yapılacak ilândan sonraya bırakılamaz. Resmî gazete ile yayımlanma tarihinden başlayarak üç ay içinde özel idareler, belediyeler, her çeşit vakıflar, köyler ve o yerde oturan gerçek kişilerle, özel hukuk tüzel kişileri tasarruflarındaki araziden sınırları belli olmıyanların köşelerine taş dikmek hended açmak veya o yerde tedariki mümkün vasıtalar dan faydalanmak suretiyle sınırlarını belirtmek ve arazilerine ve üzerlerindeki yapı ve tesislere ait beyan kâğıtlarını doldurup tasarruf belgeleri veya muhtarlarca onanmış benzerleriyle

İçiş. K.

Ad. K.

Madde 7. — Bu kanunda arazi işlenmesinden maksat türlü kültür arazisinin boş bırakılmayıp tabii ve mahallî şartlara göre ekim, dikim ve bakımla iktisadi bir şekilde değerlendirilmesidir.

Dinlendirme, nadas ve hayvanları otlatma ve askerlik, belgelendirilmiş uzun hastalık, ölüm gibi makbul bir özür olmaksızın üst üste üç yıl sürüm, ekim, dikim ve bakım görmiyen arazi işlenmiyor sayılır. Arazinin işlenip işlenmediğini Tarım Bakanlığı belli eder. Bu karara karşı arazi sahibinin itiraz ve baş vurma hakkı saklıdır.

Madde 11. — Bu kanunun 15 nci maddesi uyarınca kamulaştırma ve dağıtma işlerine başlanacak bölgelerde bu işlerin yapılacağı yer belli edilmek suretiyle bu iş o yerin bağlı olduğu il gazetesi ve mahallindeki diğer münasip ve mütat vasıtalarla ilân olunur. Yerlerinde bu ilânın yapılmış olduğu Resmî Gazetede bir defa ve ayrıca Ankara, İstanbul ve İzmir'de çıkan ikişer gazetede en az birer gün ara ile üç defa yayımlanır. Bu gazetelerde yapılacak ilk ilân Resmî Gazete ile yapılacak ilândan sonraya bırakılmaz. Resmî Gazete ile yayımlanma tarihinden başlayarak üç ay içinde özel idareler, belediyeler, her çeşit vakıflar, köyler ve o yerde oturan gerçek kişilerle, özel hukuk tüzel kişileri tasarruflarındaki araziden sınırları belli olmaları koşullarına taş dikmek hendek açmak veya o yerde tedariki mümkün vasıtalarla faydalanmak suretiyle sınırlarını belirtmek ve arazilerine ve üzerlerindeki yapı ve tesislere ait beyan kâğıtlarını doldurup tasarruf belgeleri veya

Müşterek arazi mülkiyetinde her kişiye ait hisse ayrı ayrı hesap edilir.

İştirak halinde tasarruf edilen arazi 11 nci maddede yazılı ilânın yapılmasından itibaren bir aylık süre içinde hisseliler tarafından müşterek mülkiyete çevrilmemişse, yalnız o arazi üzerindeki iştirak halindeki mülkiyet kendiliğinden kalacak ve bulunacak hisse miktarlarına göre müşterek mülkiyet teessüs eder. İlgililerin bu suretle bulunacak hisse miktarları hakkında 25 ve 26 nci maddelere göre itiraz hakları saklıdır.

Madde 7. — Bu kanunda arazi işletilmesinden maksat, türlü kültür arazisinin boş bırakılmayıp tabii ve mahallî şartlara göre ekim, dikim, bakım, yetiştirme yolları ile nebat, hayvan veya hayvan mahsulleri istihsali suretiyle iktisadi bir şekilde değerlendirilmesidir.

Dinlendirme, nadas, askerlik ve belgelendirilmiş uzun hastalık gibi makul bir özür olmaksızın üst üste üç yıl birinci fıkra hükmüne göre iktisadi şekilde değerlendirilmeyen arazi işlenmiyor sayılır.

Arazinin işlenip işlenmediğini Tarım Bakanlığı belli eder. Bu karara karşı arazi sahibinin Bakanlığa itiraz veya idari kaza mercilerine dâva hakkı saklıdır.

Madde 11. — Bu kanunun 16 nci maddesi uyarınca kamulaştırma ve dağıtma işlerine başlanacak bölgelerde bu işlerin yapılacağı yere belli edilmek suretiyle bu iş o yerin bağlı olduğu il gazetesi ve mahallindeki diğer münasip ve mütat vasıtalarla ilân olunur. Yerlerinde bu ilânın yapılmış olduğu Resmî Gazetede bir defa ve ayrıca Ankara, İstanbul ve İzmir'de çıkan birer gazetede yayımlanır. Bu gazetelerde yapılacak ilândan sonraya bırakılmaz.

Resmî gazete ile yayınlama tarihinden başlayarak bir ay içinde özel idareler, belediyeler, her çeşit vakıflar, köyler ve hakiki yüz ölçüsü 2000 dönümden fazla araziye sahip bulunan gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişileri tasarruflarındaki her parça araziden sınırları belli olmaları koşullarına o yerde tedariki mümkün vasıtalarla faydalanmak sureti ile belirtmek ve araziye ve üzerlerindeki yapı ve tesislere ait beyan kâğıtlarını doldurup tasarruf belgeleri veya muhtarlarca onanmış suretleri ile

Hü.

Ta. K.

birlikte Tarım Bakanlığınca yetkilendirilecek yerlere vermekle ödevlidirler.

Şuyulu olarak tasarruf olunan arazide bu ödev her hisse sahibine düşer, hisse sahiplerinden orada bulunmayanlarla küçüklere ve kısıtlılara ait arazinin belli edilmesi ve beyan kâğıtlarının verilmesi işiyle kanuni temsilcileri ödevlidirler.

Tasarruf belgeleri olmıyanlar tasarruflarının dayandığı sebepleri beyan kâğıtlarına yazarlar.

Beyan kâğıtlarında tapuda yazılı miktarlar, gösterilmekle beraber arazinin gerçek yüz ölçüsü buna uymuyorsa bilinen miktar bilinmiyorsa gerçeğe en yakın tahmin olunan miktar yazılır.

Beyan kâğıtlarının kendilerince bilinebilen gerçeye uygunluğu muhtarlar tarafından onanır.

Bölge dışında oturan arazi sahipleri beyan kâğıtlarıyla eklerini oturdukları yerin en büyük mülkiye üstüne verirler. Mülkiye üstleri verildiği tarihi belli ederek bunları vakit geçirmeksizin kanunun uygulanmasına başlanmış olan yerlerdeki yetkili yere verilmek üzere o ilin valisine gönderirler.

Yüz ölçüsü 1000 dönümden aşağı olan toprak sahipleri bu maddedeki mükellefiyete tâbi değildirler.

Madde 13. — Beyan kâğıtlarının gerçeğe uygunluğunu yetkili yerler tasarruf belge ve dayanakları üzerinde, yerinde incelerler. Böylece özel kişilere ve Devlete ait arazi belli edilerek Devlete ait olanların bu belirtilişe göre tapuca tescili yapılır. 25 ve 26 ncı maddelerin hükümleri saklıdır.

Madde 14. — Arazisi olmıyan veya yetmiyen çiftçilere (tarım işçileri dâhil) dağıtılmak üzere aşağıda yazıl arazi, üzerinde zirai işletme ile ilgili yapı ve tesisleriyle birlikte Tarım Bakanlığınca kamulaştırılır.

a) Mülhak ve mazbut vakıfların tüzel kişilikleri namına Vakıflar Genel Müdürlüğü veya mütevelliler tarafından tasarruf edilmekte bulunan bütün vakıf arazisinin tamamı;

b) Özel idare ve belediyelere ait olup da kamu hizmetlerinde kullanılmıyan arazi;

İçis. K.

muhtarlarca onanmış benzerleriyle birlikte Tarım Bakanlığınca yetkilendirilecek yerlere vermekle ödevlidirler.

Süyuğu olarak tasarruf olunan arazide bu ödev her hisse sahibine düşer, hisse sahiplerinden orada bulunmayanlarla küçüklere ve kısıtlılara ait arazinin belli edilmesi ve beyan kâğıtlarının verilmesi işiyle kanuni temsilcileri ödevlidirler.

Tasarruf belgeleri olmayanlar tasarruflarının dayandığı sebepleri beyan kâğıtlarına yazarlar.

Beyan kâğıtlarında tapuda yazılı miktarlar, gösterilmekle beraber arazinin gerçek yüz ölçüsü buna uymuyorsa bilinen miktar; bilinmiyorsa gerçeğe en yakın tahmin olunan miktar yazılır.

Beyan kâğıtlarının kendilerince bilinebilen gerçeğe uygunluğu muhtarlar tarafından onanır.

Bölge dışında oturan arazi sahipleri beyan kâğıtlarıyla eklerini oturdukları yerin en büyük mülkiye üstüne verirler. Mülkiye üstleri verildiği tarihi belli ederek bunları vakit geçirmeksizin kanunun uygulanmasına başlanmış olan yerdeki yetkili yere verilmek üzere o ilin valisine gönderirler.

Yüz ölçüsü 1000 dönümden aşağı olan toprak sahipleri bu maddedeki mükellefiyete tâbi değildirler.

Madde 13. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Madde 14. — Arazisi olmayan veya yetmiyen çiftçilere (Tarım işleri dâhil) dağıtılmak üzere aşağıda yazılı arazi üzerinde zirai işletme ile ilgili yapı ve tesisleriyle birlikte Tarım Bakanlığınca kamulaştırılır.

a) Mülhak ve mazbut vakıfların tüzel kişilikleri namına Vakıflar Genel Müdürlüğü veya mütevelliler tarafından tasarruf edilmekte bulunan bütün vakıf arazisinin tamamı;

b) Özel idarelere ait olup da kamu hizmetlerinde kullanılmayan arazi;

birlikte Tarım Bakanlığınca yetkilendirilecek yerlere vermekle ödevlidirler.

Müşterek veya iştirak halinde tasarruf edilen arazide bu ödevi her hisse sahibi yapar. Hisse sahiplerinden orada bulunmayanlarla küçüklere ve kısıtlılara ait arazinin belli edilmesi ve beyan kâğıtlarının verilmesi işi ile temsilcileri ödevlidirler.

Tasarruf belgeleri olmayanlar tasarruflarının dayandığı sebepleri beyan kâğıtlarına yazarlar.

Beyan kâğıtlarında tapuda yazılı miktarlar gösterilmekle beraber, arazinin gerçek yüz ölçüsü buna uymuyorsa bilinen miktar; bilinmiyorsa gerçeğe en yakın tahmin olunan miktar yazılır.

Beyan kâğıtlarının kendilerince bilinebilen gerçeğe uygunluğu muhtarlar tarafından onanır.

Bölge dışında oturan arazi sahipleri beyan kâğıtları ile eklerini oturdukları yerin en büyük mülkiye üstüne verirler. Mülkiye üstleri verildiği tarihi belli ederek bunları vakit geçirmeksizin kanunun uygulanmasına başlanmış olan yerdeki yetkili yere verilmek üzere o ilin valisine gönderirler.

Madde 14. — Arazisi olmayan veya yetmiyen çiftçilere ve bu kanun gereğince topraklandırılmaları kabul edilene dağıtılmak üzere aşağıda yazılı arazi üzerinde zirai işletme ile ilgili yapı ve tesisleriyle birlikte Tarım Bakanlığınca kamulaştırılır :

a) Mülhak ve mazbut vakıfların tüzel kişilikleri namına Vakıflar Genel Müdürlüğü veya mütevelliler tarafından tasarruf edilmekte bulunan bütün vakıf arazisinin tamamı;

b) Özel idare ve belediyelere ait olup ta

c) Gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilere ait araziden beş bin dönümü geçen parçaları;

(Zirai Devlet Kuruluşları ve müesseseleri arazisinin beş bin dönümden yukarı kısmı işlenmek şartıyla ve Bakanlar Kurulu karariyle bu hükmün dışında bırakılabilir.)

d) Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra işlenmeyen arazi;

e) Kamulaştırılan araziden yapı ve tesislerden kahve, han, dükkân değirmen ve fabrika gibi - zirai işletme ile ilgili olmıyanlar, bağ ve bahçeler zeytinlik ve palamutluklarla okalıptüs ve kavaklık gibi ağaçlıklar kamulaştırma dışında bırakılır.

Madde 15. — Bu kanunun kamulaştırma hükümlerinin uygulanacağı ve dağıtımın yapılacağı bölgeler Tarım Bakanlığının teklifi ile ve Bakanlar Kurulu kararı ile belli edilir. Her il bir bölge sayılır. Her bölgede yapılacak ilândan sonra hemen o bölgede kamulaştırma ve dağıtım işine başlanabilir. Özel durumda bulunan ilceler ayrı bir bölge sayılabilir.

Madde 16. — Bu kanunun uygulandığı bölgelerde dağıtım işlerine 8 nci madde gereğince Devlete ait olan arazi ile 14 ncu madde esaslarına göre kamulaştırılacak araziden başlanır. Bu arazinin 39 ncu madde uyarınca ihtiyaca kâfi gelmeyeceği anlaşıldığı takdirde gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait toprakların kamulaştırılmasına gidilir. Ancak mahallî imkân ve şartlara göre gerekli tesis ve donatımı olduğu haldе sahibi tarafından işletilen orta arazi kamulaştırılmaz.

Madde 17. — Toprakın veya az topraklı olan ortaklar, kiracılar veya tarım işçileri tarafından işlenmekte bulunan arazinin (Kendi seçtiği

Madde 17. — Gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait olan ve sahibi tarafından işletilmeyen arazinin iki bin dönümden aşağısı kamu-

c) Gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait araziden beş bin dönümü geçen parçaları; (Zirai devlet kuruluşları ve müesseseleri arazisinin beş bin dönümden yukarı kısmı işlenmek şartıyla ve Bakanlar Kurulu kararıyla bu hükmün dışında bırakılabilir)

d) Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra işlenmeyen arazi;

e) Kamulaştırılan araziden yapı ve tesislerden kahve, han, dükkân, değirmen ve fabrika gibi zirai işletme ile ilgili olmayanlar, bağ ve bahçeler, zeytinlik ve palamutluklarla okalütüs ve kavaklık gibi ağaçlıklar kamulaştırma dışında bırakılır.

Madde 15. — Tarım Komisyonunun 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 16. — Bu kanunun uygulandığı bölgelerde dağıtma işlerine 8 nci madde gereğince Devlete ait olan arazi ile 14 ncu madde esaslarına göre kamulaştırılacak araziden başlanır.

Bu arazinin 39 ncu madde uyarınca ihtiyaca کافی gelmeyeceği anlaşılan yerlerde kamulaştırılması icabeden gerçek kişilerle, özel hukuk tüzel kişilerine ait topraklardan sahibi tarafından işletilen 5000 dönüme kadar olan orta arazi kamulaştırılmaz. Ancak sahibi tarafından işletilmeyen orta arazinin kendi seçeceği yerden olmak üzere 1500 dönümden fazlası kamulaştırılabilir. Bu suretle kamulaştırma dışı kalan araziyi mal sahibi istediği şekilde işletmekte serbesttir.

kamu hizmetlerinde kullanılmayan arazi;

c) Gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait araziden beş bin dönümü geçen parçaları;

(Zirai Devlet kuruluşları ve müesseseleri arazisinin beş bin dönümden yukarı kısmı işlenmek şartıyla ve Bakanlar Kurulu kararıyla bu hükmün dışında bırakılabilir.)

d) Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra işlenmeyen arazi.

Kamulaştırılan araziden yapı ve tesislerden kahve, han, dükkân, değirmen ve fabrika gibi zirai işletme ile ilgili olmayanlar, bağ ve bahçeler, zeytinlik ve palamutluklarla okalütüs ve kavaklık gibi ağaçlıklar kamulaştırma dışında bırakılır.

Madde 15. — Bu kanunun uygulandığı bölgelerde dağıtma işlerine 8 nci madde gereğince Devlete ait arazi ile 14 ncu madde esaslarına göre kamulaştırılacak araziden başlanır. Bu arazinin 39 ncu madde uyarınca ihtiyaca کافی gelmeyeceği anlaşıldığı takdirde gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait orta arazinin kamulaştırılmasına gidilir.

Sahibi tarafından işletilmeyen orta arazinin 2.000 dönümden fazlası kamulaştırılabilir. Bu suretle kamulaştırma dışı kalan araziyi mal sahibi istediği şekilde işletmekte serbesttir.

Sahibi tarafından işletilmeyen orta arazi kamulaştırılmaz.

Madde 16. — Bu kanunun kamulaştırma hükümlerinin uygulanacağı ve dağıtımın yapılacağı bölgeler Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla belli edilir. Her ilce bir bölge sayılır. Her bölgede yapılacak ilandan sonra o bölgede hemen kamulaştırma ve dağıtma işine başlanabilir. Gerekli ahvalde veya özel durumlarda bitünah iller bir bölge sayılabilir.

Hü.

yerde iklim, ekonomik şartlar ve o bölgenin nüfus kalabalığı göz önüne alınarak) 500 den 1000 dönüme kadarı, Tarım Bakanlığınca sahibine bırakılmak suretiyle, yukarıda yazılı ortakçı, kiracı ve tarım işçilerine (39 ncu madde gereğince dağıtmaya esas olacak miktara göre) ihtiyaçları kadarı dağıtılmak üzere kamulaştırılabilir. Arazi sahipleri yapılacak tebliğden başlayarak 15 gün içinde kendilerine kalacak kısımları seçmedikleri takdirde Tarım Bakanlığı 18 nci maddedeki esaslar dairesinde bu seçmeyi yaparak kamulaştırılacak yeri belli eder. Bu madde hükmünün uygulanmasında 15 ve 16 nci maddelerin hükümleri işlemez.

Aralıksız üç sene o çiftlik veya köyde ikamet etmiyen tarım işçileri hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Madde 20. — Tarım Bakanlığınca kamulaştırılmasına karar verilen arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin sınırlarını, genişliğini ve niteliklerini ve değerini gösteren kroki ve tutanaklar kamulaştırma kararına bağlı olarak o ilin valisine gönderilir. Kararın bir sureti sicile şerh verilmek üzere Tapu İdaresine tebliğ olunur.

Kamulaştırma kararının bir örneği kamulaştırılan arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin bulunduğu yerde gazete veya herkesin kolaylıkla görebileceği yerlere asılmak yoluyla yayımlanır. Ve ilgililerin beyannamelerindeki adreslerine bildirilir. İlânın yapıldığı tutanak kâğıdı ile belirtilir. Bu ilân adresi belli olmayan veya beyannamesinde yazılı adreslerde bulunmayan ilgililere bildirik yerine geçer.

Madde 21. — Kamulaştırmalarda bedel 1944 yılı vergisine matrah olan kıymete göre hesap-

Ta. K.

laştırılmaz. Şu kadar ki, topraksız veya az topraklı ortakçı ve kiracıların, yerleşmiş oldukları yerde işletmekte buldukları arazinin (Yanında dağıtılacak topraklar yoksa) bin dönümü kendi seçtiği yerlerde sahibine bırakılmak suretiyle mezkûr ortakçı ve kiracıların 39 ncu madde gereğince ihtiyaçlarına yetecek kadarı dağıtılmak üzere kamulaştırılabilir. Bu ihtiyaçtan arta kalanı sahibine bırakılır.

Mal sahibi kendisine kalan kısımları (Tasarufunda bulunan ve bu kısımların işletilmesiyle ilgili yapı ve tesislerle beraber) dilediği şekilde işletebilir.

Madde 20. — Tarım Bakanlığınca kamulaştırılmasına karar verilen arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin sınırlarını, genişliğini ve niteliklerini ve değerlerini gösteren kroki ve tutanaklar kamulaştırma kararına bağlı olarak o ilin valisine gönderilir. Kararın bir sureti sicile şerh verilmek üzere tapu idaresine tebliğ olunur.

Kamulaştırma kararının bir örneği kamulaştırılan arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin bulunduğu yerde mahallî gazetelerle veya herkesin kolaylıkla görebileceği yerlere asılmak yoluyla yayımlanır. Ve ilgililerin beyannamelerindeki adreslerine bildirilir. İlânın yapıldığı tutanak kâğıdı ile belirtilir. Bu ilân adresi belli olmayan veya beyannamesinde yazılı adreslerde bulunmayan ilgililere bildirik yerine geçer.

Madde 21. — Bu kamulaştırmalarda bedel 1944 yılı Vergisine matrah olan kıymete göre be-

Madde 20. — Tarım Bakanlığınca kamulaştırılmasına karar verilen arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin sınırlarını, genişliğini ve niteliklerini ve değerlerini gösteren kroki ve tutanaklar kamulaştırma kararına bağlı olarak o ilin valisine gönderilir. Kararın bir sureti sicile şerh vermek üzere Tapu İdaresine tebliğ olunur.

Kamulaştırma kararının bir örneği kamulaştırılan arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin bulunduğu yerde mahallî gazetelerle ve herkesin kolaylıkla görülebileceği yerlere asılmak yoluyla yayımlanır. Ve ilgililerin beyannamelerindeki adreslerine bildirilir. İlanın yapıldığı tutanak kâğıdı ile belirtilir. Bu ilân adresi belli olmayan veya beyannamesinde yazılı adreslerde bulunmayan ilgililere tebliğ yerine geçer.

Madde 21. — Kamulaştırmalarda, 1944 yılı vergisine matrah olan kıymetin 4 misli, kamulaş-

Madde 18. — Kamulaştırılacak büyük ve orta arazide kamulaştırma dışında kalacak parçaları arazi sahibi dilediği gibi seçer. Kamulaştırma dışında kalan parçaların dahi kamulaştırılmasını sahibi isterse Tarım Bakanlığı kamulaştırmakla ödevlidir.

Madde 20. — Tarım Bakanlığınca kamulaştırılmasına karar verilen arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin sınırlarını, genişliğini ve niteliklerini ve değerlerini gösteren kroki ve tutanaklar kamulaştırma kararına bağlı olarak o ilin valisine gönderilir. Kararın bir sureti sicile şerh vermek üzere Tapu İdaresine tebliğ olunur.

Kamulaştırma kararının bir örneği, kamulaştırılan arazi ve üzerindeki yapı tesislerin bulunduğu yerde mahallî gazetelerle ve herkesin kolaylıkla görebileceği yerlere asılmak yolu ile yayımlanır ve ilgililerin beyannamelerindeki adreslerine bildirilir. İlanın yapıldığı tutanak kâğıdı ile belirtilir. Bu ilân, adresi belli olmayan veya beyannamesinde yazılı adreslerde bulunmayan ilgililere tebliğ yerine geçer. Arazi sahibine duyurulacak kamulaştırma kararına 25 nci maddedeki müddeti içinde itiraz edildiği takdirde altı ay zarfında kamulaştırma kararı kaldırılmadıkça bu yerler üzerinde temlik tasarrufla bulunamaz.

Madde 21. — Kamulaştırmalarda, 1944 yılı Arazi Vergisine matrah olan kıymetin dört katı

lanır.

Bin dönüme kadar yapılacak kamulaştırmalarda yukardaki kıymetin 4 misli, iki bin dönüme kadar yapılan kamulaştırmalarda ikinci bin dönüm için üç misli ve 3-4 bin dönüme kadar 2 1/2 misli, beş bin dönüme kadar 2 misli, beş bin dönümden yukarısı için bir misli kamulaştırılan arazinin bedelidir. 1833 sayılı Kanunun 14 nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince yapılacak azaltma ve çoğaltmalara tekabül eden arazi vergi değerleri, kamulaştırma bedellerinin tâyininde hesaba katılır. Kamulaştırılacak araziden, gizli kaldığından veya diğer bir sebepten dolayı 1944 Bütçe yılı başında kesinleşmiş değeri bulunmayanlara çevrelerindeki en yakın benzeri arazinin sözü geçen yıl vergisine matrah olan değerlerine göre Arazi Vergisi Kanununun yetkilendirdiği komisyonlarca değerleri biçilir. Bu yolla bulunan değerler kesinleştikten sonra kamulaştırma karşılığına esas tutulur.

Bu fıkra gereğince tâyin olunacak değere Hazine ve mülk sahibi 3692 sayılı Kanun hükümlerine göre itiraz edebilirler.

Hazinece taksitle satılmış olup da kamulaştırma tarihinde taksit bedelleri tamamen ödenmemiş olan arazinin, ihale tarihinden kamulaştırma tarihine kadar geçen her yıl için ihale bedelinden % 5 tenzil edildikten sonra kalan miktar vergi kıymetinden fazla olduğu takdirde kamulaştırma bedeli olarak kabul edilir. 14 nci maddenin (e) bendi gereğince kamulaştırılacak arazinin bedeli bölünmezden evvelki bütünün bağlı olduğu hükümlere göre hesaplanarak tapuda kayıtlı sahibine ödenir.

Madde 24. — 21, 22, 23 nci maddelerde yazılı işlemlerle ödevli bütün yerler en geç 15 gün içinde karar vermek zorundadırlar. Bu süre içinde özürsüz olarak ödevini yapmayan komisyonların başkan ve üyeleri hakkında kanun gereğince kovuşturma yapılır. Ödevli komisyonlar çalışma halinde değilse yetkili makamlar tarafından hemen toplantıya çağrılarak ödevleri yaptırılır.

Madde 31. — Kamulaştırma yapılan yerlerde arazi ile ilgili davalara Tarım Bakanlığı müdahil sıfatıyla katılabilir. Tarım Bakanlığının bu davalarda taraflara bağlı olmaksızın de-

saplanır. Beş bin dönüme kadar yapılacak kamulaştırmalarda yukardaki kıymetin dört misli ve beş bin dönümden yukarısı için üç misli kamulaştırma karşılığına esas olur. 1833 sayılı Kanunun 14 nci maddesinin 2 ne fıkrası gereğince yapılacak azaltma ve çoğaltmalara tekabül eden arazi vergi değerleri, kamulaştırma bedellerinin tâyininde hesaba katılır. Kamulaştırılacak araziden, gizli kaldığından veya diğer bir sebepten dolayı 1944 Bütçe yılı başında kesinleşmiş değeri bulunmayanlara çevrelerindeki en yakın benzeri arazinin sözü geçen yıl vergisine matrah olan değerlerine göre Arazi Vergisi Kanununun yetkilendirdiği komisyonlarca değerleri biçilir. Bu yolda bulunan değerler kesinleştikten sonra kamulaştırma karşılığına esas tutulur.

Bu fıkra gereğince tâyin olunacak değere Hazine ve mülk sahibi 3692 sayılı Kanun hükümlerine göre itiraz edebilir.

İçiş. K.

tırma karşılığıdır. 1833 sayılı Kanunun 14 nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince yapılacak azaltma ve çoğaltmalara tekabül eden arazi vergi değerleri, kamulaştırma bedellerinin tayininde hesaba katılır. Kamulaştırılacak araziden, gizli kaldığından veya diğer bir sebepten dolayı 1944 Bütçe yılı başında kesinleşmiş değeri bulunmayanlara çevrelerindeki en yakın benzeri arazinin sözü geçen yıl vergisine matrah olan değerlerine göre Arazi Vergisi Kanununun yetkilendirdiği komisyonlara değerleri biçilir.

Bu yolla bulunan değerler kesinleştikten sonra kamulaştırma karşılığına esas tutulur.

Bu fıkra gereğince tayin olunacak değere Hazine ve mülk sahibi 3692 sayılı Kanun hükümlerine göre itiraz edebilir.

Madde 24. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Madde 31. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Ad. K.

kamulaştırma karşılığıdır.

1944 Bütçe yılı başında kesinleşmiş değeri bulunmayan arazide bu değer, 5432 sayılı Vergi Usulü Kanunu gereğince yetkili komisyonlar tarafından belli edilir. Ancak bu değer, çevrelerindeki en yakın benzeri arazinin 1944 Bütçe yılı vergisine matrah olan değerinden fazla olamaz. Bu yolla bulunan değer kesinleştikten sonra, dört katı kamulaştırma karşılığı olur. Bu fıkra gereğince tesbit olunacak değere 5432 sayılı Vergi Usulü Kanunu hükümlerine göre itiraz edilebilir.

Hazinece taksitle satılmış olupta kamulaştırma tarihinde taksit bedelleri tamamen ödenmemiş olan arazinin, ihale tarihinden kamulaştırma tarihine kadar geçen her yıl için ihale bedelinden yüzde beş tenzil edildikten sonra kalan miktar vergi kıymetinden fazla olduğu takdirde kamulaştırma bedeli olarak kabul edilir.

Madde 24. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Madde 31. — Kamulaştırma yapılan yerlerde arazi ile ilgili davalara Tarım Bakanlığı müdahil sıfatı ile katılabilir. Tarım Bakanlığının bu davalarda taraflara bağlı olmamasının

lil göstermeye, isteklerde bulunmaya ve kanun yollarına baş vurmaya hakkı vardır.

Suyula arazide, arazinin tümü kamulaştırılmıyorsa kamulaştırma hisse esası üzerine yapılır. Ve suyun isalesi Tarım Bakanlığınca mahkemeden istenir.

Madde 34. — Bu kanun hükümlerine göre arazi, aile reislerine verilir. Arazi verilmesinde aşağıdaki sıra gözetilir:

- a) Kendisinin veya ailesinin hiç arazisi olmayıp başkalarının arazisinde ortakçılık, kiracılık yapanlar;
 - b) Arazisi yetmiyen çiftçiler;
 - c) Hiç arazisi olmayıp yerleşmiş bulunduğu yerde öteden beri tarım çiftçiliği ile geçinenler;
 - d) Göçebeler ve göçmenler ve göçürülenlerden çiftçi olanlar;
 - e) 59 ncu madde hükmüne göre miras ortaklığından ayrılanlar;
 - f) Tarım ve Veteriner okulları veya Tarım Bakanlığınca tanınmış tarım kurlarını bitirenlerden arazisi olmayanlar veya yetmiyenler.
- Bu madde şümlüne giren kimselerden bağımsız bir işletme kuracak durumda bulunanlara; aile sahibi olmasalar dahi arazi verilir.

Madde 38. — Arazi isteyenler:

- a) Kimliklerini ve medeni durumlarını;
- b) Arazileri olup olmadığını, varsa çeşitlerini ve gerçek yüz ölçülerini;
- c) Arazi üzerindeki yapı ve tesislerle ta-

İçig. K.

Ađ. K.

delil göstermeye, isteklerde bulunmaya ve kanun yollarına baş vurmaya hakkı vardır.

Tamamı kamulaştırılmıyan müşterek arazide kamulaştırma hisse esas üzerine yapılır. Tarım Bakanlığı şuyunun izalesi için mahkemeye müracaat eder.

Madde 33. — Kamulaştırma işlerinin başladığı bölgelerde kamulaştırılacak arazinin belirtilmesi ve ilgililere bildirilmesi işi 11 nci maddede yazılı ilân tarihinden itibaren beş yıl içinde tamamlanarak ilân olunur. Bu ilândan sonra o bölgede bu suretle belirtilmiş bulunan arazinin dışında yeniden kamulaştırma yapılamaz. Sonraki edinmelerle arazinin 14 ve 15 nci maddelerde yazılı kamulaştırma hadlerine dâhil olması veya arazinin işlenmemesi halleri bu hükmün dışındadır.

Madde 34. — Bu kanun hükümlerine göre dağıtılacak arazi aile reisine verilir. Arazi verilmesinde aşağıdaki sıra gözetilir :

a) Kendisinin veya ailesinin hiç arazisi olmayıp başkalarının arazisinde ortaklık, kiraçılık yapanlar;

b) Kendisinin veya ailesinin arazisi yetmiyen çiftçiler;

c) Tarım işçiliği ile geçinenler;

d) Aile dışında kalmayı tercih eden fûrular;

e) Göçebeler ve göçmenler ve göçürülenlerden çiftçi olanlar;

f) 59 ncu madde hükmüne göre miras ortaklığından ayrılanlar;

g) Tarım ve Veteriner Fakülteleri ile okulları veya Tarım Bakanlığınca tanınmış tarım kurslarını bitirenlerden arazisi olmayanlar veya yetmiyenler.

Bu kanuna göre aile, karı, koca ve birlikte oturan fûrularıdır. Reşit olan fûrular kendi arzuları ile aile dışında kalabilirler.

Bu madde şumulüne giren kimselerden bağımsız bir işletme kuracak durumda bulunanlara; aile sahibi olmasalar dahi arazi verilir.

Madde 38. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Madde 34. — Bu kanun hükümlerine göre dağıtılacak arazi, aile reislerine verilir. Arazi verilmesinde aşağıdaki sıra gözetilir:

a) Kendisinin veya ailesinin hiç arazisi olmayıp başkalarının arazisinde ortaklık, kiraçılık yapanlar;

b) Arazisi yetmiyen çiftçiler;

c) Hiç arazisi olmayıp yerleşmiş bulunduğu yerde ötedenberi tarım işçiliği ile geçinenler;

d) Göçebeler ve göçmenler ve göçürülenlerden çiftçi olanlar;

e) 59 ncu madde hükmüne göre miras ortaklığından ayrılanlar;

f) Tarım ve Veteriner okulları veya Tarım Bakanlığınca tanınmış Tarım kurslarını bitirenlerden arazisi olmayanlar veya yetmiyenler.

Bu madde şumulüne giren kimselerden bağımsız bir işletme kuracak durumda bulunanlara; aile sahibi olmasalar dahi arazi verilir.

Madde 38. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Ta. K.

rım alet ve vasıtalarını;

d) Arazi istedikleri yeri;

Gösteren o yerin ihtiyar kurulundan onanmış bir beyan kâğıdını Tarım Bakanlığınca yetkilendirilecek yerlere verirler.

Lüzum görülen yerlerde ihtiyar kurulu önünde, toprak komisyonu memurlarınca düzenlenecek bir tutanak ile de yukarıki bilgiler ve istek tesbit edilebilir.

Madde 39. — Hiç arazisi olmıyanlara, bölgelere ve tarım çeşitlerine göre bir çiftçi ailesinin geçinmesine ve aile fertlerinin iş kuvvetlerinin değerlendirilmesine yetecek genişlik, kuvvet ve çeşitte olmak üzere küçük arazi haddi içinde arazi verilir .

Toprağı yetmiyenlerin arazileri yukardaki fıkra hükümleri dairesinde yeter miktara çıkarılır.

Verilecek arazinin imkân nispetinde bir yerde ve toplu olması gözetilir.

Toplu bir şekilde bağ ve bahçe yapılmasında fayda görülen yerlerde hiç arazisi olmıyanlarla ,arazisi yetmiyenlere ve arazisi yeter derecede olanlara kendi ihtiyacını karşılamak ve en çok üç dönümü geçmemek üzere Hazine topraklarından ayrıca bağ ve bahçe yeri verilebilir.

Madde 45 — Kamulaştırma bedeli eşit taksitlerle ve kamulaştırmayı takibeden yıldan başlayarak yirmi yılda ödenecek yüzde beş faizli « Toprak tahvilleri » adlı Hazine tahvilleriyle ödenir. Her yılın kupon vâdesi 30 Eylüldür. Toprak tahvillerinin en küçük kupürü 100 lira itibari kıymetlidir. Kamulaştırma bedelinin 100 liradan aşağı kesri tahvillerle birlikte 1000 liralık kısmı kamulaştırmayı takip eden yıl içinde para ile ödenir.

Her yıl yapılacak kamulaştırmalara göre Tarım Bakanlığının teklifi üzerine beş milyon lirayı geçmemek üzere Bakanlar Kurulunca belirtilecek miktarda tahvil çıkarılır. Bu tahvillerinin ana ve faizini ihtiva eden kupon bedelleri vâdelerinden beş yıl sonra Hazine lehine zaman aşımına uğrar.

Toprak tahvilleri, ödenmemiş kupon bedelleri üzerinden diğer Devlet tahvillerine tanınan imtiyaz ve hakları tamamen haizdirler.

Yıllık amortisman taksitlerini, faizleri ve di-

Madde 45. — Kamulaştırma bedeli eşit taksitlerle ve kamulaştırmayı takip eden yıldan başlayarak 20 yılda ödenecek % 5 faizli (Toprak tahvilleri) adlı Hazine tahvilleriyle ödenir. Her yılın kupon vâdesi 30 Eylüldür. Toprak tahvillerinin en küçük kuponu 100 lira itibari kıymetlidir. Kamulaştırma bedelinin 100 liradan aşağı kesri tahvillerle birlikte ve 17 nci madde gereğince yapılacak kamulaştırmalarda 1000 dönüme kadar olan arazi bedeli kamulaştırmayı takibeden yıl içinde para ile ödenir.

Her yıl yapılacak kamulaştırmalara göre Tarım Bakanlığının teklifi üzerine beş milyon lirayı geçmemek üzere Bakanlar Kurulunca belirtilecek miktarda tahvil çıkarılır. Bu tahvillerin ana ve faizini ihtiva eden kupon bedelleri vâdelerinden beş yıl sonra Hazine lehine zaman aşımına uğrar.

Toprak tahvilleri, ödenmemiş kupon bedelleri üzerinden diğer Devlet tahvillerine tanınan imtiyaz ve hakları tamamen haizdirler.

İçiş. K.

Ad. K.

Madde 39. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Madde 39. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Madde 45. — Kamulaştırma bedelleri, kamulaştırmanın yapıldığı tarihte tedavülde bulunan Hazine tahvilleriyle ödenir.

Kamulaştırma bedelinin 100 liradan aşağı kesri tahvillerle birlikte ve 16 ncı madde gereğince yapılacak kamulaştırmalarda 1000 dönüme kadar olan arazi bedeli, kamulaştırmayı takibeden yıl içinde para ile ödenir.

Her yıl yapılacak kamulaştırmalara göre Tarım Bakanlığının teklifi üzerine 5 000 000 lira-yı geçmemek üzere Bakanlar Kurulunca belirtilecek miktarda tahvil çıkarılır.

29 ncü madde hükmü saklıdır.

Madde 45. — Kamulaştırma bedelleri, kamulaştırmanın yapıldığı tarihte tedavülde bulunan Hazine tahvilleriyle ödenir.

Kamulaştırma bedelinin 100 liradan aşağı kesri tahvillerle birlikte ve 15 ncı madde gereğince yapılacak kamulaştırmalarda 1 000 dönüme kadar olan arazi bedeli kamulaştırmayı takip eden yıl içinde para ile ödenir.

Her yıl yapılacak kamulaştırmalara göre Tarım Bakanlığının teklifi üzerine beş milyon lirayı geçmemek üzere Bakanlar Kurulunca belirtilecek miktarda tedavülde bulunan Hazine tahvilleri ile aynı şartları haiz tahvil çıkarılır.

29 ncü madde hükmü saklıdır.

Hü.

Ta. K.

ğer giderleri karşılayacak ödenek her yıl Devlet Borçları bütçesinde ayrı bir bölüme konur. Her tertipte çıkarma giderleri Devlet Borçları Bütçesinde açılacak ayrı bir bölüme ödenek kaydedilerek harcanır.

Maliye Bakanlığı her tertipte çıkarma için elli bin liraya kadar geçici harcamaya izinlidir.

29 neu madde hükmü saklıdır.

Madde 47 — Arazi verileceklere kuracakları işletme, yapı ve tesislerini meydana getirmek, bunların onarılmasını ve işletmenin yıllık işletilmesini sağlamak üzere Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasında kurulacak özel bir fondan kredi açılır.

Kuruluş ve onarma kredisi yirmi beş ve yıllık işletme kredisi bir yıla kadar vâdeli olabilir.

Bu kredilerin açılma şekillerine ve miktarlarına ve % 5 i geçmemek üzere faizlerine ilgili esaslar, Maliye, Tarım ve Ticaret Bakanlıklarınca birlikte belirtilir.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasındaki özel fon için, her yıl bütçesine konacak miktar Hükümetçe belirtilir.

Madde 51. — Bu kanun ile Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına verilen işler Bankasının asli görevlerinden olup banka bu işlerin yürütülmesi için kuruluşuna zaruri gördüğü servis ve kadroları Tarım ve Maliye Bakanlıklarının muvafakati ile ekliyebilir. Ek kuruluş giderleri özel fondan ödenir. Banka bu işler için yıllık ayrı hesap tutarak bilânço tanzim eder.

Özel fonun bilânçosu zarar gösteren yıllarda bu zarar, ertesi yıl Devletçe bütçeye konacak ödenekle karşılanır.

Yıllık amortisman taksitlerini, faizleri ve diğer giderleri karşılayacak ödenek her yıl Devlet borçları Bütçesinde ayrı bir bölüme konur. Her tertipte çıkarma giderleri Devlet Borçları Bütçesinde açılacak ayrı bir bölüme ödenek kaydedilerek harcanır.

Maliye Bakanlığı her tertipte çıkarma için elli bin liraya kadar geçici harcamaya izinlidir.

29 neu madde hükmü saklıdır.

İçiş. K.

Ad. K.

Madde 47. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Madde 51. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Madde 47. — Arazi verileceklere kuracakları işletme, yapı ve tesislerini meydana getirmek, bunların onarılmasını ve işletmenin yıllık işletilmesini sağlamak üzere Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasında kurulacak özel bir fondan kredi açılır.

Kuruluş ve onarma kredisi yirmî beş ve yıllık işletme kredisi üç yıla kadar vâdeli olabilir.

Bu kredilerin açılma şekillerine ve miktarlarına ve % 5 i geçmemek üzere faizlerine ilgili esaslar, Maliye, Tarım ve Ticaret Bakanlıklarınca birlikte belirtilir.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasındaki özel fon için, her yıl bütçesine konacak miktar Hükümetçe belirtilir.

Madde 51. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Madde 53. — Bu kanun hükümlerine göre verilen gayrimenkuller, 42 ve 46 ncı maddeler gereğince borçlandırılacak miktar ile 47 nci maddeye göre Ziraat Bankasında kurulacak özel fondan verilecek kredinin ulaşabileceği miktarın tamamı için borçlandırma senedinde yazılı şartlar dairesinde Ziraat Bankasına ipotek edilmek suretiyle arazi verilen adına tapuya bağlanır.

Tescili yapılan gayrimenkullerin tahliyeleri hükme hacet kalmaksızın o bölgenin en büyük mülkiye üstü tarafından icra dairesinden istenir.

Hü.

Ta. K.

MADDE 2. — 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun 64 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

1505 sayılı Kanun ile 2613 sayılı Kanunun 22 nei maddesinin (G) fıkrası kaldırılmıştır. 2644 sayılı Tapu Kanununun 10 nsu maddesi ve 14 nci maddesinin 2 ve 3 nci fıkraları hükümleri kültür arazisi hakkında işlemez.

Madde 56. — Bu kanunla verilen arazi ortakçılıkla işletilemez. Ve kiraya verilemez. Askerlik ve belgelendirilen uzun hastalık gibi makbul sebepler varsa dilediği şekilde işletilebilir.

MADDE 2. — 4753 sayılı Kanunun 41 nei maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Tarım Bakanlığı gerekli gördüğü yerlerde bu kanunun 8 nei maddesinin a ve d bentlerinde yazılı arazide yeter derecedeki miktarı üzerinde kuruluş ve onarma kredisi karşılığında yapı ve tesislerini vücuda getirmek ve çevresinde örnek teşkil etmek üzere köyler kurabilir.

Topraksız veya az topraklı çiftçilerle Tarım ve Veteriner okulu mezunlarından istekli olanları bu köylere yerleştirilerek topraklandırır. Verilecek yapı ve tesisler arazi verilenlerle açılacak kuruluş ve onarma kredisi şartlarına göre temlik olunur.

İçiş. K.

Madde 56. — Bu kanunla verilen arazi ortaklıkla işletilmez ve kiraya verilemez. Askerlik ve belgelendirilen uzun hastalık gibi makbul sebepler varsa dilediği şekilde işletilebilir.

MADDE 2. — 4753 sayılı Kanununun 41 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Tarım Bakanlığı gerekli gördüğü yerlerde bu kanunun 8nci maddesinin a ve d bentlerinde yazılı arazide yeter derecedeki miktarı üzerinde kuruluş ve onarma kredisi karşılığında yapı ve tesislerini vücuda getirmek ve çevresinde örnek teşkil etmek üzere köyler kurabilir.

Topraksız veya az topraklı çiftçilerle tarım ve veteriner okulu mezunlarından istekli olanları bu köylere yerleştirilerek topraklandırır. Verilecek yapı ve tesisler arazi verilenlerle açılacak kuruluş ve onarma kredisi şartlarına göre temlik olunur.

Gerekli bulunduğu hallerde, 3116 sayılı Orman Kanununun 15 nci maddesi gereğince yapılacak nakillerde bu madde hükmünden faydalanılır.

Yukardaki fıkra gereğince yeniden kurulacak köylerde veya mevcut köylere yapılacak eklemelerde Tarım Bakanlığı, 3116 sayılı Orman Kanununun 17 ve 19 ncu maddelerindeki imkânlardan faydalanır.

Bu madde gereğince kurulan köylere veya mevcut köylere eklenen evlere yerleştirilen aileler 2510 sayılı Kanunun 3683 sayılı Kanunun 2 nci ve 5098 sayılı Kanunun 8 nci maddesiyle değiştirilen 37 nci maddesiyle 38 nci maddesinin g fıkrasındaki muafiyetlerden faydalanırlar.

Ad. K.

İcra dairesi gayrimenkulde bulunanlara bir tahliye emri tebliği suretiyle 15 gün içinde tahliye ve teslim etmelerini bildirir. Bu müddet bitince gayrimenkul usulü dairesinde tahliye ve arazi verilene teslim edilir. Bu yerler başkasına kiraya verilmişse, tahliye olunması sebebiyle kiracı kiralyandan tazminat isteyemez.

İcra dairelerinin yapacakları bu muameleler harç ve resme tâbi değildir.

Madde 56. — İçişleri Komisyonunun teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununa aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

Ek madde 1. — Tarım Bakanlığı gerekli gördüğü yerlerde bu kanunun 8 nci maddesinin a ve b bentlerinde yazılı arazide yeter derecedeki miktarı üzerinde kuruluş ve onarma kredisi karşılığında yapı ve tesislerini vücuda getirmek ve çevresinde örnek teşkil etmek üzere köyler kurabilir.

Topraksız veya az topraklı çiftçilerle Tarım ve Veteriner Fakülte ve okulları mezunlarından istekli olanlar bu köylere yerleştirilerek topraklandırılırlar. Verilecek yapı ve tesisler arazi verilenlere açılacak kuruluş ve onarma kredisi şartlarına göre temlik olunur. Bu suretle verilecek arazi, yapı ve tesisler de yedinci bölümdeki takyitlere tâbi tutulur.

Gerekli bulunduğu hallerde 3116 sayılı Orman Kanununun 15 nci maddesince yapılacak nakillerde bu madde hükmünden faydalanılır.

Yukarıki fıkralar gereğince yeniden kurulacak köylerde veya mevcut köylere yapılacak eklemelerde Tarım Bakanlığı 3116 sayılı Orman Kanununun 17 ve 19 ncu maddelerindeki imkânlardan faydalanır.

Bu madde gereğince kurulan köylere veya mevcut köylere eklenen evlere yerleştirilen aileler 2510 sayılı Kanunun; 3683 sayılı Kanunun 2 nci ve 5098 sayılı Kanunun 8 nci maddesi ile değiştirilen 37 nci maddesi ile 38 nci maddenin «g» fıkrasındaki muafiyetten faydalanırlar.

Hü.

Ta. K.

Ek madde 2. — Bu kanunun 10 ncu maddesi gereğince Tarım Bakanlığı emrine geçmiş veya geçecek olan arazi hiçbir sebep ve suretle satılamaz.

Ancak, Hazinece miktar üzerinden satılan, tefviz veya tahsis edilen veya dağıtılan arazide ölçü neticesinde çıkan fazlalık; bitişiginde başkaca Devlet arazisi yoksa ve başlıbaşına dağıtılamıyacak bir şekilde on dönüme kadar küçük parçalardan ibaretse tapu sahiplerine veya mirasçılarına evvelki satış veya borçlandırma bedelleri üzerinden temlik edilebilir.

Ek madde 3. — Bu kanunun uygulandığı bölgelerde köy, kasaba ve şehirlerin zirai ve ekonomik şartları ile hayvan varlıkları ve bu yönden gelecekteki gelişmeleri göz önünde tutularak tarla, bağ, bahçe gibi kültür arazisi ayrıldıktan sonra mera ve yaylak ihtiyaçları Tarım Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar kurulunca kabul edilen normlara göre hesaplanır. Belirtilen ihtiyaçlara göre kroki ve haritaları tanzim edilmek suretiyle bu yerler sınırlandırılır. Ve tutanakla tevsik edilir.

Ek madde 4. — Ek üçüncü madde gereğince yapılan tesbit ve tahdit neticesinde ihtiyaç fazlası olduğu anlaşılan mera ve yaylakların ziraate elverişli parçaları bu kanunun dördüncü bölümüne göre dağıtılabilir.

Kabul edilen normlarına göre yapılan hesaplama sonunda, mera ve yaylak ihtiyacı içinde bulunduğu anlaşılan köy, kasaba ve şehirler halkının müşterek istifadesine, bu kanun gereğince Tarım Bakanlığı emrine geçen veya kamulaştırılan topraklardan lüzumu kadarı mera veya yaylak olarak tahsis olunabilir.

Ek madde 5. — Köy, kasaba veya şehir halkı tarafından teamül gereğince müştereken istifade edilen mera ve yaylaklarda :

a) İstifade edenler mera veya yaylağın çevresinde bulunuyorlarsa her birinin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak 3 ncü ve 4 ncü ek madde hükümleri uygulanır.

b) İstifade edenler mera veya yaylağın çevresinde olmayıp ayrı yerlerde bulunuyorlarsa, bu gibi mera ve yaylaklar dağıtım dışı bırakılır ve bunlardan teamül gereğince eskisi gi-

Htt.

Ta. K.

MADDE 3. — 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununa aşağıda yazılı olduğu üzere iki madde eklenmiştir:

Madde 1. — Bir köy, kasaba veya şehir çiftçilerinin ziraat ve hayvancılıktaki durumları ile o köy, kasaba veya şehrin ekonomik şartlarına göre gelecekteki ziraat ve hayvancılık gelişmeleri göz önüne alınarak mera ihtiyacı belirtilir. İhtiyaç belirtilmesinde Tarım Bakanlığının mera özelliklerine, ekonomik şartlara göre kabul edeceği norm esastır. Mevcut meralar bu esasa göre sınırlandırılır. Ve faydalanacak köy tüzel kişiliği adına intifa hakkı tapudaki köy sınır defterine kaydedilir. Norm miktarına göre, mera ihtiyacı içinde bulunan köy, kasaba veya şehir çiftçilerinin faydalanmasına 10 neu madde gereğince Tarım Bakanlığı emrine geçen topraklardan, topraksız veya az topraklı çiftçilerin ihtiyacı artığından lüzumu kadarı tahsis olunabilir. İhtiyacı artığı meralar 4 neü bölüm gereğince dağıtılır.

Ek madde 2. — Bu kanunun kamulaştırma bedellerine taallük eden hükümleri, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar kamulaştırılmış arazi bedelleri hakkında da uygulanır.

MADDE 3. — 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununa aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

Ek madde 1. — Bir köy, kasaba veya şehrin Ziraat veya hayvancılıktaki durumu ile o köy, kasaba veya şehrin ekonomik şartlarına göre gelecekteki ziraat ve hayvancılık gelişmeleri gözönüne alınarak mera ve yayla ihtiyaçları, Tarım Bakanlığınca kabul edilecek norm esaslarına göre belirtilip o köy, kasaba veya şehir halkının faydalanmalarına tahsis edilir. Gerektiği takdirde birden ziyade köyler arasında müşterek kalmak ve bu köyler halkı tarafından faydalanılmak üzere de mera ve yayla tahsisi yapılabilir.

Köy, kasaba veya şehir halkı tarafından faydalanılmakta bulunan mevcut mera ve yaylalar da bu madde hükmüne göre yeniden ve ihtiyaca göre sınırlandırılırlar. Bu kanun gereğince Tarım Bakanlığı emrine geçen topraklar, gerektiği takdirde mera olarak tahsis edilebileceği gibi ihtiyacı artığı meralar da 4 neü bölüm hükümlerine göre dağıtılabilir. Tahsis olunan meralar köy, kasaba veya şehir tüzel kişilikleri adına tapudaki sınır defterlerine kaydedilir.

Ek madde 2. — Ziraate elverişli olmayıp da hayvancılık için müsait bulunan meraların tapuda kayıtlı dönüm miktarı arazi sahibine bırakılır. Ancak o köy ve kasaba mera ihtiyaçları kâfi gelmediği takdirde mal sahibinin hayvanlarına gerekli miktar seçtiği yerde kendisine bıkarmak

İçiş. K.

Ad. K.

MADDE 3. — 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununa aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

Ek madde 1. — Köy, kasaba ve şehirlerin ekonomik şartlarıyla hayvan varlıkları ve bu yönden gelecekteki gelişmelerine göre mera ihtiyaçları, Tarım Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunca kabul edilen normlara göre hesaplanır.

Köylerin kendi sınırları, şehir ve kasabaların genel sınırları içindeki mevcut ve halen faydalanmakta oldukları meralarının sınırları tutanakla tevsik, harita veya krokiye bağlanmak suretiyle belirtilerek tapudaki sınır defterine, köy, kasaba veya şehirlerin meradan faydalanmak hakları kaydedilir.

Bu kanun gereğince Tarım Bakanlığı emrine geçen ve topraklandırılacak çiftçilerin ihtiyaç artığı bulunan topraklardan lüzumu kadarı; birinci fıkra gereğince yapılan hesaba göre mera ihtiyacı içinde olduğu anlaşılan köy, kasaba veya şehir halkının faydalanmasına tahsis edilir. İhtiyac fazlası olduğu belirtilen meraların ziraate elverişli parçaları topraksız veya az topraklı çiftçilere bu kanunun 4 ncü bölümü gereğince dağıtılabilir.

Ek madde 2. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en çok üç yıl içinde il ve ilçelerde kurulacak özel komisyonlar tarafından, birinci maddedeki belirtme ve sınırlandırma işleri yapılır. Özel komisyonlar il genel meclisi ile ilgili belediye meclisi ve ziraat oda-

bi istifade ederler. Köy, kasaba, veya şehir sınırlarında yapılan veya yapılacak değişikliklerin teamüle dayanan müşterek istifadeye tesiri olmaz ve bu sebeple istifade ücret veya karşılığı istenemez.

Ancak, madde gereğince yapılacak incelemeler sonunda, müştereken istifade hususunda katı bir zaruret görülmezse bu gibi mera ve yaylaklarda da 3 ncü ve 4 ncü maddeler hükümleri uygulanabilir.

Ek madde 6. — Köy, kasaba veya şehirler halkının münferiden veya müştereken faydalanmalarına terk olunan mera ve yaylaklar özel mülkiyet konusu olamazlar.

MADDE 3. — 4753 sayılı Kanundaki geçici madde aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Geçici madde — 4753 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, Devletin hususi mülkiyetinde olmayıp hüküm ve tasarrufunda bulunan ve âmmenin hizmetine tahsis olunmayan sâhipsiz hamtoprağı işgal edenlere hiç toprakları yoksa, bu yerlerin 5098 sayılı Kanunun 5 ncü maddesine göre tâyin olunacak iskân haddi içindeki miktarı; toprağı olup da tutarı iskân haddini geçmezse bu yerlerin iskân haddini dolduracak miktarı parasız terk olunarak adlarına tescil edilir.

Ancak, taşlık ve pırnallık olup da imar için masraf ve emek sarfederek bağ ve meyvalık haline getirilmiş topraklar miktarı her ne olursa olsun imar edene parasız terk olunarak adlarına tescil edilir.

1515 sayılı Kanun ve 11 . V . 1929 tarihli ve 501 sayılı Kamutay Kararı hükümleri saklıdır.

Hü.

Ta. K.

üzere ihtiyaç miktarı bu araziden ayrılır.

İçiş. K.

Ad. K.

larından seçilerek birer üyeden teşekkül eder. İl merkezlerinde kurulan Komisyonlarda Tarım ve veteriner müdürleri, ilçelerde kurulan komisyonlarda ise tarım teknisiyeni veya öğretmeni ile ilçe veterineri bu komisyonların tabii üyeleridir.

Ziraat odası bulunmayan il veya ilçelerde ilgili belediye meclislerince ayrıca çiftçi bir üye seçilir. Komisyon başkanını illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar komisyon üyelerinden biri olmak üzere seçerler.

Komisyonların çalışma şekilleri Bakanlar Kurulunca onanmış bir yönetmelikle belli edilir.

Komisyonların tanzim ettikleri tutanaklar, illerde valilerin, ilçelerde kaymakamların onayıyla tapudaki sınır defterlerine kaydedilir.

Toprak komisyonlarının el koydukları köylerde henüz sınırlandırılmamış olan meraların belirtme ve sınırlandırma işleri bu komisyonlarca yapılır.

MADDE 4. — 4753 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — 4753 sayılı Kanunun uygulanmaya başlanmış bulunduğu bölgelede 33 ncu maddede yazılı müddet, bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl uzatılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun kamulaştırma bedellerine taallük eden hükümleri, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar kamulaştırılmış olan arazi bedelleri hakkında da uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun uygulanma sırası gelmemiş olan yerlerde: köy, kasaba ve şehir halkı teessüs etmiş teamüllere göre mera ve yaylaklardan münferiden veya müştereken eskisi gibi istifadeye devam ederler.

Köy, kasaba, şehir ve il sınırlarında yapılan veya yapılacak olan değişiklikler mera ve yaylaktan teamüle dayanan istifade hakkına tesir etmez ve sınır değişikliği sebebi ile mera ve yaylaklardan teamüllere göre istifade hakkı olanlardan herhangi bir ücret veya karşılık istenemez.

İhtilâf vukuunda mahkemeler görevlidir.

Hü.

MADDE 4. — 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun 33 nci maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 5. — Bu kanun yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan Devlet Bakanı Devlet Bakanı
H. Saka Başb. Yardımcısı
Barutçu

Adalet Bakanı Millî Savunma Bakanı
Ş. Devrin *M. Bırsel*

İçişleri Bakanı Dışişleri Bakan V.
E. Erişirgöl *T. B. Balta*

Maliye Bakanı Millî Eğitim Bakanı
Ş. Adalan *Reşat Ş. Sırer*

Bayındırlık Bakanı Ekonomi Bakanı
Gülek

Sa. ve So. Y. Bakanı Gümrük ve Tekel Ba. V.
Ş. Adalan

Tarım Bakanı Ulaştırma Bakanı
T. Coşkan

Ticaret Bakanı Çalışma Bakanı
T. B. Balta

Ta. K.

MADDE 4. — 4753 sayılı Kanunun 3, 4 ve 33 nci maddeleriyle 36 nci maddesinin son fıkrası ve 62 nci maddeleri hükmü yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 5. — Bu kanun yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

İçiş. K.

MADDE 4. — 4753 sayılı Kanunun 3, 4, 17 ve 33. nci maddeleriyle 36. nci maddenin son fıkrası ve 62. nci maddeleri ve 1505 sayılı Kanun hükmü yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 5. — Bu kanun yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ad. K.

MADDE 5. — 4753 sayılı Kanunun 3, 4 ve 17. nci maddeleri ile 36. nci maddenin son fıkrası, 62. nci madde ve 1505 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 6. — Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Çiftçiyi Topraklandırma hakkındaki 4753 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı maddehler ve geçici maddeler eklenmesine dair Kanun tasarısı

BİRİNCİ MADDE — 11. VI .1945 tarihli ve 4753 sayılı Kanunun birinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Bu kanunun güttüğü başlıca maksatlar şunlardır :

a) Arazisi olmıyan veya yetmiyen çiftçilerle bu kanun gereğince topraklandırılmaları kabul edilenleri, aileleri ile birlikte geçimlerini sağlayacak ve iş kuvvetlerini değerlendirecek ölçüde araziye sahip kılmak;

b) Kendilerine arazi verilenlerle yeter arazisi bulunup istihsal vasıtaları eksik olan çiftçilerden muhtaç bulunanlara kuruluş, onarma ve çevirme sermayesi, canlı ve cansız demirbaş vermek;

c) Yurt topraklarının sürekli olarak işlenmesini sağlamak;

İKİNCİ MADDE — Aynı Kanunun ikinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Arazide ekim, dikim, bakım ve yetiştirme yolları ile nebat, hayvan veya hayvan mahsulleri istihsalinde bulunmaya veya bu mahsüllerin yetiştiricileri tarafından işlenip değerlendirilmesine çiftçilik ve bu işleri devamlı olarak yapanlara çiftçi denir.

Bu kanuna göre tarım işçisinden maksat : Kendisinin veya ailesinin hiç arazisi olmayıp da en az üç yıldan beri muayyen bir bölgede yerleşmiş ve bir ücret veya devşirilecek semere veya hasılâtın bir hissesi mukabilinde devamlı olarak bedenen çalışanlardır.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Aynı Kanunun altıncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Arazi mülkleri yüz ölçüsü bakımından küçük, orta ve büyük arazi olmak üzere üç boya ayrılır.

Küçük arazi, 500 dönüme kadar olan arazidir.

Orta arazi, 501 dönümden 5 000 dönüme kadar olan arazidir.

Büyük arazi, 5 000 dönümü geçen arazidir.

Arazinin boylara ayrılışında nerede olursa olsun bir kişiye ait bütün arazinin tutarı hesaplanır.

Müşterek arazi mülkiyetinde her kişiye ait hisse ayrı ayrı hesap edilir.

İştirak halinde tasarruf edilen arazi 11 nci maddede yazılı ilânın yapılmasından itibaren bir aylık süre içinde hisseler tarafından müşterek mülkiyete çevrilmemişse, yalnız o arazi üzerindeki iştirak halindeki mülkiyet kendiliğinden kalkar ve bulunacak hisse miktarlarına göre müşterek mülkiyet teessüs eder. İlgililerin bu suretle bulunacak hisse miktarları hakkında 25 ve 26 nci maddelere göre itiraz hakları saklıdır.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Aynı Kanunun yedinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Bu kanunda arazi işletilmesinden maksat, türlü kültür arazisinin boş bırakılmayıp tabii ve mahallî, şartlara göre ekim, dikim, bakım, yetiştirme yolları ile nebat, hayvan veya hayvan mahsulleri istihsali suretiyle değerlendirilmesidir.

Dinlendirme, nadas, askerlik ve belgelendirilmiş uzun hastalık gibi makbul bir özer olmaksızın üst üste üç yıl birinci fıkra hükmüne göre değerlendirilmeyen arazi işlenmiyor sayılır.

Arazinin işlenip işlenmediğini Tarım Bakanlığı belli eder. Bu karara karşı arazi sahibinin Bakanlığa itiraz veya idari kaza mercilerine dâva hakkı saklıdır.

BEŞİNCİ MADDE — Aynı kanunun on birinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Bu kanunun 16 ncı maddesi uyarınca kamulaştırma ve dağıtma işlerine başlanacak bölgelerde bu işlerin yapılacağı yer belli edilmek suretiyle bu iş o yerin bağlı olduğu il gazetesi ve mahallindeki diğer münasip ve mütat vasıtalarla ilân olunur. Yerlerinde bu ilânın yapılmış olduğu Resmî Gazetede bir defa ve ayrıca Ankara, İstanbul ve İzmir'de çıkan birer gazetede yayımlanır. Bu gazetelerde yapılacak ilân Resmî Gazete ile yapılacak ilândan sonraya bırakılmaz.

Resmî Gazete ile yayınlanma tarihinden başlayarak üç ay içinde özel idareler, belediyeler, her çeşit vakıflar, köyler ve hakiki yüz ölçüsü 2 000 dönümden fazla araziye sahip bulunan gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişileri tasarruflarındaki her parça araziden sınırları belli olmaları köşelerini o yerde tedariki mümkün vasıtalarla faydalanmak suretiyle belirtmek ve araziye ve üzerindeki yapı ve tesislere ait beyan kâğıtlarını doldurup tasarruf belgeleri veya muhtarlarca onanmış suretleriyle birlikte Tarım Bakanlığınca yetkilendirilecek yerlere vermekle ödevlidirler.

Müşterek veya iştirak halinde tasarruf edilen arazide bu ödevi her hisse sahibi yapar. Hisse sahiplerinden orada bulunmayanlarla küçüklere ve kısıtlılara ait arazinin belli edilmesi ve beyan kâğıtlarının verilmesi işi ile temsilcileri ödevlidirler.

Tasarruf belgeleri olmayanlar tasarruflarının dayandığı sebepleri beyan kâğıtlarına yazarlar.

Beyan kâğıtlarında tapuda yazılı miktarlar gösterilmekle beraber, arazinin gerçek yüz ölçüsü buna uymuyorsa bilinen miktar; bilinmiyorsa gerçeğe en yakın tahmin olunan miktar yazılır.

Beyan kâğıtlarının kendilerince bilinebilen gerçeğe uygunluğu muhtarlar tarafından onanır.

Bölge dışında oturan arazi sahipleri beyan kâğıtlarıyla eklerini oturdukları yerin en büyük mülkiye üstüne verirler. Mülkiye üstleri verildiği tarihi belli ederek bunları vakit geçirmeksizin kanunun uygulanmasına başlanmış olan yerdeki yetkili yere verilmek üzere o ilin valisine gönderirler.

ALTINCI MADDE — Aynı kanunun on üçüncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Beyan kâğıtlarının gerçeğe uygunluğunu yetkili yerler tasarruf belge ve dayanakları üzerinde, yerinde incelerler. Böylece özel kişilere ve Devlete ait arazi belli edilerek Devlete ait olanların bu belirtilişe göre tapuca tescili yapılır. 25 ve 26 ncı maddelerin hükümleri saklıdır.

YEDİNCİ MADDE — Aynı kanunun on dördüncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Arazisi olmıyan veya yetmiyen çiftçilere ve bu kanun gereğince topraklandırılmaları kabul edilenlere dağıtılmak üzere aşağıda yazılı arazi, üzerinde zirai işletme ile ilgili yapı ve tesisleri ile birlikte, Tarım Bakanlığınca kamulaştırılır :

a) Mülhak ve mazbut vakıfların tüzel kişilikleri namına Vakıflar Genel Müdürlüğü veya mütevelliler tarafından tasarruf edilmekte bulunan bütün vakıf arazinin tamamı;

b) Özel idare ve belediyelere ait olup da kamu hizmetlerinde kullanılmıyan arazi;

c) Gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait araziden beş bin dönümü geçen parçaları;

(Zirai Devlet kuruluşları ve müesseseleri arazisinin beş bin dönümden yukarı kısmı işlenmek şartıyla ve Bakanlar Kurulu kararı ile bu hükmün dışında bırakılabilir.)

d) Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra işlenmiyen arazi.

Kamulaştırılan arazideki yapı ve tesislerden kahve, han, dükkân, değirmen ve fabrika gibi zirai işletme ile ilgili olmıyanlar; bağ ve bahçeler, zeytinlik ve palamutluklarla okalıptüs ve kavaklık gibi ağaçlıklar kamulaştırma dışında bırakılır.

SEKİZİNCİ MADDE — Aynı Kanunun on beşinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Bu kanunun kamulaştırma hükümlerinin uygulanacağı ve dağıtımın yapılacağı bölgeler Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla belli edilir. Her ilde bir bölge sayılır. Her bölgede yapılacak ilândan sonra o bölgede hemen kamulaştırma ve dağıtım işine başlanabilir. Gerekli ahvalde veya özel durumda bulunan iller bir bölge sayılabilir.

DOKUZUNCU MADDE — Aynı kanunun on altıncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Bu kanunun uygulandığı bölgelerde dağıtım işlerine sekizinci madde gereğince Devlete ait arazi ile 14 nci madde esaslarına göre kamulaştırılacak araziden başlanır. Bu arazinin 39 ncu madde uyarınca ihtiyaca kâfi gelmiyeceği anlaşıldığı takdirde gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait orta arazinin kamulaştırılmasına gidilir.

Sahibi tarafından işletilmıyen orta arazinin 2 000 dönümden fazlası kamulaştırılabilir. Bu suretle kamulaştırma dışında kalan araziye mal sahibi istediği şekilde işletebilir.

Sahibi tarafından işletilen orta arazi kamulaştırılmaz.

ONUNCU MADDE — Aynı kanunun 18 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Kamulaştırılacak büyük ve orta arazide kamulaştırma dışında kalacak parçaları arazi sahibi dilediği gibi seçer.

ON BİRİNCİ MADDE — Aynı kanunun yirminci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Tarım Bakanlığınca kamulaştırılmasına karar verilen arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin sınırlarını, genişliğini ve niteliklerini ve değerlerini gösteren kroki ve tutanaklar kamulaştırma kararına bağlı olarak o ilin valisine gönderilir. Kararın bir sureti sicile şerh verilmek üzere tapu idaresine tebliğ olunur.

Kamulaştırma kararının bir örneği, kamulaştırılan arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin bulunduğu yerde mahallî gazetelerle ve herkesin kolaylıkla görebileceği yerlere asılmak yolu ile yayınlanır ve ilgililerin beyannamelerindeki adreslerine

bildirilir. İlânın yapıldığı, tutanak kâğıdı ile belirtilir. Bu ilân, adresi belli olmayan veya beyannamesinde yazılı adreslerde bulunmayan ilgililere tebliğ yerine geçer. Arazi sahibine duyurulacak kamulaştırma kararına 25 nci maddedeki müddeti içinde itiraz edildiği takdirde altı ay zarfında kamulaştırma kararı kaldırılmadıkça bu yerler üzerinde temlikî tasarrufla bulunulamaz.

ON İKİNCİ MADDE — Aynı kanunun 21 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Kamulaştırmalarda, 1944 Bütçe yılı Arazi Vergisine matrah olan kıymetin dört katı kamulaştırma karşılığıdır.

1944 Bütçe yılı başında kesinleşmiş değeri bulunmayan arazide bu değer Vergi Usul Kanunu gereğince yetkili komisyonlar tarafından belli edilir. Ancak bu değer, çevrelerindeki en yakın benzeri arazinin 1944 Bütçe yılı vergisine matrah olan değerlerden fazla olamaz. Bu yolla bulunan değer kesinleştikten sonra, dört katı kamulaştırma karşılığı olur. Bu fıkra gereğince tesbit olunacak değere Vergi Usulü Kanunu hükümlerine göre itiraz edilebilir.

Hazinece taksitle satılmış olup da kamulaştırma tarihinden taksit bedelleri tamamen ödenmemiş olan arazinin, ihale tarihinden kamulaştırma tarihine kadar geçen her yıl için ihale bedelinden % 5 tenzil edildikten sonra kalan miktar vergi kıymetinden fazla olduğu takdirde kamulaştırma bedeli olarak kabul edilir.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Aynı kanunun yirmi dördüncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

21, 22, 23 nci maddelerde yazılı işlemlerle ödevli bütün daireler en geç on beş gün içinde karar vermek zorundadırlar. Bu süre içinde özürsüz olarak ödevini yapmayan komisyonların başkan ve üyeleri hakkında kanun gereğince kovuşturma yapılır. Ödevli komisyonlar çalışma halinde değilse yetkili makamlar tarafından hemen toplantıya çağrılarak ödevleri yaptırılır.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Aynı kanunun otuz birinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Kamulaştırma yapılan yerlerde arazi ile ilgili dâvalara Tarım Bakanlığı müdahil sıfatı ile katılabilir. Tarım Bakanlığının bu dâvalarda taraflara bağlı olmaksızın delil göstermeye isteklerde bulunmaya ve kanun yollarına baş vurmaya hakkı vardır.

Tamamı kamulaştırmaya müşterek arazide kamulaştırma hisse esaslı üzerine yapılır. Tarım Bakanlığı şuyunun izalesi için mahkemeye müracaat eder.

ON BEŞİNCİ MADDE — Aynı kanunun otuz üçüncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kamulaştırma işlerinin başladığı bölgelerde kamulaştırılacak arazinin belirtilmesi ve ilgililere bildirilmesi işi 11 nci maddede yazılı ilân tarihinden itibaren beş yıl içinde tamamlanarak ilân olunur. Bu ilândan sonra o bölgede bu suretle belirtilmiş bulunan arazinin dışında yeniden kamulaştırma yapılamaz. Sonraki edinmelerle arazinin 14 ve 15 nci maddelerde yazılı kamulaştırma hadlerine dâhil olması veya arazinin işlenmemesi halleri bu hükmün dışındadır.

ON ALTINCI MADDE — Aynı kanunun otuz dördüncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu kanun hükümlerine göre dağıtılacak arazi aile reisine verilir. Arazi verilmesinde aşağıdaki sıra gözetilir :

a) Kendisinin veya ailesinin hiç arazisi olmayıp başkalarının arazisinde or-

takçılık, kiracılık yapanlar;

- b) Kendisinin veya ailesinin arazisi yetmiyen çiftçiler;
- c) Tarım ve Veteriner Fakülteleri ile okulları veya Tarım Bakanlığınca tanınmış tarım kurslarını bitirenlerden arazisi olmayanlar veya yetmiyenler;
- d) Tarım işçiliği ile geçinenler;
- e) Aile dışında kalmayı tercih eden fürular;
- f) Göçebeler ve göçmenler ve göçürülenlerden çiftçi olanlar;
- g) 59 ncu madde hükmüne göre miras ortaklığından ayrılanlar.

Bu kanuna göre aile; karı, koca ve birlikte oturan fürulardır. Reşit olan fürular kendi arzuları ile aile dışında kalabilirler.

Bu madde şumulüne giren kimselerden bağımsız bir işletme kuracak durumda bulunanlara, aile sahibi olmasalar dahi arazi verilir.

ON YEDİNCİ MADDE — Aynı kanunun otuz sekizinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Arazi isteyenler :

- a). Kimliklerini ve medeni durumlarını;
- b) Arazileri olup olmadığını, varsa çeşitlerini ve gerçek yüz ölçülerini;
- c) Arazi üzerindeki yapı ve tesislerle tarım alet ve vasıtalarını;
- d) Arazi istedikleri yeri.

Gösteren o yerin ihtiyar kurulundan onanmış bir beyan kâğıdını Tarım Bakanlığınca yetkilendirilecek, yerlere verirler.

İhtiyar görülen yerlerde ihtiyar kurulu önünde, toprak komisyonu memurlarınca düzenlenecek bir taltanak ile de yukarıki bilgiler ve istek tesbit edilebilir.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Aynı kanunun otuz dokuzuncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Hiç arazisi olmayanlara, bölgelere ve tarım çeşitlerine göre bir çiftçi ailesinin geçinmesine ve aile fertlerinin iş kuvvetlerinin değerlendirilmesine yetecek genişlik, kuvvet ve çeşitte olmak üzere küçük arazi haddi içinde arazi verilir.

Toprağı yetmiyenlerin arazileri yukardaki fıkra hükümleri dairesinde yeter miktara çıkarılır.

Verilecek arazinin imkân nispetinde bir yerde ve toplu olması gözetilir.

Toplu bir şekilde bağ ve bahçe yapılmasında fayda görülen yerlerde hiç arazisi olmayanlarla, arazisi yetmiyenlere ve arazisi yeter derecede olanlara kendi ihtiyacını karşılamak ve en çok üç dönümü geçmemek üzere Hazine topraklarından ayrıca bağ ve bahçe yeri verilebilir.

ON DOKUZUNCU MADDE — Aynı kanunun kırk beşinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Kamulaştırma bedellerinden 3 000 lirası ile 100 liraya kadar kesri nakden ve artan tahvile kamulaştırmanın yapıldığı tarihi takibeden malî yılın ilk üç ayı içinde ödenir.

Tahvillerin kamulaştırma tarihinden mütaakıp malî yıl başına kadar geçecek müddete ait faizi de nakden ödenecek miktara ilâve edilir.

Bu tahviller, itibari kıymetleri üzerinden ve faiz, vâde, amortisman ve sair şartlar bakımından son çıkarılmış bulunan Hazine tahvilleriyle eşit olarak ihraç edilir ve ihraç edildikleri malî yıl başından itibaren faize tâbi tutulur.

Yıllık amortisman taksitlerini, faizleri ve diğer giderleri karşılayacak ödenek her yıl Devlet Borçları Bütçesinde ayrı bir bölüme konur.

Her tertipte, tahvillerin ihraç giderleri Devlet Borçları Bütçesinde yapılacak ayrı bir bölüme ödenek kaydedilerek harcanır.

Maliye Bakanlığı, her tertipte yapılacak ihraç masrafı için 50 000 liraya kadar geçici harcamaya izinlidir.

29 ncu madde hükmü saklıdır.

YIRMİNCİ MADDE — Aynı kanunun kırk yedinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Arazi verilecekleri kuracakları işletme, yapı ve tesislerini meydana getirmek, bunların onarılmasını ve işletmenin yıllık işletilmesini sağlamak üzere Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasında kurulacak özel bir fondan kredi açılır.

Kuruluş ve onarma kredisi yirmi beş ve yıllık işletme kredisi üç yıla kadar vâdeli olabilir.

Bu kredilerin açılma şekillerine ve miktarlarına ve % 5'i geçmemek üzere faizlerine ilgili esaslar Maliye, Tarım ve Ticaret Bakanlıklarınca birlikte belirtilir.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasındaki özel fon için, her yıl bütçesine konacak miktar Hükümetçe belirtilir.

YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Aynı kanunun elli birinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Bu kanun ile Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına verilen işler, bankanın asli görevlerinden olup banka bu işlerin yürütülmesi için kuruluşuna, zaruri gördüğü servis ve kadroları Tarım ve Maliye Bakanlıklarının muvafakatiyle ekliyebilir. Ek kuruluş giderleri özel fondan ödenir. Banka bu işler için yıllık ayrı hesap tutarak bilânço tanzim eder.

Özel fonun bilânçosu zarar gösteren yıllarda bu zarar, ertesi yıl Devletçe bütçeye konacak ödenekle karşılanır.

YIRMİ İKİNCİ MADDE — Aynı kanunun elli üçüncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Bu kanun hükümlerine göre verilen gayrimenkuller 42 ve 46 ncı maddeler gereğince borçlandırılacak miktar ile 47 nci maddeye göre Ziraat Bankasında kurulacak özel fondan verilecek kredinin ulaşabileceği miktarın tamamı için borçlandırma senedinde yazılı şartlar dairesinde Ziraat Bankasına ipotek edilmek suretiyle arazi verilen adına tapuya bağlanır.

Tescilli yapılan gayrimenkullerin tahliyeleri, hükme hacet kalmaksızın o bölgenin en büyük mülkiye âmiri tarafından icra dairesinden istenir. İcra dairesi gayrimenkulde bulunanlara bir tahliye emri tebliği suretiyle 15 gün içinde tahliye ve teslim etmelerini bildirir. Bu müddet bitince gayrimenkul usulü dairesinde tahliye ve arazi verilene teslim edilir. Bu yerler başkasına kiraya verilmişse, tahliye olunması sebebiyle kiracı kiralayandan tazminat istiyemez.

İcra dairelerinin yapacakları bu muameleler harç ve resme tâbi değildir.

YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Aynı kanunun 56 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Bu kanunla verilen arazi ortakçılıkla işletilemez ve kiraya verilemez. Askerlik ve belgelendirilen uzun hastalık gibi makbul sebepler varsa dilediği şekilde işletilebilir.

YIRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Tarım Bakanlığı gerekli gördüğü yerlerde bu kanunun sekizinci maddesinin (a) ve (b) bentlerinde yazılı arazide yeten derecedeki miktarı üzerinde kuruluş ve onarma kredisi karşılığında yapı ve tesislerini

vücuda getirmek ve çevresinde örnek teşkil etmek üzere köyler kurabilir.

Topraksız veya az topraklı çiftçilerle Tarım ve Veteriner Fakülte ve okulları mezunlarından istekli olanlar bu köylere yerleştirilerek topraklandırılırlar. Verilecek yapı ve tesisler arazi verilenlere açılacak kuruluş ve onarma kredisi şartlarına göre temlik olunur. Bu suretle verilecek arazi, yapı ve tesisler de yedinci bölümdeki takyitlere tâbi tutulur.

Gerekli bulunduğu hallerde 3116 sayılı Orman Kanununun 15 nci maddesince yapılacak nakillerde bu madde hükmünden faydalanılır.

Yukarıki fıkralar gereğince yeniden kurulacak köylerde veya mevcut köylere yapılacak eklemelerde Tarım Bakanlığı 3116 sayılı Orman Kanununun 17 ve 19 ncu maddelerindeki imkânlardan faydalanır.

Bu madde gereğince kurulan köylere veya mevcut köylere eklenen evlere yerleştirilen aileler 2510 sayılı Kanunun, 3683 sayılı Kanunun ikinc ve 5098 sayılı Kanunun sekizinci maddesi ile değiştirilen otuz yedinci maddesi ile otuz sekizinci maddenin (g) fıkrasındaki muafiyetten faydalanırlar.

YIRMI BEŞİNCİ MADDE — 4753 sayılı Kanunun 10 ncu maddesi gereğince Tarım Bakanlığı emrine geçmiş ve geçecek olan arazi hiçbir sebep ve suretle satılamaz. Şu kadar ki dağıtılmasında fayda olmadığı Tarım Bakanlığınca belirtilip Maliye Bakanlığına bildirilen arazi Hazinece satılabilir.

Hazinece özel kanunları hükümlerine göre miktar üzerinden satılan, tefviz veya tahsis edilen, paralı veya parasız dağıtılan arazide ölçü neticesinde çıkan fazlalık bitişiginde başkaca Devlet arazisi yoksa ve başlıbaşına dağıtılamıyacak bir şekilde ön dönüme kadar küçük parçalardan ibaret ise tapu sahiplerine veya mirasçularına evvelki satış veya borçlandırma, parasız verilmişse dağıtım tarihindeki emsaline nazaran bulunacak bedelleri üzerinden temlik edilebilir. Eğer fazlalık ilk iskânlarında mevcut aile nüfusu adedine göre iskân haddinden noksan verilmiş göçmen ve emsaline ait topraklar da çıkarsa, iskân haddi içinde bulunan miktarı parasız olarak hak sahiplerine temlik edilir.

YIRMI ALTINCI MADDE — Bu kanunun uygulandığı bölgelerde köy, kasaba ve şehirlerin zirai ve ekonomik şartları ile hayvan varlıkları ve bu yönden gelecekteki gelişmeleri göz önünde tutularak tarla, bağ, bahçe gibi kültür arazisi ayrıldıktan sonra mera ve yaylak ihtiyaçları Tarım Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca kabul edilen normlara göre hesaplanır. Belirtilen ihtiyaçlara göre kroki ve haritaları tanzim edilmek suretiyle bu yerler sınırlandırılır ve tutanakla tevsik edilir.

YIRMI YEDİNCİ MADDE — Bu kanunun yirmi altıncı maddesi gereğince yapılan tesbit ve tahdit neticesinde ihtiyaç fazlası olduğu anlaşılan mera ve yaylakların ziraate elverişli parçaları 4753 sayılı Kanunun dördüncü bölümüne göre dağıtılabılır.

Kabul edilen normlarına göre yapılan hesaplama sonunda, mera ve yaylak ihtiyacı içinde bulunduğu anlaşılan köy, kasaba ve şehirler halkının müşterek istifadesine, bu kanun gereğince Tarım Bakanlığı emrine geçen veya kamulaştırılan topraklardan lüzumu kadarı mera veya yaylak olarak tahsis olunabilir.

YIRMI SEKİZİNCİ MADDE — Köy, kasaba veya şehir halkı tarafından temin gereğince müştereken istifade edilen mera ve yaylaklarda :

a) İstifade edenler mera veya yaylağın çevresinde bulunuyorlarsa her birinin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak bu kanunun yirmi altı ve yirmi yedinci maddeleri hükümleri uygulanır.

b) İstifade edenler mera veya yaylağın çevresinde olmayıp ayrı yerlerde bulunuyorlarsa bu gibi mera ve yaylaklar dağıtım dışı bırakılır ve bunlardan teamül gereğince eskisi gibi istifade ederler. Köy, kasaba veya şehir sınırlarında yapılan veya yapılacak değişikliklerin teamüle dayanan müsterek istifadeye tesiri olmaz ve bu sebeple istifade ücret veya karşılığı istenemez.

Ancak, bu kanunun 26 nci maddesi gereğince yapılacak incelemeler sonunda, müstereken istifade hususunda katî bir zaruret görülmezse bu gibi mera ve yaylaklarda yukardaki 26 ve 27 nci maddeler hükümleri uygulanabilir.

YIRMİ DOKUZUNCU MADDE — Köy, kasaba veya şehirler halkının münteriden veya müstereken faydalanmalarına terkolunan mera ve yaylaklar özel mülkiyet konusu olamazlar.

OTUZUNCU MADDE — Tapuca Hazine namına kayıtlı olup toprak komisyonlarınca 13 ncü madde gereğince yapılacak tesbite dayanan ve ölçü neticesinde tapuda yazılı miktardan fazla çıkan Devlet toprakları 5520 sayılı Kanun hükümlerine tâbi olmaksızın bu kanun gereğince topraklandırılacak olanlara dağıtılmak üzere Hazine adına ve naklen hak sahipleri namına tescili yapılır.

8 nci maddenin (a, b, d, e) bentlerinde yazılı topraklardan tapuca kayıtlı olmayanların yukardaki fıkra gereğince belirtilip Hazine namına tescillerinde, gerçek kişiler tarafından senetsiz olarak tasarruf edilen veya tapuda kayıtlı miktardan fazla çıkan toprakların kamulaştırılmasında, usulü dairesinde yapılacak ilân müddeti içinde bir itiraz ile karşılaşılmağı takdirde toprak komisyonlarının belirtileri gibi tapuca tescili yapılır.

İtiraz vukuunda 5519 ve 5520 sayılı kanunlar hükümlerine göre mahkmeden karar alınması lâzımdır.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — 4753 sayılı Kanunun 3, 4 ve 17 nci maddeleriyle 36 ncı maddesinin son fıkrası ve 62 nci maddesi ve 1505 sayılı Kanun ile 2613 sayılı Kanunun 22 nci maddesinin (G) fıkrası kaldırılmıştır. 2644 sayılı Tapu Kanununun 10 nci maddesi ve 14 ncü maddesinin 2 ve 3 ncü fıkraları hükümleri kültür arazisi hakkında işlemez.

GEÇİCİ MADDE 1. — 4753 sayılı Kanunun geçici maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

4753 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, Devletin hususi mülkiyetinde olmayıp hüküm ve tasarrufunda bulunan ve âmnenin hizmetine tahsis olunmayan sahipsiz ham toprağı işgal edenlere hiç toprakları yoksa, bu yerlerin 5098 sayılı Kanunun 5 nci maddesine göre tâyin olunacak iskân haddi içindeki miktarı; toprağı olup da tutarı iskân haddini geçmezse bu yerlerin iskân haddini dolduracak miktarı parasız terkolunarak adlarına tescil edilir.

Ancak, taşlık ve pırnallık olup da imar için masraf ve emek sarfederek bağ ve meyvahal haline getirilmiş topraklar miktarı her ne olursa olsun imar edene parasız terkolunarak adlarına tescil edilir.

1515 sayılı Kanun ve 11 . V . 1929 tarihli ve 501 sayılı Kamutay Kararı hükümleri saklıdır.

GEÇİCİ MADDE 2. — 4753 sayılı Kanunun uygulanmaya başlanmış bulunduğu bölgelerde 33 ncü maddede yazılı müddet, bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl uzatılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun 12 nci maddesinin kamulaştırma bedelinin hesabında tatbik edilecek misle ait hükmü ile 19 ncü maddesinin kamulaştırma bedel-

lerinin ödenmesine müttalâk hükmü, bu kanunun yayını tarihinden önce kamulaştırılmış bulunan arazinin ödenmiş veya henüz ödenmemiş bedelleri hakkında da uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun uygulanma sırası gelmemiş olan yerlerde; köy, kasaba ve şehir halkı teessüs etmiş teamüllere göre mera ve yaylaklardan münferiden veya müstereken eskisi gibi istifadeye devam ederler.

Köy, kasaba, şehir ve il sınırlarında yapılan veya yapılacak olan değişiklikler mera ve yaylaktan teamüle dayanan istifade hakkına tesir etmez ve sınır değişikliği sebebi ile mera ve yaylaklardan teamüllere göre istifade hakkı olanlardan herhangi bir ücret veya karşılık istenemez.

İhtilâf vukuunda mahkemeler görevlidir.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

